

Hanna-Maria Lehtonen

Nuoret osallisiksi kunnan nuoriso- ja kulttuuri- palveluiden suunnitteluun poikkihallinnollisella yhteistyöllä

Case Operaatio Pulssi!

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Kulttuurituottaja YAMK

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

Opinnäytetyö

22.11.2013

<p>Tekijä Otsikko</p> <p>Sivumäärä Aika</p>	<p>Hanna-Maria Lehtonen Nuoret osallisiksi kunnan nuoriso- ja kulttuuripalveluiden suunnitteluun poikkihallinnollisella yhteistyöllä. Case Operaatio Pulssi! 110 sivua + 5 liitettä 22.11.2013</p>
Tutkinto	Kulttuurituottaja YAMK
Koulutusohjelma	Kulttuurituotannon koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	-
Ohjaaja	Leena Björkqvist
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa Helsingin kaupungin nuoriso- ja kulttuuripalvelujen toimintaan. Tavoitteena on tutkia kuinka Operaatio Pulssin toimintamallia voisi soveltaa laajemmin. Operaatio Pulssi! on Helsingin lähiöissä hankkeena syntynyt poikkihallinnollinen toimintamalli, josta on saatu hyviä kokemuksia. Pulssissa 12–18-vuotiaita nuoria innostetaan kokeilemaan erilaisia harrastussisältöjä ja rohkaistaan vaikuttamaan asuinalueensa nuorille suunnattuun toimintaan.</p> <p>Tässä työssä toteutettu kehittämisprosessi voidaan jakaa kahteen keskenään lomittain kulkevaan osaan: Pulssin hyödyntämismahdollisuuksien selvittämisen prosessiin ja Pulssin toiminnalliseen kehittämiseen eli nuorten alueellisen vaikuttamisen prosessiin. Työni tuloksien saavuttamisessa tärkeimpänä menetelmänä käytin poikkihallinnollisia työpajatyöskentelyjä.</p> <p>Työn tuloksena todettiin, että Pulssin malli vastaa kaupungin strategisiin tavoitteisiin nuorten matalan kynnyksen harrastamisen, osallisuuden ja vaikuttamisen edistämiseksi. Työpajoihin osallistuneet kaupungin nuoriso- ja kulttuuritoimijat kokivat, että Pulssin toimintamallilla voidaan ratkaista ajankohtaisia haasteita ja ongelmia, ja se hyödyttää sekä virastoja (alueen toimijoita) että nuoria. Pulssin avulla tavoitetaan nuoria, edistetään nuorten kuulemistaan, opitaan tuntemaan muita alueen toimijoita sekä saadaan alueelle monipuolista toimintaa ja tietopohja alueen nuorten tarpeista. Nuoret pääsevät Pulssin kautta vaikuttamaan, saavat mahdollisuuden kokeilla eri harrastusteemoja sekä löytävät toimintaa yhdessä paikasta. Pulssi nähtiin myös konkreettisena työkaluna, jolla voidaan toteuttaa Helsingin nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin tavoitteita alueellisesti.</p> <p>Operaatio Pulssin malli vaatii toimiakseen alueen keskeisten nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden (virastojen) sitoutumisen sekä koordinaation. Mallin keskeisimmät resurssit ovat koordinaattori ja pieni erillinen toimintaraha. Operaatio Pulssin toimintamallissa olisi potentiaalia laajemmin koko Helsingissä hyödynnettäväksi. Jotta Pulssista voi luoda pysyvän rakenteen eli levittää koko kaupunkiin, pitää sitoutumisen ja tahtotilan löytyä virastojen ja kaupungin johdosta asti. Pulssin hyödynnettävyydestä, konseptista ja rahoitusvaihtoehdoista tulisikin käydä keskustelua virastojen johdon tasolla.</p> <p>Tässä työssä jatkokehitetty Pulssin alueellinen nuorten vaikuttamisen malli voitaneen ottaa kokeiluun ns. kevyenä mallina missä vain kunnassa, kaupungissa tai kaupunginosassa.</p>	
Avainsanat	nuoret, vaikuttaminen, osallisuus, kulttuuri, poikkihallinnollinen, monitoimijainen, Operaatio Pulssi, Helsinki, kunnallinen

Author(s) Title	Hanna-Maria Lehtonen The youth as participants in planning (municipal) youth and cultural services through intersectoral cooperation
Number of Pages Date	110 pages + 5 appendices 22 November 2013
Degree	Master of Culture and Arts
Degree Programme	Degree Programme in Cultural Management
Specialisation option	-
Instructor(s)	Leena Björkqvist, Senior Lecturer
<p>The purpose of this thesis is to develop the opportunities of the youth in influencing the activities of the youth and cultural services in the city of Helsinki. The objective of the thesis is to examine how the model of Operaatio Pulssi (Operation Pulssi) could be applied in a wider context. The intersectoral model of Operaatio Pulssi has received positive feedback and experiences in the areas of operation in the neighbourhoods of Helsinki. In Operaatio Pulssi, 12–18-year-old people are motivated to try different leisure activities and encouraged to participate in the planning of the activities directed to the youth in their neighbourhood. Intersectoral workshops were the most important method in achieving the results of the study. Next, I will present the results of the thesis.</p> <p>By improving the easiness of having hobbies, the participation and the influence of the youth the Pulssi model meets the strategic goals of the city. The model can be used to resolve some of the current challenges in youth and cultural services. Pulssi benefits both municipality and the young. Pulssi has been seen also as a concrete tool for locally realising the goals of Ruuti.</p> <p>To be able to function, Operaatio Pulssi requires the commitment and the coordination of the area's central youth and cultural municipal agents. A coordinator and small separate allowance are the central resources. There is potential in the model to be used widely in Helsinki. The commitment and the willingness need to be found even at the administrative levels in order for Pulssi to be developed as a lasting structure, i.e. spreading the model to the whole city.</p> <p>The model of influence developed in this thesis can be experimented as a light version in any municipality, city or district.</p>	
Keywords	youth, influence, participation, culture, intersectoral cooperation

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Kehittämismenetelmät	4
1.2	Mitä olen tekemässä ja miten työni etenee?	6
2	Osallisuutta ja kulttuurista hyvinvointia nuorille	7
2.1	Nuoria on kuultava heitä koskevista asioista	9
2.2	Osallisuus vaikuttamisen välineenä	10
2.3	Miten ja milloin nuori kokee vaikuttaneensa?	13
2.4	Kulttuuritoiminta hyvinvoinnin edistäjänä ja identiteetin vahvistajana	15
2.5	Kulttuurista nuorisotyötä vai kulttuurikasvatusta?	16
2.6	Kulttuurituottajan uusi kenttä	19
3	Nuoret Helsingissä	21
3.1	Helsingin väestö eriytyy	22
3.2	Helsinkiäisten nuorten vapaa-aika ja aktiivisuus	23
3.3	Kunnalliset nuoriso- ja kulttuuripalvelut Helsingissä	26
3.4	Nuorisopoliittiset strategiat, linjaukset ja tavoitteet	28
3.5	LASU 1 -kausi ja nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti	31
3.6	Poikkihallinnollinen yhteistyö	35
4	Operaatio Pulssi! aktivoi yhteiseen tekemiseen	37
4.1	Pulssin arvot, lähtökohdat ja tavoitteet	38
4.2	Pulssin toimintamalli	40
4.3	Pulssin ”organisaatio” eli alueellisen yhteistyön toimijaroolit	44
4.4	Toimintaa koordinoi tuottaja	46
4.5	Kehittämistyön kulku	47
5	Tulokset	52
5.1	Ajankohtaisia haasteita nuorten kanssa työskentelevien arjessa	52
5.2	Nuorten vaikuttaminen ja osallistuminen Helsingissä	57
5.2.1	Nuorten kuulemisen tasoja - Millä tavoin nuoria pitäisi kuulla?	59
5.2.2	Nuorten alueellisen vaikuttamisen prosessi Operaatio Pulssissa	64
5.2.3	Ruuti vs. Pulssi	74
5.3	Operaatio Pulssin toimintamallin edut	76
5.3.1	Mitä hyötyä Pulssista on mukana oleville toimijoille?	78
5.3.2	Mitä hyötyä toimintamallista on nuorille?	83
5.3.3	Toimintamallin mahdollisuudet ja haasteet	86

5.4	Mitä toimintamalli vaatii toimiakseen?	90
5.5	Visioita toimintamallin rahoitusvaihtoehtoihin	93
6	Johtopäätökset ja ajatuksia tulevasta	97
7	Pohdinta	102
	Lähteet	104
	Liitteet	
	Liite 1. Konkretia & Visio työpaja 16.8.2013. Sisältö ja osallistujat.	
	Liite 2. Lännen Pulssin kehityspäivä 30.1.2013. Sisältö ja osallistujat.	
	Liite 3. Esimerkki nuorten osallisuudesta: Valokuvauskurssi	
	Liite 4. Operaatio Pulssin toimintamallissa luotu alueellisen vaikuttamisen prosessi	
	Liite 5. Operaatio Pulssin resurssit: Toimintaraha.	

1 Johdanto

Suomalaiset nuoret kokevat vaikuttamismahdollisuutensa rajallisina (Gretschel & Kiilakoski 2007, 152–153), ja nuorten osallisuuden vahvistaminen nouseekin tällä hetkellä teemana esille lähes kaikissa nuorisopoliittisissa linjauksissa. Jotta meillä olisi aktiivisia nuoria, joista kasvaa aktiivisia aikuisia, tulee lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamisen olla osa kunnan normaalia palvelutuotantoa. Toisena ajankohtaisena teemana niin tuoreessa lapsi- ja nuorisopoliitiikan kehittämisohjelmassa kuin Helsingin kaupungin strategioissakin esitetään jokaisen lapsen ja nuoren oikeus harrastukseen perheen sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Väestön eriytyessä ja lapsikäyhyyden lisääntyessä on entistä tärkeämpää, että lapsille ja nuorille on olemassa maksutonta matalankynnyksen vapaa-ajantoimintaa. Kuntien rooli tiukentuvien taloudellisten resurssien keskellä on haastava, mutta myös merkittävä näiden esitettyjen tavoitteiden täyttämiseksi. Tämä opinnäytetyö pureutuu siihen, miten kunnan nuoriso- ja kulttuuritoimijat voisivat paremmin osallistaa nuoria vapaa-ajan palveluiden suunnitteluun ja toteuttamiseen poikkihallinnollisen yhteistyön avulla.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa Helsingin kaupungin nuoriso- ja kulttuuripalvelujen toimintaan. Nuorten osallistaminen ja vaikuttaminen Helsingin kaupungin palveluiden suunnitteluun ei näytä olevan vielä läpileikkaava toimintatapa virastojen toiminnassa (Keskinen & Nyholm 2012, 111). Nuorten osallistumista yhdyskuntasuunnittelussa Helsingissä tutkineen Sanna Koskisen mukaan myös näennäisosallisuus on edelleen yksi vahvimista nuorten kuulemiseen liittyvistä ongelmista kunnissa (Koskinen 2009, 29). Konkreettisia työvälineitä ja yhteistyömalleja tarvitaan, jotta nuorten osallisuudesta tulee osa toimintakulttuuria palveluiden tuottamisessa.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia kuinka Helsingin lähiöissä luotua *Operaatio Pulssin* toimintamallia voisi soveltaa laajemmin. Nuoria harrastamaan innostava ja nuorten vaikuttamista asuinalueensa toimintaan edistävä yhteistyömalli toimii tällä hetkellä kahdessa osassa Helsingin kaupunkia. Voisiko sen työkaluja hyödyntää koko Helsingissä ja sopisiko malli kaupungin rakenteisiin? Miten se palvelee eri virastojen ja toisaalta kaupungin yhteisiä tavoitteita ja päämääriä? Voisiko tätä mallia hyödyntää laajemminkin lasten ja nuorten osallisuuden tukemisessa, nuorille suunnattavan toiminnan tuottamisessa ja kuntatoimijoiden yhteistyön vahvistamisessa?

Työssäni tulen esittämään ratkaisuja käytännönläheisesti ja ruohonjuuritason toimijoiden näkökulmasta. Miten esimerkiksi alueellinen kulttuuritalo tai kirjasto voi edesauttaa nuorten osallisuuden syntymistä? Millaisia työkaluja poikkihallinnollinen yhteistyö antaa nuorten kuulemiseen?

Lähdin tekemään tätä kehittämistyötä työssäni havaitsemastani tarpeesta. Aloitin Helsingin kulttuurikeskuksen kulttuurituottajana keväällä 2009 toimenkuvanani sekä Kanneltalon Taiteiden Yön tuottaminen, että talossa toimivien virastojen eli nuorisotalon, kulttuurikeskuksen, kirjaston ja työväenopiston yhteisen uuden nuorisohanke Operaatio Pulssin käynnistäminen. Operaatio Pulssin koordinoinnista tuli nopeasti ydintyöni, ja pian huomasinkin toimivani kameleonttina ja tulkkina mukana olevien virastojen välillä. Virastojen keskinäinen yhteistyö ei ollutkaan arkipäivää, vaan jotta yhteinen tekeminen nuorten aktivoimiseksi ja osallistamiseksi oli mahdollista, kulttuuri- ja nuorisotoimijoita oli tuettava kommunikoimaan keskenään, kuten kävelemään toistensa toimitiloihin ja jakamaan ajankohtaisia asioita keskenään.

Operaatio Pulssi! syntyi alueellisesta tarpeesta, Kanneltalossa toimivien virastojen johtajien myötävaikutuksella. Nuorten toimettomuus ja lieveilmiöt näkyivät lähiössä, ja nuorilla koettiin olevan hyvin vähän järjestettyä toimintaa kaupallisten palvelujen ulkopuolella. (18.3.2009 päivitetty työohjelma.) Talon yksikön johtajat olivatkin sitoutuneita ja motivoituneita yhteistyön aloittamiseen.

Työssäni olen huomannut, että vaikka nuoret ovat kohderyhmä monella virastolla, kuten nuorisoasiainkeskuksella, kirjastolla, liikuntavirastolla, kulttuurikeskuksella ja opetusvirastolla, usein kukin tuottaa palvelujaan erikseen kommunikoimatta toisilleen. Nuorisohanke Operaatio Pulssin koordinoijana olen nähnyt kuinka hyviä tuloksia voidaan saada aikaan pieninkin rahallisin resurssein yhdessä tekemällä. Yhteiseen tavoitteeseen sitoutumisen ja yhteistyön keinoin on saatu tuloksia nuorten harrastamisen ja osallistamisen edistämiseksi. Nyt koen, että tällaisen yhteistyökulttuurin olisi oltava sisällä kaupungin toimintatavoissa, eikä vain projekti- tai hankeriippuvaista.

Poikkihallinnollisuus eli virastojen yhdessä tekeminen nousee esille myös toimenpideohjelmassa, kuten hallitusohjelmassa, kaupunkien strategioissa ja hyvinvointisuunnitelmissä. Se nähdään osavastauksena ja työkaluna siihen, miten erilaisia tavoitteita lähdetään toteuttamaan. Tekemällä yhteistyötä esimerkiksi muiden kunnallisten tai järjes-

tötoimijoiden kanssa pystytään välttämään päällekkäisyyksiä ja voidaan tuottaa entistä laadukkaampaa ja monipuolisempaa toimintaa.

Kulttuurituottajan toimikenttä on laajentunut viime vuosina merkittävästi, mistä esimerkiksi toimii vaikka oma työnkuvani. Huomaan tuottajana olevani mielenkiintoisessa, mutta haasteellisessa risteyskohdassa. Työarjeni keskeisimpiä sisältöjä on yhteistyö kaupungin nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden kuten kirjaston ja nuorisoasiainkeskuksen kanssa nuorten osallisuuden ja harrastamisen edistämiseksi. Tuottaja on tänä päivänä verkosto-osaaja, innostaja ja piuhojen yhteen niputtaja. Oma tuottajuuteni kulkee mukana tämän kehittämistyönkin tarinassa.

Olen halunnut tässä työssä nostaa esiin myös kulttuurin roolin nuorten kasvamisessa aktiivisiksi kansalaisiksi. Resurssit kaupungin nuoriso- ja kulttuuripalveluissa tuntuvat yhä tiukentuvan, eikä ole itsestäänselvyys, että matalankynnyksen kynnyksen toimintaa nuorille ylipäänsä löytyy. Kulttuuritoiminnalla on kuitenkin tutkitusti merkitystä esimerkiksi nuoren identiteetin vahvistumiseen, ja ennen kaikkea sillä voidaan antaa onnistumisen kokemuksia, ja tekemisen ja osallistumisen paikkoja.

Tämä opinnäyte työ vastaa vahvaan käytännön tarpeeseen. Operaatio Pulssi! on elänyt ja vaikuttanut Helsingissä jo yli neljä vuotta. Hyväksi havaitun toimintamallin tulevaisuudesta ja hyödyntämismahdollisuuksista on keskusteltu ahkerasti jo muutaman vuoden ajan. On koettu, että Pulssin hyviä toimintatapoja voisi hyödyntää laajemminkin kaupungissa, erityisesti ajankohtaisiin haasteisiin vastaamisessa. Sen koetaan palvelevan niin alueen toimijoita kuin nuoriakin. Mutta miten ruohonjuuritasolla tarpeesta syntyneen hankkeen hyvät käytännöt saataisiin jäämään elämään?

Operaatio Pulssiin liittyen on aiemmin tehty kaksi AMK-opinnäytetyötä. Riina Hirvonen on kirjoittanut Pulssin merkityksestä nuorten sosiaalisessa vahvistamisessa ja kasvun tukemisessa, nostaen ytimenä esiin Pulssin lyhytkurssit (Hirvonen 2010). Korhonen & Laine toteuttivat opinnäytetyönään Pulssioppaan moniammatillisen toimijayhteistyön tukemiseksi, käyttäen teoreettisena viitekehyksenä sosiokulttuurista innostamista (Korhonen & Laine 2011).

Tämän työn rajaukset määrittyvät Operaatio Pulssin toimintamallin kautta, jonka ympärille työn käytännön kehittämistoimenpiteet kietoutuvat. Pulssin kohderyhmänä ovat 12–18-vuotiaat nuoret, ja toiminta-alueena lähiöitä Länsi- ja Koillis-Helsingissä. Siten

tässä työssä nuorten osallistumista lähestytään alueellisesta, oman lähiympäristön näkökulmasta. Nuorten osallisuutta kunnan nuoriso- ja kulttuuripalveluihin lähestytään rajauksena Helsingin kaupungin nuoriso- ja kulttuuritoimijat.

1.1 Kehittämismenetelmät

Olen toteuttanut opinnäytetyöni tutkimuksellisen kehittämistyön otteella. Tutkimuksella kehittämisellä pyritään yleensä ratkaisemaan käytännöstä nousseita ongelmia tai uudistamaan käytäntöjä sekä luomaan tietoa työelämän käytännöistä, kun taas tieteellisessä tutkimuksessa päämääränä on uuden teorian tuottaminen ilmiöstä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 18–19.)

Olen vienyt kehittämistyötäni eteenpäin lähestymistavalla, jossa on sekä toimintatutkimuksen, että konstruktivisen tutkimuksen piirteitä. Katri Ojasalon ym. mukaan tutkimuksellisessa kehittämisessä lähestymistapa tarkoittaa sitä laajempaa näkökulmaa, jolla lähestyä tutkittavaa ja kehitettävää ilmiötä, ja mitä kautta valita konkreettisesti menetelmällisiä ratkaisuja (Ojasalo ym. 2009, 25). Opinnäytetyöni lähestymistavan valintaan vaikuttivat niin tarkoitukseni kehittää nuorten vaikutusmahdollisuuksia kaupungin nuoriso- ja kulttuuripalveluihin, kuin tavoite selvittää Operaatio Pulssin soveltamismahdollisuuksia kaupungissa.

Toimintatutkimuksessa keskeistä on, että organisaatiossa toimivat ihmiset osallistuvat kehittämistyöhön. Tavoitteena on ratkaista käytännön ongelma ja samalla luoda uutta tietoa ja ymmärrystä ilmiöstä. Tutkitun tiedon tuottamisen ja käytännön muutoksen aikaansaamiseksi käytetään erityisesti sellaisia menetelmiä, joissa ihmisten keskinäinen vuorovaikutus ja aktiivinen osallistuminen mahdollistuvat. (Ojasalo ym 2009, 58.) Tämä opinnäytetyö painottuikin toimintatutkimukseen, ja sillä selvitetään esimerkiksi Pulssin toimintamallin hyötyjä, toimintavaatimuksia ja hyödyntämismahdollisuuksia.

Konstruktivisessa tutkimuksessa käytännön ongelman ratkaisemiseksi luodaan uusi konstruktio eli konkreettinen tuotos, kuten tuote, ohje, käsikirja, malli, menetelmä tai suunnitelma. Muutos kohdistuu siis konkreettiseen kohteeseen, kun taas toimintatutkimuksessa pyrkimyksenä on yleensä ihmisten toiminnan muuttaminen. Tärkeää on, että luotu ratkaisu osoittautuu toimivaksi, ja mielellään myös muualla kuin vain kohdeorganisaatiossa. (Ojasalo ym. 2009, 38, 65.) Konstruktivistisesta tutkimuksesta on hyödynnetty

tässä työssä Pulssin alueellisen vaikuttamisen mallin edelleen kehittämässä ja avaamisessa.

Tässä opinnäytetyössä Helsingin nuoriso- ja kulttuuritoimijat ovat konkreettisesti olleet pohtimassa ongelmia ja etsimässä ratkaisuja niihin. Näin ollen tämä opinnäytetyö on myös toteutettu poikkihallinnollisesti. Poikkihallinnollisella yhteistyöllä tarkoitan tässä työssä pääasiassa kaupungin eri virastojen välillä tapahtuvaa yhteistyötä, mutta yhtä lailla se voisi käsittää yhteistyön kolmannen sektorin toimijoiden tai muiden kunnan ulkopuolisten tahojen kanssa. Avaan poikkihallinnollisuutta enemmän luvussa 3.6.

Prosessin aikana olen koostanut suunnitelmaa Pulssin soveltuvuudesta kaupungissa hyödynnettäväksi. Oma roolini kehittämisprosessissa on ollut toimintatutkimukselle tyypillinen. Olen ollut mukana aktiivisena toimijana muutoksessa, mutta samalla myös tehnyt tiiviisti yhteistyötä ja osallistanut kehittämiskohteen muita toimijoita. (Ojasalo ym. 58.)

Jotta pystyin selvittämään Pulssin toimintamallin sovellettavuus- ja hyödyntämismahdollisuuksia, kartoitin ensin nuorten osallisuuden nykytilaa ja haasteita kaupungin palveluissa. Teoria vaikuttamisen mekanismeista ja kulttuurin merkitystä tukevat työni kehittämisprosessia.

Minulle oli alusta asti selvää, että tarvitsen kehittämistyöhöni tulosten saamiseksi kaupungin nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden panosta. Halusin selvittää heidän kokemuksensa siitä, mitkä ovat tämän hetkisiä sudenkuoppia nuorten osallistamisessa Helsingissä. Mitkä asiat estävät ja edistävät parempaa vuorovaikutusta? Mikä on toimijoiden arkipäivää nuorten kanssa? Koetaanko Pulssin toimintatavat hyödyllisinä ja sovellettavina? Auttaisiko niiden käyttäminen toimijoiden työarkea? Näiden kysymysten selvittämiseksi tarvitsin näitä ihmisiä, jotka tekevät työtä nuorten kanssa ja nuorille.

Tärkeimpänä menetelmänä työssäni toimii ryhmätyöskentelyyn pohjautunut, elokuussa 2013 järjestämäni poikkihallinnollinen konkretia & visio -työpaja, jossa ajankohtaisen konkretian pohjalta pohdittiin kehittämiskohtia ja visioitiin tulevaa. Työpajassa edustusta oli nuorisoasiainkeskuksesta, kulttuurikeskuksesta, lähiöprojektista, työväenopistosta, opetusvirastosta ja yhdestä järjestöstä. Olen hyödyntänyt tutkimusmenetelmänä myös toista niin ikään poikkihallinnollista yhteistyöskentelyä, joka tapahtui Pulssin ke-

hittämispäivässä keväällä 2013. Siellä edustettuna oli myös kaupunginkirjasto. Työpajat tuovat kehittämistyössäni esiin Helsingin nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden äänen.

Työpajoja tukevinä menetelminä työssäni esiintyvät Pulssissa tehdyt nuorten ääntä edustavat kyselyt ja tapaamiset, koordinaattorin ja kulttuurituottajan roolissa tekemäni havainnointi kaupungin työntekijänä sekä Pulssin avaintoimijoiden kanssa käyty rahoituskeskustelu. Käytän työssäni myös Operaatio Pulssin ohjausryhmän ja työryhmän pöytäkirjoja ja muita materiaaleja. Työ- ja ohjausryhmät olivat toiminnallaan mukana kehittämisessä.

Nuorten kuulemisessa menetelmänä käytettiin kyselyitä ja ryhmätyöskentelyä. Kyselyillä saatiin kerättyä nuorten näkemyksiä laajana otoksena. Tutkittavasta ilmiöstä oli jo aiempaa tietoa sen verran, että kyselyn valinta menetelmäksi kannatti. (Ojasalo ym. 108–109.) Ryhmätyöskentelyllä saatiin syvennettyä kyselyistä saatua tietoa.

Eri menetelmät ovat täydentäneet toisiaan ja tuoneet varmuutta tuloksiin, kun kehittämistyön tueksi on saatu monenlaisia ideoita, näkökulmia ja erilaista tietoa. Kehittämissä työ on kulkenut hyvin lähellä työarkeani, ja tämän työn läpi kulkee varmasti myös oma käsitykseni toimintakentästä sekä Operaatio Pulssin mahdollisuuksista. Se on syntynyt muun muassa poikkihallinnollisten työ- ja ohjausryhmän tapaamisten ja työarjen keskusteluiden kautta. Avaan ohjausryhmän ja työryhmän roolia tarkemmin Operaatio Pulssia käsittelevässä luvussa 4.

1.2 Mitä olen tekemässä ja miten työni etenee?

Opinnäytetyössäni yhdistyvät teoria, kehittäminen, sen kautta saadut tulokset ja näiden pohjalta käymäni pohdinta. Kehittämisen kautta saatiin niin tietoa nykytilasta ja kehitettävistä asioista kuin myös vastauksia näihin haasteisiin. Taustalla työssä kulkee oma kokemukseni kulttuurituottajana. Seuraavassa avaan sitä, miten opinnäytetyöni etenee luvusta toiseen.

Luvussa 1 kerron kehittämistyöni tarkoituksesta ja tavoitteesta, ja näihin johtaneista tarpeista, kuten ajankohtaisista haasteista ja ilmiöistä Helsingissä. Tässä avaan myös tutkimuksellisen kehittämisen ottein toteuttamani opinnäytetyön menetelmiä ja niiden kulkua.

Luvuissa 2-3 avaan taustaa nuorten vaikuttamisesta, osallisuudesta ja kulttuurin merkityksestä. Kulttuurin osalta perehdyn kulttuurikokemusten merkityksellisyyteen, ja sen hyvinvointivaikutuksiin. Mitä se merkitsee nuorille, ja mitä kulttuurin avulla voidaan tehdä? Pohdin kulttuurisen nuorisotyön ja taidekasvatuksen suhdetta toisiinsa, sekä kulttuurituottajan roolia tänä päivänä.

Luvulla 4 kuvailen Helsingin kaupungin ja sen nuorten nykytilaa. Käsittelen nuorten elämäntilannetta, vapaa-ajan käyttöä ja osallisuutta, kaupungin ajankohtaisia haasteita, kaupungin nuoris- ja kulttuuripalveluita, nuorisopoliittisia strategioita ja linjauksia sekä nuoriin liittyviä ajankohtaisia hankkeita ja panostuksia.

Luvussa 5 kerron Operaatio Pulssi! hankkeen taustaa ja lähtökohtia sekä avaan kehittämisprosessiani tämän työn puitteissa. Avaan Pulssin toimintamallin tiivistetysti. Tässä kohtaa tulevat esille Pulssissa nivoutuva kolmen kärki: harrastamiseen innostaminen, vaikuttaminen oman alueen toimintaan ja poikkihallinnollisen yhteistyön eli ”yhden luukun mallin” merkitys. Kerron myös käytetyistä työvälineistä ja virastojen välisen yhteistyön työnjaosta. Kehittämisprosessin avauksessa kerron millaista kehittämistä tämän työn aikana tehtiin, ja miten menetelmät onnistuivat.

Luvussa 6 siirryn kehittämistyöllä saatuihin tuloksiin, ja luvussa 7 teen johtopäätöksiä tulosten perusteella, ja kohdistan katseen tulevaan. Luvussa 8 pohdin opinnäytetyöprosessiani. Liitteistä löytyvät järjestämäni työpajojen osallistuja- ja sisältötiedot, esimerkki nuorten osallisuudesta, Pulssin alueellinen nuorten vaikuttamisen prosessikaavio sekä esimerkki Pulssin vaatimista resursseista ja sillä saatavista hyödyistä.

2 Osallisuutta ja kulttuurista hyvinvointia nuorille

Tässä luvussa käsittelen sekä nuorten vaikuttamista ja osallisuuden syntymistä, että kulttuurin merkitystä hyvinvointitekijänä ja nuoren identiteetin vahvistajana. Osallisuus liittyy usein nuoren vaikuttamiseen itselle tärkeisiin asioihin omassa elinympäristössä. Keskustelua nuorten osallistumisen vaikuttavuudesta ja sen hyödyistä nuorten näkökulmasta on käyty viime vuosina paljon kansainvälisestikin. Kulttuuri esiintyy tässä opinnäytetyössä nuorten osallistamisen keskeisenä välineenä. Myös poikkihallinnollinen yhteistyö esiintyy tässä työssä kulttuuritoiminnan tuottamisen kautta. Esimerkiksi

Operaatio Pulssissa yhteistyön toiminnallisena rajauksena toimii nuorille tarjottava mielekäs tekeminen ja kokeminen heidän asuinalueellaan.

Ensimmäisissä alaluvuissa käsittelen nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnassa ja omassa ympäristössään, osallisuuden syntymistä ja vaikuttamisen todentumista nuorille. Sen jälkeen pohdin kulttuurin merkitystä osallisuuden synnyttäjänä, nuorille tuotettavan kulttuuritoiminnan määrittelyä sekä kulttuurituottajan tämän päivän roolia.

Miten kuka tahansa meistä voi vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon? Kansalaisvaikuttaminen on tärkeä osa toimivaa demokratiaa. Usein poliittinen vaikuttaminen mielletään kapeasti vain julkiseen päätöksentekoon kohdistuvaksi toiminnaksi. Tällöin se liittyy lähinnä edustuksellisen demokratiaan ja sen instituutioihin, kuten eduskuntaan tai kunnanvaltuustoon. (Kansanvalta.fi 2007.) Edustuksellisen demokratian rinnalla toimii suora demokratia, eli kuntalaisten oikeus osallistua ja vaikuttaa kuntien hallintoon suoraan (Kuntalaki 365/1995, § 27). Suoraan demokratiaan kuuluvat kansanäänestykset ja aloiteoikeus (Gretschel & Kiilakoski 2012, 42).

Perinteisiä vaikuttamisen keinoja ovat kansanäänestysten lisäksi esimerkiksi julkiseen keskusteluun osallistuminen ja yhdistyksessä tai luottamustoimessa toimiminen. Monet henkilökohtaiset elämänvalinnat ja kulutustavat ovat vahvasti poliittisia. (Kansanvalta.fi 2007.) Yksi ajankohtainen ilmiö on *kuluttajakansalaisuus*. Erityisesti nuoret sukupolvet ovat tehneet kuluttamisesta tavan vaikuttaa (Kansanvalta.fi 2007). Nykyään demokraattiseen kulutusyhteiskuntaan synnyttään, ja valintoja opitaan tekemään omien intressien pohjalta tietoa johdonmukaisesti käyttämällä (Halava & Pantzar 2010, 13). Kuluttaja-asenne tunkeutuu koko ajan uusille elämän osa-alueille, samalla kun elämyksellisyys on nousemassa yhteiskuntaa ohjaavaksi voimaksi, ja ihmiset sitoutuvat itselleen merkityksellisiin prosesseihin (Halava & Pantzar 2010, 10, 20). Edustuksellisen demokratian ulkopuolella tapahtuvaa kuluttamalla vaikuttamista pidetään myös ongelmallisena, koska pelätään että se vähentää halua vaikuttaa edustuksellisen demokratian keinoin. (Kansanvalta.fi 2007.)

Kunnallisten palveluiden käyttäjien osallistumiselle palveluiden suunnitteluun ja niiden kehittämiseen on selkeä tarve. Lisäämällä käyttäjädemokratiaa voidaan parantaa palveluiden laatua ja tehokkuutta, karsia turhia rutiineja ja toimintatapoja, vähentää kuntaorganisaation omaa toimintaa koskevaa sokeutta, lisätä kuntalaisten luottamusta poliittista järjestelmää kohtaa ja auttaa käyttäjiä ymmärtämään palvelutoiminnan rajoitukset

ja mahdollisuudet. (Kuntaliitto 2009.) Tässä opinnäytetyössä tulen hyödyntämään *käyttäjälähtöistä palvelumuotoilua*. Käyttäjälähtöisessä palvelumuotoilussa lähtökohtana on, että palvelukonseptit tuotteistetaan aikaisessa vaiheessa eli pilotoidaan puolivalmisteina ja viedään asiakkaiden arvioitavaksi. (Tuulaniemi 2011, 231.)

2.1 Nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa

Alle 18-vuotiaat eivät voi vielä äänestää vaaleissa, ja kunnan päätöksenteossakin nuorilta puuttuu päätösvalta valtuustossa ja toimielimissä, kuten lautakunnissa (Vainila 2008, 53). Nuorten vaikuttaminen tapahtuukin osallistuvan demokratian ja vastademokratian keinoin. (Gretschel & Kilakoski 2012, 42–43.)

Nuorten kuulemista edellytetään laissa. YK:n yleissopimuksen mukaan lapselle on taattava oikeus ilmaista omat mielipiteensä kaikissa itseään koskevissa asioissa, ja ne on otettava huomioon lapsen kehitystason ja iän mukaan (YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989). Perustuslaki puhuu edellisten lisäksi lasten kohtelemisesta tasa-arvoisesti yksilöinä (Perustuslaki 731/1999, § 6). Nuorisolain 8 §:n mukaan kuntien tulee järjestää nuorille mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. (Nuorisolaki 72/2006, § 8.) Nuorisolain tueksi hyväksytään joka neljäs vuosi yksityiskohtaisempi nuorisopolitiikan kehittämisohjelma, joista tuoreinta sivuan tarkemmin strategia-alaluvussa 3.4.

Millaisia vaikuttamiskeinoja nuorilla sitten on? Nuorten demokratiahankkeen nuorten kokoamassa vaikuttamisoppaassa keinoina luetellaan adressit, mielenosoitukset, mielipidekirjoitukset, yhteydenotto päättäjiin ja toimittajiin, järjestötoiminta, kuluttajavalinnat, kampanjat ja tempaukset, opiskelija- ja oppilaskuntien hallitukset, paikalliset nuorisovaltuustot, valtakunnalliset lasten ja nuorten parlamentit ja puolueiden nuorisjärjestöt (Nuorten demokratiahanke 2009). Alle 18-vuotiailla on kunnissa myös aloitteentekooikeus (Kansanvalta.fi 2007).

Vaikuttamisoppaassa luetelluista keinoista suuri osa vaatii nuorelta jo erityistä aktiivisuutta. Peruskoulu tarjoaa lapsille ja nuorille matalan kynnyksen kokemuksia vaikuttamisesta, ja onkin ehkä tärkein vaikuttamisen ja osallistumisen oppimisen paikka. Peruskoulujen demokratiakasvatuksen yksi tärkeimmistä keinoista on oppilaskunnan akti-

voiminen ja tukeminen. Oppilaskunnan vaikutusvallan on oltava todellista, ja oppilaskuntatyöskentelyn on annettava nuorille kokemuksia vaikuttamisesta heille itselle tärkeisiin ja merkittäviin asioihin. Opetushallituksen tutkimusten mukaan oppilaskuntatyöskentely myös koetaan mielekkääksi. (Oikeusministeriö 2008, 18.)

Nuoret voivat vaikuttaa matalalla kynnyksellä myös nuorisotaloissa, osallistumalla ja kertomalla toiveistaan. Monissa nuorisotaloissa järjestetään talokokouksia, joissa päätetään yhdessä, mitä toimintaa talolla järjestetään tai mihin mahdollisia viikkorahoja käytetään. (Nuorisotiedotusportaali Pointti 2013.) Jollain nuorisotaloilla toimii myös erillinen talotoimikunta. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 190) Nuorisotalovaikuttamisessa ja osallisuuden toteutumisessa on kuitenkin alueellisia ja talokohtaisia eroja, eikä rakenteiden olemassaolo välttämättä takaa todellista osallisuuden kokemusta (Gretschel 2011, 31).

Järjestäytyneempää vaikuttamista edustavat nuorten vaikuttajaryhmät, jotka toimivat esimerkiksi nuorisovaltuuston, nuorisofoorumin, nuorten edustajiston tai nuorten äänen nimellä. Ne pyrkivät vaikuttamaan nuorten elinolojen, vaikutusmahdollisuuksien ja harrastusmahdollisuuksien kehittämiseen. On myös seudullisia ja alueellisia vaikuttajaryhmiä. Vaikuttajaryhmien toiminta on yleisimmin konkreettista toimintaa, kuten tapahtumien järjestämistä. Vaikuttamisen muodoista yleisimpiä ovat kuntalaisaloitteet ja kannanotot. (Kuntaliitto 2013.) Nuorten vaikuttamisen muodot ovat muutoksessa. Osallisuudesta kulttuurisiin ja virtuaalisiin yhteisöihin on tulossa vaihtoehto poliittiselle, moraalille ja ideologiselle vaikuttamiselle. Osallisuuden kanavina voivat toimia esimerkiksi erilaiset projektit ja paikalliset toimintahankkeet. (Haapanen 2011, 39.)

2.2 Osallisuus vaikuttamisen välineenä

Tässä opinnäytetyössä nuoren osallisuuden syntymistä pyritään edistämään ottamalla nuoret mukaan kunnallisten nuoriso- ja kulttuuripalvelujen suunnitteluun. On tärkeää sisäistää se, mitkä asiat johtavat osallisuuden kokemuksen syntymiseen, mistä osallistamisessa on kyse ja mikä sen merkitys on nuorelle?

Nuorten kuulemisesta, vaikuttamisesta ja osallisuudesta puhutaan paljon rinnakkain, ja joskus käsitteet myös sekoittuvat. Osallisuudella on monia määritelmiä. Se voidaan nähdä vaikka osattomuuden vastakohtana ja vaikuttamisen välitilana, tai kaiken inhimil-

lisen toiminnan läpäisevänä asenteena (Herranen & Junttila-Vitikka 2010). Demokratiasanaston mukaan se on periaate, jonka mukaan kansalaisella on voitava olla mahdollisuus sekä saada tietoa päätöksenteosta, että päästä vaikuttamaan siihen. Osallistaminen taas määritellään osallistumismahdollisuuksien tarjoamisena ja ylhäältä alaspäin, hallinnosta kuntalaisille tapahtuvana toimintana. (Oikeusministeriö 2009.)

Lapsi ja nuori voi kokea olevansa osallinen omassa yhteisössään ja suomalaisessa yhteiskunnassa, kun hän käy koulua, opiskelee, tekee työtä, harrastaa ja vaikuttaa niin omissa asioissaan kun lähiympäristönsä tai laajemmin yhteiskunnan asioihin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

Osallisuuden käsitteen vastakohta on osattomuus, jolla voidaan tarkoittaa yksilön asemaa yhteiskunnassa, kuten taloudellisen, kulttuurisen tai sosiaalisen pääoman puutetta. Osallisuuden kokemuksen vastakohtana voidaan pitää välinpitämättömyyttä. Tunne oman ympäristön toiminnasta yhdentekevänä johtaa haluttomuuteen vaikuttaa asioihin: ”Miksi yrittää, kun päätökset tehdään muualla ja yksilön vaikuttamismahdollisuudet ovat olemattomat”. (Gretschel & Kiilakoski 2007, 12.)

Sanna Koskinen avaa väitöskirjassaan Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina vaikuttamisen käsitteitä ja niiden suhdetta toisiinsa ympäristökasvatuksen näkökulmasta. Tätä selkeää jakoa mm. osallisuuden, osallistumisen, osallistamisen ja vaikuttamisen välillä voidaan mielestäni käyttää myös nuorten vaikuttamista kuntaorganisaatiossa tarkasteltaessa.

Osallistuminen: Yksilön aktiivinen mukanaolo yhteisöllisessä ja demokraattisessa prosessissa

Osallistaminen: Yksilön/yhteisön kannustaminen osallistumaan toimintaan. Osallistumisen tarve syntyy muualla kuin osallistujien mielessä

Osallisuus: Yksilön kokemus siitä, että hänellä on halua, kykyä ja mahdollisuus vaikuttaa. Osallisuuden tunne syntyy osallistumisen ja vaikuttamisen kautta.

Vaikuttaminen: Vaikutuksen ilmeneminen tai muutoksen aikaansaaminen jossakin yhteisöllisessä prosessissa

Omistajuus: Oma kokemus siitä, että toiminta tai jokin fyysinen kohde tuntuu omalta ja siihen on voinut toiminnallaan vaikuttaa.

Voimaantuminen (empowerment): Yksilön sisäinen voimantunne, kokemus pystyvyydestä ja kyvykkyydestä. (Koskinen 2010, 18–19. 23, 28.)

Osallistumisen ja vaikuttamisen leikkauspintaa voidaan kutsua *vaikuttavaksi osallistumiseksi*. Vaikuttavan osallistumisen positiivisena seurauksena voi olla *voimaantumisen* kokemus. Voimaantunut yksilö kokee oman toimintansa merkityksellisenä, luottaa vaikuttamismahdollisuuksiinsa ja haluaa toimia. (Koskinen 2010, 19.) Osallistuminen voi parhailtaan tuottaa *omistajuutta*, mikä lisää yksilön asiaan tai paikkaan liittyvää sitoutumista ja vastuunottoa (Koskinen 2010, 23).

Haluan nostaa esiin myös aktiivisen kansalaisuuden ja sosiaalisen vahvistumisen käsitteet. Nuorisolain valmistelun yhteydessä nämä on määritelty seuraavasti (Vainila 2008, 14–17).

Aktiivinen kansalaisuus: Harrastamista, osallistumista, leikkiä ja iloa: nuorten tavoitteellista toimintaa kansalaisyhteiskunnassa.

Sosiaalinen vahvistaminen: Kohdennettua toimintaa, joka keskittyy syrjäytymisen riskiryhmässä oleviin nuoriin. Tavoitteena on nuoren saaminen yhteisölliseen toimintaan aktiiviseksi kansalaiseksi. Prosessissa parannetaan asteittain nuoren elämäntilannetta ja -hallintaa. (HE 28/20005, Vainilan 2008, 17 mukaan).

On hyvä muistaa, ettei nuoren osallistuminen ole läheskään aina osallistumista, jolla nuori varsinaisesti haluaisi vaikuttaa kunnalliseen päätöksentekoon tai toiminnan suunnitteluun. Se voi olla esimerkiksi nuorisotalojen ja koulujen järjestämään tai mahdollistamaan toimintaan osallistumista, jossa vaikuttaminen ilmenee toiminnan ohessa esimerkiksi vaikuttamisena teemailtojen sisältöjen, talon kalustukseen tai viikkorahan käyttöön. Mahdollisuus osallistua myös toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon tulee olla olemassa. (Vainila 2008, 52).

Antamalla nuorille hyviä todellisen vaikuttamisen kokemuksia, tuetaan nuoren kasvamista aktiiviseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi (Oikeusministeriö 2008, 18). Omien vaikuttamismahdollisuuksien löytäminen ja hyödyntäminen kehittää nuoren elämänhallintaa ja vastuun kantamista itsestä ja muista. Osallisuuden vahvistamisen on myös huomattu vaikuttavan positiivisesti yleiseen koulunkäyntimotivaatioon (Kuntaliitto 2009, 23.) Toisaalta kielteiset kokemukset kouludemokratiasta, kuten yhtä lailla muista vaikuttamisväylistä, voivat leimata nuoren myöhempää suhtautumista parlamentaariseen päätöksentekoon ja aiheuttaa kyynistymistä. (Oikeusministeriö 2008, 18.)

2.3 Miten ja milloin nuori kokee vaikuttaneensa?

Paljon puhutaan siitä, miten nuoret pääsevät tai miten heidän tulisi päästä vaikuttamaan asioihin. Huomattavasti vähemmän keskustellaan nuorten vaikuttamisen todentumisesta. Jotta vaikuttamistoiminnalla on merkitystä nuoren elämänhallinnan kehittymiseen ja vastuun kantamiseen itsestä ja muista, tulee nuorelle syntyä kokemus siitä, että hän on vaikuttanut. Onnistunut vaikuttamisen kokemus motivoi aktiivisuuteen tulevaisuudessakin. Aktiivisista lapsista kasvaa aktiivisia aikuisia.

Edustuksellisessa ja suorassa demokratiassa kansalaisen oma vaikuttaminen todentuu yksinkertaisimmillaan julkisten äänestystulosten avulla. Osallistuvassa demokratiassa oman vaikuttamisen todentumisella on monenlaisia tapoja (Gretschel & Kiilakoski 2012, 43). Joissain tapauksissa oman mukana olon vaikutus todentuu jo tapahtumahetkessä, kun toisissa todentumista ei osallistujalle tule, ja vaikuttamisen kokemus jää saamatta.

Hyvään vaikuttamisen kokemukseen liittyy usein omistajuus eli oma kokemus siitä, että toiminta tai jokin fyysinen kohde tuntuu omalta ja siihen on voinut toiminnallaan vaikuttaa. Omistajuuteen liittyykin keskeisesti kohtaamisen ja ajan tasalla pitämisen edellytys. Esimerkiksi jos virkamies pyytää nuoria antamaan ehdotuksensa tai muulla tavoin vaikuttamaan tiettyyn asiaan, on nuorten saatava tietoa prosessin kulusta varsinaisen kyselyn tai vastaavan ”vaikuttamistilanteen” jälkeenkin. Vaikuttamisprosessien alussa on voitava kertoa mihin osaan kokonaisuutta nuoret käytännössä voivat vaikuttaa ja miten, mikä on aikataulu ja miten he voivat seurata asian edistymistä tai nähdä heidän vaikuttamisensa toteutuneen. Joissain tilanteissa vaikuttaminen todentuu viikossa tai kuukaudessa, toisissa prosessi on näkyvä fyysisenä vasta vuoden tai useamman kuluttua. Konkretia auttaa suhtautumaan oman vaikuttamisen merkitykseen ja estää turhautumista. (Koskinen 2010, 35–36, 38–39.)

Osallistumisen ajoittaminen vaikuttavuuden näkökulmasta voi olla ongelmallista, koska esimerkiksi pidemmissä hankkeissa, kuten kaupunkisuunnitteluun liittyvissä parannusehdotuksissa, aikaskaala voi olla hyvinkin pitkä. Jos nuori on osallistunut prosessiin aivan suunnitteluprosessin alussa, hänen vaikuttamismahdollisuutensa ovat suuremmat, mutta tunne vaikuttavuudesta voi jäädä pieneksi, jos mitään ei tapahdu kuukausiin tai vuoteen. (Koskinen 2009, 33.)

Lasten ja nuorten kokemukset vaikuttamismahdollisuuksistaan eivät kuntaorganisaatioita mairittele. Kunnallisen päätöksenteon merkitystä lasten ja nuorten osallisuuden areenana kartoittanut *Lasten ja nuorten kunta* -tutkimus kertoo, että suomalaiset lapset ja nuoret kokevat vaikuttamismahdollisuutensa rajallisina jopa koulussa. Toistaiseksi lasten ja nuorten mukaan ottaminen ja kuuleminen heitä koskevien arjen asioiden suunnitteluun ja toteutukseen on kiinni aikuisten muistamisesta, osaamisesta ja tahtotilan aitoudesta. Kuitenkin heidän osallisuuden vahvistamisen tulisi olla osa normaalia kuntapolitiikkaa ja palvelutuotantoa. (Gretschel & Kiilakoski 2007, 152–153.) Sanna Koskisen mukaan lasten ja nuorten jättäminen kokonaan vuorovaikutteisen suunnittelun käytäntöjen ulkopuolelle on olemassa oleva ongelma kuntaorganisaatioissa. Osallistuminen on mahdollista lähinnä erilaisten kokeilujen tai projektien puitteissa. (Koskinen 2010, 28).

Lasten ja nuorten kunta 2010-luvulla -tutkimuksen mukaan ongelmia on eritoten tiedonsaannissa ja päätöksentekoon osallistumisessa. Jotta lasten ja nuorten asema kunnan päätöksenteossa vahvistuisi tutkijat ovat keränneet toimenpidelistan, jossa kunnilta peräänkuulutetaan eritoten tiedon tarjoamista nuorille kattavasti toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksista, lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksien takaamista, lasten ja nuorten roolia toimijoina (erityisesti kehitettävää on ideointi- ja suunnitteluvaiheissa), nuorten vaikuttamista siihen mihin he voivat vaikuttaa, ja heidän omaa arviointia siinä, miten heitä on kuultu. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 91–94.)

Parannettavaa olisi myös lainsäädännössä. Nuoret ovat antaneet palautetta siitä, että nuorisolain kuulemispykälää pitäisi täsmentää, ja nuorten kuuleminen ja vaikuttamismahdollisuudet pitäisi olla kirjattuina kunnan velvoittavissa asiakirjoissa. Myös nuorten aloiteoikeus koetaan sopimattomana nuorten vaikutustarkoituksiin: Päätäjien on helppo sivuuttaa aloitteet, mutta toisaalta pienet asiat saattavat myös hukkuu kuntaorganisaatioon, vaikka ne voitaisiin hoitaa nopeasti suoraan esim. koulun tai nuorisotalon tasolla. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 91–94)

Usein nuorten vaikuttamisen prosessit kunnallisessa päätöksenteossa jäävät sellaisella kuulemisen tai vaikuttamisen tasolle, jossa heitä on kuultu ja heidät on huomioitu, mutta he eivät itse saa osallisuuden tai omistajuuden kokemusta (Koskinen 2010, 35–36). On tärkeää, että lapsille ja nuorille tarjotaan erilaisia ja eri ”syvyisiä” osallistumisen mahdollisuuksia. Jos tavoitteena on osallisuus, omistajuus ja vastuullisuus, kannattaa

nuoret ottaa mukaan konkreettiseen ja rajattuun hankkeeseen omassa arkiympäristössään (Koskinen 2010, 38–39.)

2.4 Kulttuuritoiminta hyvinvoinnin edistäjänä ja identiteetin vahvistajana

Kulttuurin käsite on laaja. Unesco esittää kulttuurin käsitteen Meksikon julistuksen (1982) pohjalta olevan, ”koko se moninaisuus, joka muodostuu yhteiskunnille tai yhteiskuntaryhmille tyypillisistä henkisistä, aineellisista, älyllisistä ja emotionaalisista piirteistä”. Voidaan esittää, että kaikki inhimillinen toiminta on pohjimmiltaan kulttuuria, ja luovuudella on siinä erityinen rooli (Liikanen 2010, 36).

Kulttuuri toimii hyvinvoinnin edistäjänä. Monet kotimaiset kuin kansainvälisetkin tutkimukset ovat todistaneet, että aktiivisesti kulttuuritilaisuuksiin osallistuminen ja taiteen tekeminen itse tai yhdessä muiden kanssa tukevat terveyttä (Liikanen 2010:2, 57). Kulttuuritoiminnan hyvinvointivaikutukset on nostettu tarkasteluun myös poliittisessa päätöksenteossa. Esimerkiksi osana hallituksen terveyden edistämisen politiikkaohjelmaa valmisteltiin vuosille 2010–2014 Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelma (Taiku).

Taiteen ja kulttuurin sosiaalisia ja terveydellisiä vaikutuksia tutkineen Hanna-Liisa Liikasen mukaan taide- ja kulttuuritoiminnalla on ainakin neljä välineellistä hyvinvointivaikutusta. Tärkein on taide elämyksenä, merkityksinä ja taidenautintoina sellaisenaan. Toisena tulee taiteen ja kulttuuritoiminnan yhteys hyvään koettuun terveyteen, parempaan työkykyyn ja hyvän ja pitemmän elämän kokemuksiin. Kolmantena on kulttuuritoiminnan ja harrastamisen myötä syntynyt yhteisöllisyys ja verkostot, jotka auttavat hallitsemaan elämäämme paremmin, ja neljäntenä vaikutukset viihtyisämmän elinpiirin luomiseksi. (Liikanen 2010:2, 57.) Kulttuurin hyvinvointivaikutuksen syvyyttä edistävät esimerkiksi omakohtainen luomistyö, osallistumisen aste ja yhdessä tekeminen (Liikanen 2010, 64).

Kulttuuri toimii välineenä ja menetelmänä nuorten kasvun tukemisessa ja nuorten osallistamisessa. Nuorten kulttuuriharrastamista käsitellen tässä työssä siitä oletuksesta, että kaikilla on oltava mahdollisuus kulttuuriharrastukseen sosioekonomisesta taustastaan riippumatta. Osallistuminen kulttuuritoimintaan mahdollistaa voimaantumisen omassa kulttuuri- ja elinympäristössä. (Liikanen 2010:2, 60.) Se antaa myös kokemuksen siitä, että yhteisöllisellä toiminnalla voi vaikuttaa (Strategiaohjelma 2013–2016, 31).

Nuorten identiteetin voidaan nähdä muodostuvan hänen elämäkokemuksensa pohjalta niissä sosiaalisissa, kulttuurisissa ja taloudellisissa raameissa joissa hän elää, sekä sellaisten kokemusten kautta, joita nuori saa koulussa, työelämässä ja muussa vapaaajan ja kansalaisyhteiskunnan toiminnoissaan. Kolme tärkeintä tekijää ovat siis biografia, sosiaaliset rakennetekijät ja kokemukset. Merkittävä tekijä on myös toimijuus eli nuoren omat yksilölliset tulkinnat ja strategiat, joiden kautta hän rakentaa tulevaisuuttaan. (Keskinen & Nyholm 2012, 13.)

Aivotutkija Matti Bergströmin mukaan taideopetus antaa lapselle tai nuorelle mahdollisuuden vapauteen siitä tietokuormasta, joka estää vapaan ajattelun (Bergström 2011, 8). Taide ja kulttuuri muodostavat nuorelle kasvualustan, joka antaa arjesta selviämisen välineitä. Sen avulla nuori oppii kohtaamaan omasta elämäntilanteesta ja yhteiskunnasta nousevia tunteita, kysymyksiä, haasteita ja kokemuksia. Taide- ja kulttuuriharrastamisessa nuorelle on tärkeää myös siinä syntyvä yhteisöllisyys; yhdessä tekeminen ja uusien kavereiden saaminen. (Haapanen 2010, 212–214.) Myös itsetunto vahvistuu taide- ja kulttuuriharrastusten myötä saatujen uusien kokemusten, kommunikoinnin, avoimuuden ja empatian tunteiden myötä (mm. Liikanen 2010, 66; Haapanen 2010, 212). Enemmistö nuorista uskoo voivansa vaikuttaa yhteiskunnan asioihin taiteen keinoin. Taiteen avulla voidaan ilmaista kriittisiä näkökulmia ja avata uusia näkökulmia maailmaan. (Haapanen 2010, 213–214.)

Omaehtoisen olemisen ja vapaa-ajan merkitys on nuorten hyvinvoinnille suuri, ja mielekäs vapaa-aika on nuoria koskevan hyvinvointipolitiikan tärkeä pilari (Myllyniemi 2010, 49). Tutkimusten mukaan kiinnostus kulttuuriharrastuksiin syntyy useimmiten jo lapsuuden ympäristössä (esim. Liikanen 2010, 45). Siten on tärkeää, että lapsille ja nuorille tarjotaan kokemuksia kulttuuri- ja taidetyöskentelystä, ja harrastussisällöistä.

2.5 Kulttuurista nuorisotyötä vai kulttuurikasvatusta?

Taide- ja kulttuuritoimijat puhuvat taidekasvatuksesta kun taas nuorisopuolella painotetaan kulttuurista nuorisotyötä. Mitä eroa näillä on? Olen seurannut sivusta useamman vuoden sekä kulttuurikasvatuksen tekemistä omassa virastossani, että toisaalta kulttuurisen nuorisotyön menetelmiä nuorisoasiainkeskuksessa. Välillä tuntuu, että kulttuurikasvatuksen ja kulttuurisen nuorisotyön tekijät kokevat tuottamansa toiminnan eroavaisuudet todellisuutta suurempina. Nuorelle näiden välinen ero voi olla hämärä.

Helsingissä kulttuurikeskus ja taide- ja kulttuurilaitokset tekevät aktiivisesti lasten ja nuorten taidekasvatustyötä niin perusopetuksen osana kuin nuorten vapaa-ajallakin. Kulttuurinen nuorisotyö on näkyvä painopiste Helsingin nuorisoasiainkeskuksella. Olin hetki sitten tilaisuudessa, jossa nuorisoasiainkeskuksen edustaja esitteli kulttuurituottajille viraston kulttuurillista toimintaa. Samalla käytiin keskustelua käsitteiden sisältämien toimintojen eroista. Nuorisoasiainkeskuksen edustajan mukaan kulttuurisessa nuorisotyössä ohjaaja tukee nuoren omaa tekemistä ja korostaa nuorta toimijana. Kulttuurikeskuksen tuottajien mukaan kulttuurikasvatuksessa toiminnan taidelähtöiset tavoitteet on määritelty tarkemmin etukäteen, ja kulttuuriseen nuorisotyöhön verrattuna taidekasvatuksessa näkyy enemmän myös korkeakulttuurisuus. (Tuottajapäivä 9.10.2013.) Nousevatko samat asiat esiin myös kirjallisuuden esittämissä määritelmissä?

Kulttuurinen nuorisotyö määritellään esimerkiksi nuorisotyön toimintamuotona, joka käyttää kulttuurikasvatuksellisia sisältöjä demokratiakasvatuksen oppimisympäristössä (Tuliainen 2006, 71). Kulttuuri toimii tärkeänä välineenä ja merkityksellisyyden antajana nuoren oman kasvun prosessissa, ja kulttuurinen nuorisotyö onkin lähes poikkeuksetta vapaa-ajalla tapahtuvaa toimintaa. Matala kynnys osallistumiseen korostuu, ja yleensä kulttuurisisältöön osallistuminen ei vaadi aiempaa kokemusta tai taitoa (mm. Juvonen 2010, 148.) Nuorisoasiainkeskuksella on toimipaikkoja, jotka ovat erikoistuneet kulttuurin tarjoamiseen esimerkiksi teatterin, musiikin, kuvataiteen, kädentaitojen ja median keinoin (Nuorisoasiainkeskus 2013).

Taidekasvatusta Helsingissä antavat siihen erityisesti keskittyneet toimijat kuten kaupungin avustamat musiikkiopistot ja kuvataidekoulut, sekä kulttuurikeskuksen lasten ja nuorten taidetalo Annatalo (Sariola 2010, 8). Myös alueellisissa kulttuurikeskuksissa järjestetään taidekursseja ja työpajoja. Kaupungin oma taidekasvatusopetus tapahtuu useimmiten kouluajalla kulttuurikeskuksen, koulujen ja taidelaitosten yhteistyönä. Näin kaikilla lapsilla ja nuorilla sosioekonomisesta taustastaan riippumatta on mahdollisuus osallistua siihen osana koulupäivää matalan kynnyksen periaatteella. (Westerholm 2011, 8.) Kouluajan ulkopuolella tapahtuva lasten ja nuorten taidekasvatus eli taiteen perusopetus sen sijaan on yleensä maksullista pitkäjänteistä ja tavoitteellista taiteen opiskelua (Sariola 2010, 9).

Selvittääkseni eroja ja yhteneväisyyksiä vielä tarkemmin tiivistin kulttuurikasvatuksen ja kulttuurisen nuorisotyön kirjallisuudesta kokoamani taustatiedon samaan taulukkoon.

	Kulttuurikasvatus	Kulttuurinen nuorisotyö	
Tavoitteet	Eväitä tasapainoiseen elämään	Tukea nuorta kohtaamaan elämäänsä	✓
	Antaa äänen kuulua ja näkökulman näkyä, ja tutustuttaa taiteeseen ja kulttuuriin	Auttaa ilmaisemaan uusia näkökulmia tarinaansa taiteen keinoin	✓
	Luoda onnistumisen ja voimaantumisen kokemuksia, tukea luovuutta, itseilmaisua ja lahjakkuuden löytymistä, kasvattaa osallisuutta kaupungin kulttuurielämään	Edistää sosiokulttuurisesti innostavia kasvu- ja oppimisympäristöjä ja mahdollistaa niille ominaisia osallisuuden, omavastuun ja toiminnan ilon kokemuksia	✓
	Antaa mahdollisuuksia yhteiseen kokemiseen sekä tukea ihmisenä kasvua ja lisätä suvaitsevaisuutta.	Antaa nuorille yhteisöllisiä kokemuksia ja edistää läsnäolon kulttuuria.	✓
Miten?	Syvennyttään taidelajiin ja taiteen tekemisen ja kokemisen kautta opitaan katsomaan maailmaa uudesta näkökulmasta ja avarammin.	Taiteen vaikuttavuus perustuu osallisuudesta kumpuaviin tekijöihin, jolloin nuori on osallisena elämäänsä ja ympäristöönsä taiteen keinoin. Nuorisotyön toimintamuoto.	✗
	Taidelähtöiset tavoitteet usein etukäteen tarkkaan määritely	Nuoren oma toimijuus korostuu, pyritään olemaan tekemättä asioita liikaa nuoren puolesta	✗
Milloin?	Usein osana koulupäivää. Iltatoimintana usein pitkäjänteistä ja tavoitteellista.	Vapaa-ajalla toimivaa. Omaehtoista.	✗

Taulukko 1. Kulttuurisen nuorisotyön ja kulttuurikasvatuksen yhtenevyydet ja erot. Opinnäyte-työntekijän taulukko. (Westerholm 2011, 9; Haapanen 2010, 212–213; Jaakola ym. 2012, 7; Juvonen 2010, 148.)

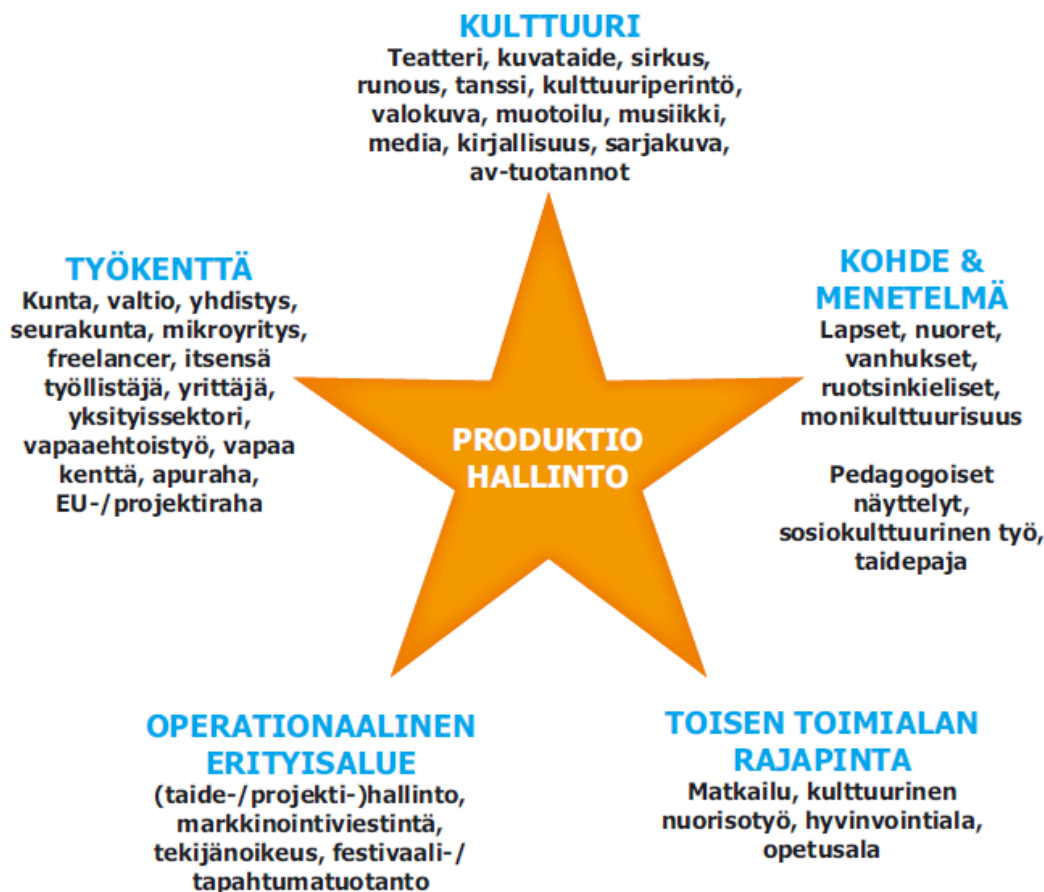
Taulukosta näkee, että molempien tavoitteiden asettelu on hyvin samanlaista, mutta erona lienee se, että menetelmät ja toteutus muotoutuvat katsontakannan kautta: Tullaanko kulttuuri ja taide vai nuoren toimijuus edellä? Selkeänä erona näyttää olevan myös se, että matalankynnyksen taidekasvatusta tehdään yleensä osana koulupäivää, kun taas kulttuurinen nuorisotyö on vapaa-ajalla tapahtuvaa toimintaa.

Kulttuurikasvatuksen ohessa puhutaan usein myös **yleisötyöstä**, mitä tehdään enenevissä määrin kaikenikäisten ja kaikenlaisten kohderyhmien kanssa. Yleisötyö on keino tehdä tutuksi taide- ja kulttuurilaitosten toimintaa, saavuttaa uusia yleisöjä ja vaikuttaa ihmisten taidetta ja kulttuuria koskeviin asenteisiin. Sitä tekevät esimerkiksi museot, teatterit ja orkesterit, ja se voi olla vaikka opastuksia, taiteilijatapaamisia, luentoja, kursseja tai työpajoja. (Sariola 2010, 10.)

2.6 Kulttuurituottajan uusi kenttä

Asiat eivät tapahdu itsestään, ja erilaisten kulttuuriprojektien, toimintamallien ja toimintojen takana piteleekin puikkoja yksi tai useampi kulttuurituottaja. Kulttuurituottajan rooli on viime vuosina muuntunut moneksi, ja nyt tuottaja saattaa toimia mitä erilaisimpien työtehtävien parissa vaikka kulttuurisissa hyvinvointiprojekteissa, kaupallisella kentällä, elämystehtailijana tai teollisuuden ja luovien alojen yhdistäjänä (mm. Halonen 2011, 10–11, Halonen & Teye 2011, 19, 31–32). Hyvin usein tuottajat päätyvät kehittämään jotain. Tuottajia palkataan etsimään ratkaisuja ongelmiin tai kehittämään uutta. Perinteisesti meitä toimii erilaisissa kulttuurilaitoksissa ja vapaalla kentällä niin musiikin, teatterin, tanssin, kuvataiteen, sirkuksen kun monen muunkin taiteenlajin takana.

Kun maailmaa halutaan parantaa, aika usein projektista löytyy tuottaja. Yhä enemmän kulttuurituottajia toimii kulttuurialan ja toisen toimialan rajapinnassa. Kulttuurituottaja 2020 -hankkeessa tutkittiin tuottajien näkökulmia tulevaisuuteen, kulttuurituottajien keskeisimmän ammattijärjestön TAKU ry:n kautta. Takulaisten tuottajaprofiileja, eli nykyisen ammatillisen osaamisen erilaisia painopistealueita, hahmotettiin ns. tuottajatähden avulla. Tämä ”tuottajatähti” kuvaa hyvin kulttuurituotannon moninaista kenttää. (Halonen 2012, 16.)

Kuva 1. ”Tuottajatähti” ammatillisen osaamisen painopistealueiden määrittelyyn (Halonen & Teye 2011, 15.)

Oman tuottajanroolini hahmottaminen helpottuu ”tuottajatähden” avulla. Olen toiminut nyt lähes viisi vuotta Helsingin kulttuurikeskuksen kulttuurituottajana, työnkuvanani koordinoida ja kehittää nuorten harrastamista ja osallisuutta edistävää Operaatio Pulsia. Kohderyhmäni ovat siis nuoret, ja kulttuuri kaikkine taiteenlajeineen toimii välineenäni. Menetelmissä näkisin yhdistyvän myös taidekasvatuksen ja kulttuurisen nuorisotyön.

Työssäni yhtenä tärkeimpänä elementtinä on poikkihallinnollinen yhteistyö. Innostan eri toimijoita tekemään yhteistyötä ja jakamaan tietoa keskenään, sekä tuottamaan toimintaa yhdessä nuorten kanssa tai heitä kuullen. Toimialallisena rajapintana on siis kaupungin muut toimintaa tuottavat kulttuuri- ja nuorisotoimijat. Kunnan työntekijän roolissa koen olevani alueella toimiva kameleontti, joka vetelee sopivasti naruista, ja tekee näkymätöntä organisointi-, tiedotus- ja tuottamistyötä sen eteen, jotta alueella olisi nuorille maksutonta matalankynnyksen toimintaa, järjestettävä toiminta vastaisi kysyntään,

nuoret kokisivat sen omakseen ja se toiminta ylipäänsä tiedostettaisiin. Toimin työssäni hankerahoituksella, joka tuo erityisen kehittämisenäkökulman työn tekemiseen. Mitä kaikkea meillä on tai mitä me voimme yhdessä tehdä enemmän?

Tuottaja 2020 -hankkeessa ennakoitiin tulevaisuuden tuottajan työnkuvaa, roolia ja sen vaatimuksia European Network of Cultural Administration Training Centers -verkoston vuosikonferenssin keskusteluiden pohjalta. ENCATC-konferenssissa todettiin tulevaisuuden tuottajan olevan kokonaisvaltainen koko persoonallaan toimiva tuottaja, jolle tärkeitä ominaisuuksia ovat avarakatseisuus ja ajassa pysyminen. Tuottaja toimii niin välittäjänä, mahdollistajana kuin organisaattorinakin. Hän toimii yhteisöllisyyden tukijana ja yleisön vahvemman roolin mahdollistajana. Tuottaja luo verkostoissa synergiaa ja on kyvykäs toimimaan tiimeissä erilaisten ihmisten kanssa. Tuottaja luo myös mahdollisuuksia verkostoitua ja verkottuu myös itse muidenkin kuin toisten kulttuuritahojen kanssa. (Björkqvist & Halonen 2012, 37.)

Monet näistä rooleista ja työotteista ovat monelle tuottajalle jo arkipäivää. Toimin nykyisessä työssäni niin moninaisessa ympäristössä ja tehtäväkirjossa, etten aikaisemmin olisi varmasti voinut kuvitellakaan tällaisen tuottajakuvan olemassa oloa. ENCATC-konferenssissa luotu kuva tulevaisuuden tuottajasta kuitenkin kuvaa yllättävän hyvin rooliani tuottajana.

3 Nuoret Helsingissä

Voidakseni kehittää nuorten osallisuutta kaupungin palveluihin, minun on ensin selvitettävä kaupungin lähtötilanne. Mitkä ovat ajankohtaisia teemoja ja haasteita kaupunkiorganisaation näkökulmasta? Millaisia nuoria meillä Helsingissä on, ja millaiset ilmiöt nuorten elämiä ohjailevat? Millaisia nuoriso- ja kulttuuripalveluita Helsingissä tarjotaan? Millaisia strategisia linjauksia kaupungissa toteutetaan? Miten juuri nuoriin on panostettu viime vuosina ja panostetaan edelleen? Näitä asioita käsittelem tässä luvussa.

Elämä on muuttunut yhä hektisemmäksi, ja erityisesti nuorten maailmaa ohjaavat nopea aikajänne ja haluttomuus sitoutua. Nuorten joustavaan ja nopeatempoiseen elämään sopivat helposti kiinnittyvät ilmiöt ja spektaakkelit. Eletään ilmiöyhteiskunnassa, jossa kokemusmaailmaa hallitsevat hetkelliset ”suuret” spektaakkelit, joihin on sekä helppo kiinnittyä, mutta myös yhtä helppo irrottautua. Nuori sukupolvi on myös ato-

misoitunut. (Salasvuo 2007, 88–89.) Nuorten elinympäristö on pirstaloitunut, ja yhteisölliset tekijät muuttuneet. Enää ei liitytä perinteisiin normatiivisiin järjestöihin vaan haudutaan ennemminkin kevyihin heimoihin. Esimerkiksi sosiaalinen kanssakäyminen tapahtuu monien eri kanavien kautta. (Haapanen 2010, 213.)

Ajankuvaan kuuluvat erilaiset pop-up-tilat ja -tapahtumat. Sisältöjen ja erilaisten kokeilujen merkitys korostuu ympärillä olevien seinien sijaan. Toisaalta sosiaalisen median merkitys on nuorille suuri. Nuoret kasvavat tietokansalaisiksi ja osaavat elää tässä ”viidakossa” aikuisia paremmin. Esimerkiksi Instagram ja Facebook ovat nuorten arkisia välineitä (Pölkki & Vähäsarja 2013). Kaupunkitilan valloittaminen omaksi tilaksi näkyy esimerkiksi Ravintolapäivissä ja erilaisissa tempauksissa. Nuoret kokevat tärkeänä myös mahdollisuuden kokoontua johonkin sisätiloihin vapaamuotoisesti, ja tällaisten paikkojen tarve nousee nuorilta usein (Myllyniemi 2008, 88).

Olisikin hyvä pohtia tai puuko kaupungin rakenteet nykypäivän tarpeisiin? Onko nuorten maailma tableteilla kun me kunnan toimijoina olemme vielä ruutuvihkoissa?

3.1 Helsingin väestö eriytyy

Helsingin koko asukasmäärä ylitti viime vuonna 600 000 hengen rajan. Lasten ja nuorten määrä on Helsingissä kasvussa, ja lapsiperheitä on aiempaa enemmän. Syyinä ovat esimerkiksi muuttojen väheneminen naapurikuntiin, syntyvyyden lisäys, ulkomaa-laistaustaisen väestön kasvu ja se, että lapsiperheet suosivat aiempaa enemmän kaupunkiasumista. (Strategiaohjelman perustelumuistio 2013, 3.) Vuoden vaihteessa 2012/2013 Helsingissä oli peruskouluikäisiä (7-15v) yhteensä reilut 45 000, joista yläasteikäisiä 15 000. 16–18-vuotiaita oli reilut 17 000. (Tietokeskus 2013, 7.)

Helsingin kaupunkistrategian mukaan nuorten hyvinvointiin liittyy Helsingissä muuta maata suurempia haasteita mm. lastensuojelun asiakasmäärien, koulupudokkuuden ja lapsiperheiden pienituloisuuden vuoksi. Lastensuojelun piirissä olevien helsinkiläisten lasten ja nuorten määrä on kasvanut yli kolmanneksella vuosien 2007 ja 2011 välissä. Sen sijaan huostaan otettujen lasten määrä on laskenut jonkin verran. (Strategiaohjelman perustelumuistio 2013, 8.)

Lapsiköyhyys on nyt korkeimmillaan 1970-luvun alun jälkeen. (Kouluterveys 2010, 46–47.) 2000-luvulla tuloerot eivät ole merkittävästi nousseet, mutta pienituloisten asunto-

kuntien osuus on kasvanut vahvasti varsinkin lapsiperheiden osalta (Strategiaohjelman perustelumuistio 2013, 12). Joka kahdeksas alle 18-vuotias helsinkiläinen asuu toimeentulotukea saavassa kodissa. Määrä on kasvanut viime vuosina. Erityisesti toimeentulotuen saajia ovat yksinhuoltajaperheet. Helsinki on Suomen yksinhuoltajavaltaisin kunta, ja alle 18-vuotiaista helsinkiläisistä lapsista vähintään joka neljäs asuu yksinhuoltajaperheessä. (Strategiaohjelman perustelumuistio 2013, 6-7.)

Helsinkiläisnuorten asema koulumarkkinoilla on haastava sen puolesta, että he joutuvat kilpailemaan opiskelupaikoista ulkopaikkakuntalaisten kanssa. 25–29-vuotiaista helsinkiläisistä on jäänyt ilman ammatillista jatkokoulutusta selkeästi isompi osa kuin muualla maassa. (Strategiaohjelman perustelumuistio 2013, 19.)

Monet ilmiöt esiintyvät suuremmissa kaupungeissa äärimmäisissä muodoissaan. Helsingissäkin on nähtävissä huono-osaisuuden kasaantumista. Osa väestön voidessa todella hyvin, todentuu erityisesti huonommin koulutettujen ja vähemmän ansaitsevien kohdalla lyhyempi elinikäodote ja suurempi sairastavuus. (Strategiaohjelman perustelumuistio 2013, 10.) Huono-osaisuus näyttää kasautuvan alueellisesti. Pienituloisuus, alhainen koulutustaso, keskimääräistä korkeampi työttömyys ja erilaiset terveyteen ja elämänhallintaan liittyvät ongelmat paikantuvat pitkälti samoihin kaupunginosiin. Samat alueet ovat usein tilastojen kärjessä myös nuorisotyöttömyydessä, maahanmuuttajien osuudessa ja asumistuen saajissa. Asuntokannan rakenteen alueelliset erot ovat yhteydessä eriytymiseen. (Strategiaohjelman perustelumuistio 2013, 13.)

Kouluterveyskyselyiden mukaan eriytyminen alkaa näkyä jo kouluaikoina. Pääkaupunkiseudun nuorten otoksesta selviää, että humalahakuinen juominen ja laittomien huumaiden kokeileminen ovat yleisimpiä ammatillisissa oppilaitoksissa. Yhtälailla sekä päivittäinen tupakointi että ylipaino ovat yleisintä ammatillisissa oppilaitoksissa, ja yleisempiä peruskoulussa kuin lukiossa. (Kouluterveys 2010, 29–35.) Yleisesti ottaen nuorten suhtautuminen päihteisiin on kuitenkin tiukentunut (Keskinen & Nyholm 2012, 128).

3.2 Helsinkiläisten nuorten vapaa-aika ja aktiivisuus

Miten helsinkiläiset nuoret viettävät vapaa-aikaansa ja osallistuvat yhteiseen tekemiseen? Nuorten vapaa-ajanviettoa ja aktiivisuutta on tutkittu Helsingissä kerran vuosi-

kymmenessä 1980-luvulta lähtien. Tuoreimpaan ”Nuoret Helsingissä 2011”-tutkimukseen vastasi 1433 11–19-vuotiasta helsinkiläistä nuorta 42 eri koulusta.

Tutkimuksen mukaan nuorten vapaa-ajasta arkipäivisin valtaosa kuluu kavereiden kanssa kasvokkain. Perheen kanssa aikaa vietetään yhtä paljon kuin internetissä surfailuun tai yhteydenpitoon kavereiden kanssa kännykällä, kun taas television merkitys nuorille on vähentynyt. (Keskinen & Nyholm 2012, 31–32.) Kavereita tavataan kasvokkain yleisimmin kavereiden kotona, ulkona omassa kaupunginosassa ja omassa kodissa. Kavereita tavataan myös harrastuksissa, internetissä ja keskustassa sisä- tai ulkotiloissa, kuten kauppakeskusten ympäristössä. Kavereiden tapaaminen nuorisotalolla ei ole kovin yleistä. Joka kuudes nuori ilmoitti tapaavansa kavereitaan nuorisotaloilla. (Keskinen & Nyholm 2012, 71–72.)

Musiikin kuuntelu kuuluu lähes jokaisen nuoren arkipäivään. Elokuvia katsotaan viikoittain, ja elokuvissa käydään kuukausittain. Tytöt ovat aktiivisempia leffakävijöitä kuin pojat. Muista kulttuuritilaisuuksista aktiivisimmin käydään konserteissa ja teatterissa, joskin aktiivisuus on näissä huomattavasti elokuvia vähäisempää, 6-8 % luokkaa. (Keskinen & Nyholm 2012, 33–35.)

Sosiaalisen median rooli nuorten uutena vapaa-ajanviettopaikkana on kasvanut vahvasti. Yli puolet helsinkiläisistä nuorista käyttää sosiaalista mediaa ja surffaillee netissä lähes päivittäin. Suurin osa nuorista pelaa tietokone- ja konsolipelejä vähintään kerran viikossa. Kavereiden kanssa pelataan melkein yhtä usein kuin yksinkin. Tyttöjen pelaaminen on lisääntynyt. (Keskinen & Nyholm 2012, 54.)

Helsingissä nuorten kulttuuriharrastamisessa on suuria yksilökohtaisia eroja. Osalla nuorista on monta harrastusta, kun osalla taas ei ainuttakaan. 13–18-vuotiaat nuoret ovat vaikea kohderyhmä, koska heillä kaveripiirin merkitys korostuu ja pitkäjänteiset harrastukset helposti jäävät. Haasteena on erityisesti poikien saaminen kulttuuriharrastusten piiriin. (Strategiaohjelma 2012–2017, 30.) Nuoret Helsingissä 2011 - tutkimukseen vastanneiden 11–18-vuotiaiden nuorten suosituimmat luovat harrastukset ovat valokuvaus ja populaarimusiikin tekeminen. Sen mukaan rock- ja popmusiikkia säännöllisesti soittaa jopa joka kolmas 11–19-vuotiaista helsinkiläisistä.

Liikuntaharrastuksista suosituimpana nousee pyöräily, jota harrastaa noin puolet nuorista, osaltaan myös arkisena hyötyliikuntamuotona. Muita suosituimpia harrastuksia

ovat erilaiset palloilulajit, kävely- ja juoksulenkkeily, tanssiminen, kuntosali ja jääliikunta. (Keskinen & Nyholm 2012, 26, 33, 39–40.)

Tutkimuksessa joka kuudes nuori vastasi, ettei varsinaisesti harrasta mitään. Yksinhuoltajaperheissä asuvista nuorista harrastamattomia oli joka kolmas. Yhdessä vanhempiensa kanssa harrastetaan useimmiten jotain liikuntalajia. Harrastukset näyttävät myös periytyvän. (Keskinen & Nyholm 2012, 93–94.) Vanhempien sosiaalisella taustalla näyttää olevan ratkaiseva merkitys nuorten harrastuksiin, elämäntapoihin ja tulevaisuuden näkymiin. Vanhempien tulo- ja/tai koulutustasoon kytkeytyy nuorten tärkeitä valintoja kuten harrastuksesta luopuminen, harrastuksen periytyminen, mökkilomailu, koulutusvalinnat ja tulevaisuuden pelot ja toiveet. (Keskinen & Nyholm 2012, 50.) Nuorten mahdollisuudet itsenäiseen toimijuuteen ja elämänsuunnitteluun ovat parantuneet viime vuosina, mutta mahdollisuuksia rajaa entistä enemmän perheen köyhyys ja muut ongelmat, alueellisen eriytymisen kielteiset kehityssuunnat, koulutusmahdollisuuksien puute sekä työttömyys (Siurala 2012, 16.)

Nuoret Helsingissä -tutkimuksen mukaan nuorten osallisuus kouluissa on lisääntynyt, ja oppilaiden mielipiteet otetaan paremmin huomioon kuin reilu kymmenen vuotta sitten (Keskinen & Nyholm 2012, 111). Tutkimuksessa selvitettiin nuorten osallistumista vaikuttamistoimintaan. Alla esitän kaavion nuorten aktiivisuudesta vaikuttamistoiminnassa.

Eri vaikuttamismahdollisuuksiin osallistuminen	%
Avoimet foorumit	20 %
Oppilaskuntatoiminta	20 %
Nettiadressit	19 %
Erilaiset kampanjat	14 %
Lehtien mielipidesivut ja yleisöosastot	10 %
Nuorisotalojen toiminnan suunnittelu	10 %
Ostosvalinnat ja boikotit	10 %
Taiteellinen ilmaisu	9 %
Nuorten vaikuttajaryhmät	8 %
Mielenosoitukset	6 %
Järjestöjen vaikuttamistoiminta	5 %
Poliittiset nuorisojärjestöt	3 %
N	1399

Taulukko 2. 11–19-vuotiaiden nuorten osallistuminen eri vaikuttamismahdollisuuksiin Helsingissä vuonna 2011. Opinnäytetyöntekijän tekemä taulukko. (Keskinen & Nyholm 2012, 112.)

3.3 Kunnalliset nuoriso- ja kulttuuripalvelut Helsingissä

Pääosin nuorten kulttuuriin keskittyy nuorisoasiainkeskus, mutta myös muilla kaupungin hallintokunnilla, kuten kulttuurikeskuksella ja kaupunginkirjastolla on nuorisokulttuuriin liittyviä toimintoja. Tässä luvussa avaan tarkemmin nuorisoasiainkeskuksen ja kulttuurikeskuksen toimintaa, ja sivuan muita nuorille toimintaa tarjoavia tahoja. En käsittele erikseen opetusviraston tai sosiaaliviraston palveluita.

Kirjastoissa järjestetään yhä enemmän tapahtumia ja ohjelmaa. Nuorille kirjastot ovat viime aikoina tarjonneet esimerkiksi peli-iltoja, teemapäiviä ja työpajoja. (Kaupunginkirjasto 2012.) Liikuntaviraston nuorille suunnattu matalan kynnyksen toiminta kanavoituu lähinnä EasySport -liikuntaryhmien ja FunAction -harrasteliikuntatoiminnan kautta (Liikuntavirasto 2013). Lisäksi Helsingin taidemuseo, kaupunginmuseo ja kaupunginteatteri tarjoavat nuorille mahdollisuuden osallistua toimintaansa sekä katsojan, kuulijan että tekijän rooleissa. Näillä kullakin taidelaitoksella on pedagogiikasta vastaava työntekijä, jonka tehtävänä on suunnitella toimintaa nuorille. (Kulttuuristrategia taustaselvitys 2012, 31.)

Helsingin nuorisoasiainkeskuksen toiminta-ajatuksena on tukea nuorten kasvua aktiivisiksi kansalaisiksi. Toiminta on avointa kaikille helsinkiläisille nuorille ja nuoria innostetaan löytämään itselleen sopivat tekemisen muodot ja olemisen tilat. Nuorisoasiainkeskuksen visio on ”Tilaa olla nuori, kuulua ja loistaa!”, ja arvoina ovat elämisen ilo, asukaslähtöisyys, ekologisuus, yrittäjämielisyys, oikeudenmukaisuus, taloudellisuus ja turvallisuus. Nuorisoasiainkeskuksen toimintamuodot ovat alueellinen, kohdennettu ja kulttuurinen nuorisotyö sekä nuorten kansalaistoiminta. Kohderyhmänä ovat 10–18-vuotiaat nuoret. (Nuorisoasiainkeskus 2013.)

Alueellinen nuorisotyö perustuu yli 50 nuorisotaloa sisältävään ja koko Helsingin kattavaan nuorisotaloverkoston, joka koostuu 11 nuorisotyöyksiköstä. Alueellisen nuorisotyön osasto *huolehtii nuorten elämänhallinnan tukemisesta ja edistää heidän yhteisöllisyyttään sekä yhteiskunnallista osallistumistaan*. Nuoret voivat vaikuttaa talojen toimintaan nuorisotalodemokratian avulla. (Nuorisoasiainkeskus 2013.)

Kulttuurinen nuorisotyö toimii nuorten osallisuuden ja sosiaalisen vahvistamisen edistäjänä kulttuurin avulla. Se sisältää monenlaista toimintaa musiikista ja teatterista käsitöihin ja erilaisiin tapahtumiin. Kulttuuriin erikoistuneita toimipaikkoja ovat esimerkiksi

Kulttuuriareena Gloria, Harjun nuorisotalo, levy-yhteisö Helsinki Freedom Records, Nuorten toimintakeskus Happi, Narrin näyttämä, Nuorten Ääni -toimitus ja Pelitalo.

Kohdennettua nuorisotyötä tehdään hallintorajat ylittäen ja moniammatillisesti, tavoitteena nuorten sosiaalinen vahvistaminen, ja erityisesti sellaisilla alueilla, nuorisoryhmissä ja olosuhteissa, joihin syrjäytymisen vaara selkeimmin kohdistuu. Toimintaa ovat mm. varhaisen puuttumisen Luotsi-toiminnat, sukupuolisensitiivinen tyttö- ja poikatyö, Jopo-luokat, työllistämiskokonaisuus, lasten ja nuorten liikennekoulutus, Asemansseudun toiminta sekä Seikkailutalo ja Yökoripallo.

Nuorten kansalaistoiminnan toimiston tehtävänä on edistää helsinkiläisten nuorisojärjestöjen ja nuorten ryhmien toimintamahdollisuuksia sekä yhteiskunnallisen osallistumisen ja vaikuttamisen keinoja. Sen asiakkaina on vuoittain noin 400 nuorisojärjestöä ja nuorten ryhmää. (Nuorisoasiainkeskus 2013.)

Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen mukaan nuorisoasiankeskuksen kävijämäärät ovat pysyneet vuosien 2000 ja 2011 välillä melko samoina. Toiminnan sisällä selkeimpänä muutoksena on ollut keskittäminen perinteisten kaupunginosakohtaisten nuorisotalojen lisäksi suurempiin ja monipuolisempiin toimintakeskuksiin kuten Happeen Sörnäisissä, Kontulan skeittihalliin, Harjun bändi- ja studiotiloihin ja kulttuuriareena Gloriaan. Nuorisotaloille mennään yleensä kaverin kanssa, ja yksin menemiseen näyttää olevan kynnys. (Keskinen & Nyholm 2012, 83.)

Helsingin kulttuurikeskus toimii sekä kulttuurin tukijana, tarjoajana että edistäjänä. Se myöntää avustuksia, tuottaa toimintaa itse ja yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa, sekä toimii kulttuuripolitiikassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Kulttuurikeskuksen visiona on, että *Helsinki on monimuotoinen ja omaleimainen taiteen, luovuuden ja kulttuurin keskus. Se on kansainvälisesti kiinnostava kulttuurin edelläkävijä Itämeren alueella.* (Helsingin kulttuurikeskus 2013.)

Kulttuurikeskuksella on yhdeksän toimipaikkaa, joista seitsemän toimii tapahtumataloina. Kanneltalo, Malmitalo, Stoa ja Vuotalo ovat alueellisia kulttuurikeskuksia; Kanneltalo Länsi-Helsingissä, Malmitalo Pohjois-koillisessa sekä Stoa ja Vuotalo Itä-Helsingissä. Annantalo on lasten ja nuorten taidetalo, jossa on taideopetusta, näyttelyitä ja tanssi- ja teatteriesityksiä. Caisa on kansainvälinen kulttuurikeskus. Savoy-teatteri

toimii vierailuteatterina, johon saapuu esiintyjä ympäri maailmaa. Savoyn alle kuuluu myös Espan lava. Harakan saaren taiteilijatalo ja Eläintarhan huvila toimivat taiteilijoiden työskentelytiloina. (Helsingin kulttuurikeskus 2013.)

Kulttuurikeskuksen nuorille suunnattua toimintaa ovat yläkoulujen, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opetusohjelmaan sisällytetyt kulttuurikurssit, jotka lisäävät elämyksellistä oppimista ja taiteen tuntemusta (Kulttuuristrategia 2012–2017, 31). Kurssien lähtökohtana on pääkaupunkiseudun taide- ja kulttuurilaitosten ajankohtainen tarjonta. Annantalon taidekeskus räätälöi yhdessä kulttuurikeskuksen aluetalojen, taidelaitosten, opetusviraston ja koulujen kanssa taide-elämästä esiin nousevat teemat koulun aihekokonaisuuksiin sopiviksi kursseiksi. Kurssit tavoittavat vuodessa noin 1000 nuorta. (Annantalo 2013.)

Nuorille suunnattu iltaisin tapahtuva ohjelmatoiminta on kulttuurikeskuksen toimipaikoissa ollut melko vähäistä. Tuoreet kulttuurikeskuksen painoalueet valtuustostrategiassa 2013–2016 kuitenkin viittaavat nuorten aiempaa parempaan huomiointiin palvelujen tuotannossa. Aluetalojen vahvistamisen painoalueen kohdalla esitetään, että kulttuurikeskus tarjoaa jatkossa veloituksetta käyttämättä jääviä tila-aikoja mm. alle 25-vuotiaiden nuorten kulttuuriseen harrastustoimintaan. Toimenpiteenä esitetään muun muassa juurikin Operaatio Pulssi alueellisena nuorten osallistumisrakenteena Malmitalon ja Kanneltalon alueilla. (Kulttuurikeskuksen painoalueet 2013.)

Asukaslähtöinen opetus -painoalueessa esitetään, että taide- ja kulttuuriopetuksessa luodaan matalan kynnyksen toimintamalleja alueille, joissa osallistumisprosentti on pieni, ja opetuksessa huomioidaan lasten ja nuorten erilaiset lähtökohdat harrastuksiin. Lisäksi hallintokuntien yhteisenä hankkeena nostetaan edelleen ”Kulttuuria kouluihin”, jonka puitteissa kehitetään kouluaikana toteutettavia taidekursseja. (Kulttuurikeskuksen painoalueet 2013.)

3.4 Nuorisopoliittiset strategiat, linjaukset ja tavoitteet

Tässä luvussa selvitän valtakunnallisia ja Helsingin kaupungin nuorisopoliittisia linjauksia, painoituksina nuorten vaikuttaminen, osallisuus ja harrastaminen sekä osaltaan myös poikkihallinnollinen ja monitoimijainen yhteistyö.

Nuorisolaki on valtakunnallisesti velvoittava, ja sen toteuttamissuunnitelmana julkaistaan joka neljäs vuosi lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma. Nuorisolain – kuten kehittämisohjelmankin – tarkoituksena on edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistamista, tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. (Nuorisolaki 27.1.2006/72, § 1.) Tuoreessa vuosille 2012–2015 hyväksytyssä **lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa** osallisuus on yksi kolmesta kärkitavoitteesta, yhdenvertaisuuden ja arjenhallinnan ohella. Osallisuuteen liittyviä strategiakohtia ovat esimerkiksi lasten ja nuorten kasvaminen aktiivisiksi ja yhteisvastuuta kantaviksi kansalaisiksi sekä mahdollisuus osallistua tasavertaisesti kulttuuri- ja liikunta- ja vapaa-ajantoimintaan. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

Osallisuuden lisääminen on nostettu myös Kataisen hallituksen vuosien 2011–2015 **köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisemisen** painopisteen toteuttamiseksi käynnistetyssä **poikkihallinnollisessa toimenpideohjelmassa**. Yksi teemoista on vähentää lasten ja nuorten syrjäytymistä, ja toimenpiteinä on esitetty mm. nuorten osallisuus: aloitekanava- ja kuulemisjärjestelmien kehittäminen ja tietoyhteiskuntaosallisuus, sekä laki peruskoulun ja toisen asteen oppilaskunnista. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2012.)

Helsingin kaupungissa virastoja ohjaa **kaupunkistrategia**. Tuorein strategia hyväksyttiin vuosille 2013–2017. Edellisellä strategiakaudella Helsingissä panostettiin erityisesti *Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan*. Nyt lapset ja nuoret on sisällytetty kaupunkistrategiaan. Strategiaohjelmassa kerrotaan, että nuorten hyvinvointiin liittyy Helsingissä muuta maata suurempia haasteita, ja osittain siksi nuoriin kohdistuvien palvelujen kehittäminen on nostettu keskeiseksi omaksi kokonaisuudeksi strategiaohjelmassa. (Strategiaohjelman perustelumuiotio 2013, 8.) Nostan kaupunkistrategiasta esille tämän opinnäytetyön kannalta tärkeitä painopistealueita, eli nuorten kulttuuriin, harrastamiseen ja vaikuttamiseen, ja toisaalta virastojen väliseen yhteistyöhön liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä.

Kaupunkistrategian ”Hyvinvoiva helsinkiläinen” -tavoitekohdan yhtenä tavoitteena on *”Nuorille tilaa kuulua ja loistaa”* eli nuorten koulutuksen, työllisyyden sekä yhteiskuntaan ja lähiyhteisöön osallisuuden lisääminen. Toimenpiteinä esitetään esimerkiksi nuorten aktiiviseksi kansalaiseksi kasvun ja nuorten äänen kuulumisen tukeminen, nuorten vaikuttamiskanava Ruudin vakiinnuttaminen, sekä kaikkien nuorten mahdolli-

suus harrastukseen, eli ryhmälähtöiseen harrastustoimintaan osallistuvien nuorten määrän lisääminen. (Strategiaohjelma 2013–2016, 7.)

Demokratia ja osallisuus vahvistuvat -ylätavoitteen alla tavoitteena esitetään myös yleisesti, että kaupunkilaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia lisätään sekä niitä koskevia menetelmiä parannetaan. Toimenpiteinä esitetään esimerkiksi, että kaupunkilaisten ja hallintokuntien väliseen vuorovaikutukseen luodaan pysyvät rakenteet, ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia parannetaan. Alueellisen osallistumisen pilottien toteutusta tuetaan ja uusia toimintamalleja kehitetään niiden pohjalta. Toimenpiteenä on myös osallistavan budjetoinnin kokeileminen opetustoimessa, nuorisotoimessa ja kirjastotoimessa, sekä jatkomahdollisuuksien selvittäminen muissa palveluissa. (Strategiaohjelma 2013–2016, 30.)

Elinvoimainen Helsinki-ylätavoitteen alla on kokonaisuus nimeltä *”Kulttuurista iloa ja vetovoimaa”*. Tässä todetaan mm. että lasten ja nuorten kulttuuri- ja taidekasvatukseen kiinnitetään huomiota niin kouluissa kuin muissa kaupungin toiminnoissa. Toimenpiteinä esitetään muun muassa, että kulttuurikeskuksen aluetalot avautuvat enemmän lähiyhteisöön ja tarjoavat pienille ryhmille mahdollisuuden esitystensä esiintuomiseen. (Strategiaohjelma 2013–2016, 16.)

Asiakaslähtöisyys ja poikkihallinnollisuus tulevat esille strategiassa sekä ”Toimiva Helsinki” että ”Tasapainoinen talous ja hyvä johtaminen” ylätavoitteiden alla. Tarve kokonaisvaltaisille palveluille on olemassa. Esitetään asukkaiden palvelemista yhden oven periaatteella, palveluneuvonnan ja palvelunohjauksen vahvistamista ja käyttäjälähtöisen palvelumuotoilun hyödyntämistä. (Strategiaohjelma 2013–2016, 20.) Toiminnan tuottavuus paranee välitöntä asiakastyötä lisäämällä. Toimenpiteinä nostetaan esimerkiksi yhteistyön ja työnjaon selkeyttäminen sekä päällekkäisyyksien poistaminen työn tekemisen tapaa ja tehtävärakenteita uudistaen. (Strategiaohjelma 2013–2016, 25.) Parannetaan asukkaiden palveluketjuja tehostamalla toimialarajat ylittävien prosessien ohjausta. Toimenpiteenä on esimerkiksi, että lisätään usean hallintokunnan yhteisten sitovien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden määrää talousarviossa. Kaupungin osallisuuteen ja demokratiaan tähtäävä aluetyö yhdistetään kaupungin kattavaksi kokonaisuudeksi. (Strategiaohjelma 2013–2016, 26.)

Helsingin kulttuuristrategiassa vuosille 2012–2017 painotetaan neljää kokonaisuutta: 1. Hyvinvointia kulttuuripalveluista, 2. Monien kulttuurien Helsinki, 3. Ympäristö ja

kaupunkirakenne, 4. Kulttuuri – kaupungin vetovoima. ”Hyvinvointia kulttuuripalveluista” tavoitteena näkyy nuorten mahdollisuuksien lisääminen kokeilla eri kulttuuri- ja taiteenlajeja ja harrastaa niitä tavoitteellisesti. Kulttuurista osaamista ja osallisuutta vahvistetaan ja ehkäistään näin syrjäytymisen vaaraa. (Kulttuuristrategia 2012–2017, 9-10.)

Monien kulttuurien Helsinki -kokonaisuudessa todetaan, että kulttuurin saavutettavuus on kaikkien oikeus. Yhtenä toimenpide-ehdotuksena linjataan, että edistetään paikallista ja omaehtoista kulttuuritoimintaa tukemalla alueellisia aloitteita ja varmistetaan toimintaan tarvittavien tilojen saatavuus eri kaupunginosissa. (Kulttuuristrategia 2012–2017, 11.) Nuorten kulttuurissa oma tekeminen ja valinnat vahvistuvat. Kulttuuristrategian taustaselvityksessä esitetään, että nuorilla on tyypillisesti halu kokeilla eri kulttuurimuotoja, ja tämän vuoksi kulttuuritarjonnassa tulee olla lyhytkestoisia vaihtoehtoja. Edellytyksenä on kuitenkin, että jatkumona on oltava jollain tapaa mahdollisuus edistyä harrastuksien parissa. (Kulttuuristrategia 2012–2017, 30–31.)

Kulttuuristrategia sivuaa vuosille 2009–2012 hyväksytyä Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa (LASU) (Kulttuuristrategia 2012–2017, 27–28). Avaan LASU:n keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä tarkemmin seuraavassa luvussa.

3.5 LASU 1 -kausi ja nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti

Nuorille suunnattujen palveluiden kehittämiseen panostettiin erityisesti Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman (LASU) 2009–2012 kaudella. Ratkaisuja ajankohdittaisiin haasteisiin ja kysymyksiin, esimerkiksi nuorten vaikuttamisen ja osallistumisen puitteissa, etsittiin kehittämishankkeiden ja uusien toimintamuotojen avulla. Sieltä nousi myös Helsingin nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti. Seuraavassa esittelen sekä hyvinvointisuunnitelman nuorten osallisuuteen ja harrastamiseen liittyneitä panostuksia, että Ruutia. Mitä panostuksista jäi käteen ja mitä opittiin?

Helsinki panosti vuosina 2009–2012 lakisääteiseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan isosti erillismäärärahoilla ja käynnistämällä LASU 1 -kauden. Suunnitelman tavoitteita edistettiin luomalla poikkihallinnollisia hankkeita, työryhmiä ja seurantaryhmiä. Panostuksen taustalla oli lasten, nuorten ja heidän perheidensä hyvinvoinnin tukeminen, niin että he tulisivat mahdollisimman ajoissa ja riittävästi tuetuiksi peruspalveluiden ja varhaisen tuen avulla. (LASU 2009–2012, 12.) Nyttemmin erillistä LASU 2 -

kautta ei olla toteuttamassa, vaan tuoreimmat tavoitteet sisältyvät suoraan kaupunki-strategiaan.

Hyvinvointisuunnitelman 2009–2012 tavoitteet olivat 1) Lasten ja nuorten terveen ja turvallisen kasvun mahdollisuudet parantuvat, 2) Vanhemmuus ja vanhempien osallisuus vahvistuvat, 3) Lasten ja nuorten osallisuus ja yhteisöllisyys vahvistuvat sekä 4) Lapsille ja nuorille on turvattu koulutus- ja työllistymispolku (LASU 2009–2012, 16–17.)

Kolmostavoitteen eli *lasten ja nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistamisen* alla oli kolme kärkihanketta: 1) Tuotetaan lapsille ja nuorille iltapäivisin ja loma-aikoina tarjottavaa mielekästä toimintaa, 2) Lasten ja nuorten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja sekä osallisuutta kehitetään kulttuuri- ja taidetoiminnan kautta sekä 3) lisätään lasten ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia.

Ensimmäinen kärkihankkeen ajatuksena oli, että jokaiselle lapselle ja nuorelle pyritään turvaamaan yksi kiinnostava harrastus vanhempien sosioekonomisesta tilanteesta riippumatta. Virastoina mukana olivat nuorisoasiainkeskus, opetusvirasto, kulttuurikeskus, liikuntavirasto, kirjasto, sosiaalivirasto ja tietokeskus. Tavoitteena oli luoda malleja harrastetoiminnan tarjoamiseen tasapuolisesti kaikille lapsille ja nuorille hallintokuntien yhteistyönä, ja kehittää kaikilla asuinalueilla 3.-6.- luokkalaisille lapsille iltapäivisin tarjottavaa harraste- ja kerhotoimintaa lasten, vanhempien, hallintokuntien ja järjestöjen yhteistyönä erityisesti lapsia itseään kuullen. (LASU 2009–2012, 20.) Hankkeiden toimintoja olivat esimerkiksi elokuva- ja design-kerhot, taideleiriryhmät, Drop out- ja Painonhallinta-hankkeet, harrasteliikuntahankkeet EasySport ja FunAction, Harrasteharava, sekä loma-ajan tapahtumat, kuten Reaktori, Kesästadi, Lokaviikot ja SyysStadi (Ramboll 2012, 14).

Kulttuurihankkeissa edistetään poikkihallinnollista yhteistyötä ja yksityisen ja kolmannen sektorin palveluntuottajien mahdollisuuksia tuottaa toimintaa. Lasten ja nuorten mahdollisuus osallistua itse elinympäristöön ja heille suunnattuja toimintoja käsitteleviin suunnitelmiin ja niiden toteuttamiseen on tärkeää. Kulttuurin LASU-hankkeissa etusijalla ovat loma-ajantoiminta, syrjäytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten tavoittaminen, harrastusmahdollisuudet, koulujen iltapäivätoiminta ja kerhot. (Kulttuuristrategia 2012–2017, 27.)

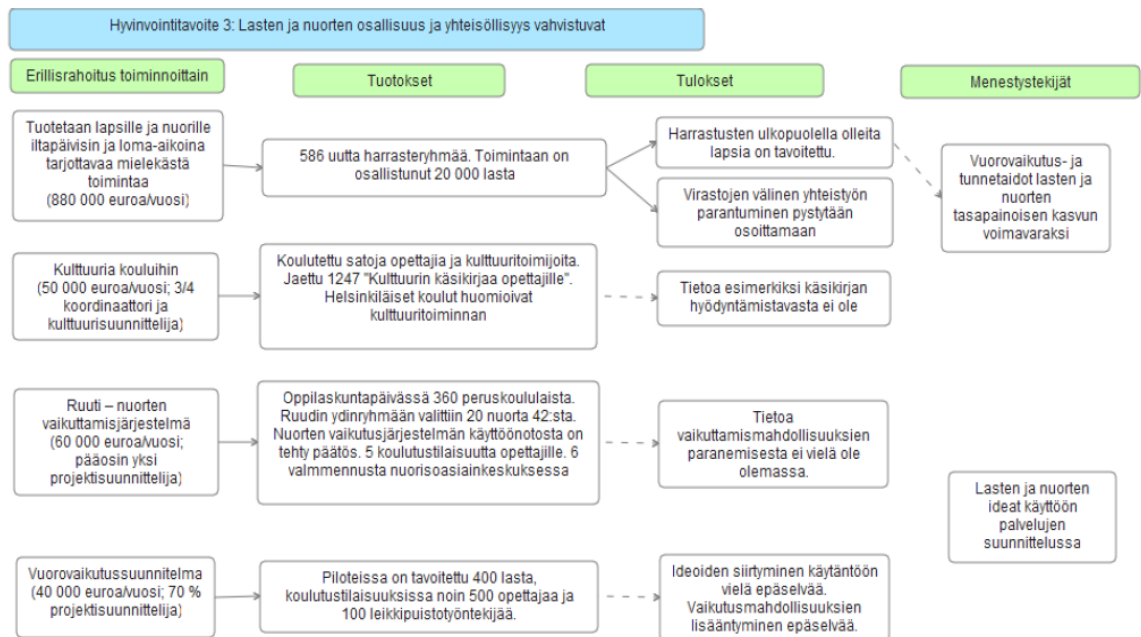
Olin myös itse mukana tämän tavoitteen työrukkasessa Operaatio Pulssin edustajana vuosina 2011 ja 2012. Pulssi ei ollut LASU:n alla toteutettu hanke, mutta koska sen tavoitteet ja toimenpiteet olivat täysin linjassa tämän tavoitteen kanssa, koettiin vuorovaikutus tärkeänä.

Toinen kärkihanke piti sisällään lasten ja nuorten kulttuurikasvatussuunnitelman laatimisen. ”Kulttuuria kouluihin” -hankkeella pyrittiin lisäämään kulttuuritarjontaa erityisesti kouluihin, joissa on syrjäytymisvaarassa olevia lapsia. Hankkeessa julkaistiin käsikirja opettajille ja tarjottiin opettajille ja kulttuuritoimijoille koulutusta. (Ramboll 2012, 14.) Kolmannen kärkihankkeen alla oli tarkoitus kehittää ja vahvistaa alueellista nuorten aktiivisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia tukevaa Ansa-toimintaa osana Hesän nuorten ääni toimintaa, sekä lisätä lasten ja nuorten osallistumistapoja heitä koskevien palvelujen suunnitteluun (Lasu 2009–2012, 20). Käytännössä kärkihankkeen alla kehitettiin uusi Ruuti-vaikuttamisjärjestelmä sekä pyrittiin osallistamaan lapsia ja nuoria tilasuunnitteluprosesseihin vuorovaikutussuunnitelmamallin laatimisella (Ramboll 2012, 15).

Miten poikkihallinnollinen yhteistyö toimi? Ramboll Management Consulting Oy arvioi vuonna 2012 hyvinvointisuunnitelman toteuttamiseen suunnattujen kaupunginhallituksen erillismäärärahojen vaikuttavuutta. Lasten ja nuorten mielekkään toiminnan tuottamisen kärkihankkeessa vahvuuksina nähtiin monihallintokuntainen sitoutunut työryhmä (mukana selkeä vetäjä, jolla on yhteys ohjausryhmään), kolmannelta sektorilta löytyneet motivoituneet yhteistyökumppanit sekä LASU-koordinaatio. Tulosten saavuttamista vaikeuttaneina tekijöinä nähtiin, että johdon sitoutuminen virastotasolla oli ollut haasteellista, eikä kaikilla hallintokunnilla ollut myöskään samoja mahdollisuuksia resursoida riittävästi LASU-työhön. Vaikeuttavia tekijöitä olivat myös hallintokuntien toimintakulttuuriset erot, joiden takia yhteistyö vaatii aikaa, sekä raskaat johtamisrakenteet ja heterogeeninen kolmas sektori. (Ramboll 2012, 20.)

Rambollin arviossa todettiin, että nuorten harrastamista edistävän kärkihankkeen vaikutukset ovat selviä, ja näyttöä on myös välittömistä vaikutuksista. Harrastustoiminnan tuottamisen kustannusvaikuttavuus arvioitiin erittäin hyvänä, koska toiminta tavoittaa paljon lapsia ja nuoria. Toiminta olisi helposti toteuttavissa osana kaupungin normaalia toimintaa, mutta toiminnan ylläpitäminen ja laajentaminen edellyttävät erillisrahoitusta tai rahaa budjetteihin. (Ramboll 2012, 31, 34.) Nuorten harrastamisen edistämisestä saatiin siis hyviä kokemuksia, ja esimerkiksi poikkihallinnollinen työryhmä koettiin hyvänä rakenteena. Kysymys hankkeen työtapojen jatkohyödyntämisestä jäi kuitenkin auki, eikä vastaavaa rakennetta toteuteta tällä hetkellä erillisrahoituskauden päätyttyä. Toiminta tuotettiin pääosin erillismäärärahoilla, ja kun rahoituksen jatkoa tai upottamista virastojen omiin budjetteihin ei ole toistaiseksi onnistuttu toteuttamaan, myös toimin-

nan tulevaisuus on auki. Täten tämän opinnäytetyön teon aikana osa hankkeiden toimintamalleista loppui, osa oli katkolla ja osa odotti tietoa tulevaisuudesta.

Taulukko 3: Lasu erillismäärärahojen vaikuttavuusmalli, hyvinvointitavoite 3. (Ramboll 2012, 40.)

Harrastamisen edistämisen kärkihankkeen vuoden 2011 väliraportin mukaan lasten ja nuorten vapaa-aikaan kohdistuvaa kehitystyötä tarvitaan edelleen tulevaisuudessa, ja säännöllistä yhteistyötä virastojen välillä olisi edelleenkin vahvistettava. Kokemukset LASU-kauden viikoittaisista hallintokuntien välisistä kokouksista olivat hyviä. Nähtiin, että "LASU on jo parantunut virastojen välistä yhteistä tekemistä asiantuntijatasolla, mutta kehitettävää on edelleen hallinnon eri tasoilla". Raportissa esitettiin myös, että virastojen välillä LASU-henkeä on edelleen vähän, ja vain sitoutuneisiin LASU-työryhmän toimijoihin nojaavana rakenne on liian henkilösidonainen. (Väliraportti 2011.)

LASU-kaudella selvitettiin myös mahdollisuuksia julkaista tietoja eri hallintokuntien lapsille ja nuorille järjestämästä harrastustoiminnasta yhteisellä alustalla. Nähtiin, etteivät yhden osoitteen takaa löytyvät harrastuspalvelut ole lähitulevaisuuden mahdollisuus. Siten yhteistiedotusta kehitettiin nuorisosiainkeskuksen hallinnoiman *Harrastushaku.fi* -palvelun avulla. Virastoilla ja nuorisojärjestöillä on nyttemmin mahdollisuus hyödyntää *Harrastushakua* matalankynnyksen harrastustoimintansa markkinoinnissa. (Väliraportti 2011, 5; Nuorisosiainkeskus 2012, 18.) Kehitettävää olisi edelleen yhteisissä viestin-

tärakenteissa, mikä lienee olevan myös edelleen esillä virastojen välisissä keskusteluissa.

Helsingin nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti kehiteltiin LASU 1 -kauden myötävaikutuksella, ja se otettiin käyttöön vuonna 2011. Ennen Ruutia lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseksi Helsingissä oli käytössä **Hesan Nuorten Ääni** -toiminta 2000-luvun alusta lähtien. Sen toimintaan ei oltu tyytyväisiä ja nuorten oma-aloitteisuutta haluttiin tukea enemmän. (Keskinen & Nyholm 2012, 109.)

Ruuti pitää sisällään kahdestakymmenestä nuoresta koostuvan ydinryhmän, aloitekanavan, nuorten omaehtoisia toimintaryhmiä sekä erilaisia tapahtumia kuten Päätäjämiiitit, Ruutiexpon ja oppilaskuntapäivät. Vuosittain valittava Ruudin ydinryhmä toimii linkkinä helsinkiläisten nuorten ja päättäjien välillä. Ruudin tavoitteita ovat hyvän vaikuttamisen kokemuksen takaaminen mahdollisimman monelle nuorelle, erilaisten toimimisen tapojen tukeminen sekä tapojen luominen nuorten ja päättäjien väliseen keskusteluun. (Ruuti.net 2012.)

Ruudin puitteissa kaupungissa on toiminut vuodesta 2012 lähtien **Ruuti-verkosto**, joka kokoontuu neljästi vuodessa ja pitää sisällään yhden tai useamman nimikkovirkamiehen kustakin nuorten asioille keskeisestä virastosta (Nuorisoasiainkeskus 2012, 10). Lisäksi Ruudin alla on käynnissä **osallistuvan budjetoinnin pilotoinnit** nuorisoasiainkeskuksen Kaakkoisessa ja Haaga-Kaarelan nuorisotyöyksikössä. Ajatuksena on, että nuoret pääsevät päättämään minkälaista toimintaa ja painotuksia näiden nuorisotyöyksiköiden budjeteista näiden alueilla ensi vuonna toteutetaan. (Ruutisuunnittelija, Pulsin kehityspäivä 30.1.2013.)

3.6 Poikkihallinnollinen yhteistyö

Poikkihallinnollisen yhteistyön kehittäminen puskee esiin nyt niin erilaisista toimenpideohjelmista kuin strategioistakin, ja myös lasten ja nuorten kanssa työskentelevien koulutusta on sillä saralla lisätty. Poikkihallinnollisuus esitetään ratkaisevana välineenä yhteisten lapsia ja nuoria koskevien tavoitteiden saavuttamisessa. Esimerkiksi nuorisolain uudistamisella pyrittiin korostamaan moniammatillisen yhteistyön merkitystä niin valtakunnallisella kuin alue- ja paikallisella tasollakin (Vainila 2008, 47). Helsingissä kaupungin eri hallintokuntien yhteistyön kehittämistä lasten ja nuorten palvelujen järjestämiseksi toteutettiin LASU-kaudella (Sariola 2010, 10).

Poikkihallinnollisella yhteistyöllä tarkoitetaan kuntaorganisaatiossa yleensä eri virastojen välillä tapahtuvaa yhteistyötä, mutta se voi olla myös yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden tai muiden kunnan ulkopuolisten tahojen kanssa. Kunnallisella kentällä puhutaan niin poikkihallinnollisesta, monialaisesta kuin moniammatillisesta yhteistyöstä. Pyritään siis verkottumaan ja jakamaan ammattitaitoa muiden saman tai eri osamisalueen ammattilaisten kanssa, ja avautumaan enemmän ulospäin.

Poikkihallinnollinen lähestymistapa on tärkeää nuorten palveluiden tuottamisessa ja kehittämisessä. Esimerkiksi nuorten identiteetin kasvun tukeminen on moniulotteinen kysymys, johon on olemassa monia ratkaisuja, eikä se silloin voi olla vain yksittäisen toimijan tai hallintokunnan ratkaistavissa. Nuoret Helsingissä 2011 -tutkimuksen avauspuheenvuorossa Helsingin kaupungin entinen nuorisotoimenjohtaja Lasse Siurala toteaa, että ajattelutapa, jonka mukaan ”kokonaisuus kyllä toimii, kunhan kukin sektori huolehtii oman tonttinsa mahdollisimman hyvin”, ei kerta kaikkiaan aina päde. Hänen mukaansa tämä tosiasia olisi hyväksyttävä, ja toimijoiden olisi rohkeasti astuttava oman toimialan mukavuusalan ulkopuolelle rakentamaan palvelua, jonka lähtökohta on nuorten kokema ongelma, eikä niinkään se mitä hallintokunta tai toimija on itse tehnyt. (Siurala 2012, 13–14.)

Lasten ja nuorten kunta 2010 -tutkimuksen mukaan yhteistyöhön liittyy kuitenkin vielä monia haasteita. Varsinkin suurissa kunnissa virastot ja sitä kautta palvelujärjestelmät ovat vahvasti sektoroituneita. Yhteistyöhön vaikuttavat esimerkiksi organisaatiokulttuuriset seikat, ennakoasenteet yhteistyöhön, resurssien vähyys, puutteellinen koordinointi, erilaiset työkäytännöt, vastuuhenkilöiden puute, henkilöstön vaihtuvuus, ongelmien monitahoisuus ja yhteistyöorganisaatioiden monilukuisuus. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 167–169.)

Monialaista yhteistyötä helpottavat esimerkiksi prosessien selkeä johtaminen ja selkeästi sovitut vastuut, yhteinen visio ja tavoitteet, työntekijöiden halukkuus yhteistyöhön, kokonaistilanteen hahmottaminen, keskinäinen arvostus sekä aktiivisuus ja halu löytää yhdessä uusia keinoja lasten ja nuorten auttamiseksi. Tietysti positiivinen vaikutuksensa on myös aiemmillä hyvillä kokemuksilla yhteistyöstä, henkilöiden tuttuudella, ja tapoamisten säännöllisyydellä ja systemaattisuudella. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 167–169.) Yhteistyön onnistumisessa toimivalla vuorovaikutuksella on siis tärkeä rooli.

4 Operaatio Pulssi! aktivoi yhteiseen tekemiseen

Tässä luvussa kerron Operaatio Pulssi! hankkeen taustaa ja lähtökohtia sekä kuvailen kehittämisprosessiani tämän työn puitteissa. Esittelen Pulssin toimintamallin tiivistetysti. Kerron myös käytetyistä työvälineistä ja virastojen välisen yhteistyön työnjaosta. Kehittämisprosessin avauksessa kerron millaista kehittämistä tämän työn aikana tehtiin, ja miten menetelmät onnistuivat. Tämän luvun tieto pohjautuu Operaatio Pulssi! -hankkeessa luotuihin asiakirjoihin, raportteihin ja tuloksiin. Apuna on käytetty mm. työ- ja ohjausryhmän kokousmuistioita.

Operaatio Pulssi! syntyi alueellisesta tarpeesta Länsi-Helsingissä Kannelmäessä vuonna 2009. Nuorten toimeettomuus ja lieveilmiöt näkyivät lähiössä selvästi, ja nuorilla nähtiin olevan hyvin vähän järjestettyä toimintaa ja palveluja kaupallisten palvelujen ulkopuolella. Kanneltalon johtoryhmä halusi reagoida tilanteeseen. (18.3.2009 päivitetty työohjelma.) Yksittäisten kunnallisten toimijoiden resurssit maksuttoman toiminnan järjestämiseen olivat vähäiset, joten ratkaisuna oli tiiviin yhteistyön kehittäminen ja nuorisohankkeen käynnistäminen Kannelmäen, Malminkartanon ja Haagan alueella. Rahoitus hankkeelle saatiin Helsingin kaupungin Lähiöprojektilta, jolle se puolestaan kanavoitui Ympäristöministeriön koordinoimalta valtion lähiöohjelmalta.

Lähtökohtana oli tarjota 12–18-vuotiaille nuorille heitä erityisesti kiinnostavia kulttuuri- palveluja ja toimintaa, jonka yhteydessä heillä on mahdollisuus tavata toisiaan, oppia jokin uusi kädentaito tai tehdä yhdessä taidetta (18.3.2009 päivitetty työohjelma). Eri- tyisesti haluttiin saada harrastamattomia nuoria kokeilemaan ja innostumaan harrastuksista. Ajatuksena oli myös, että nuoret voivat vaikuttaa sisältöihin, eli toimintaa tehdään nuorilta kysymisen pohjalta. (Kehityspäivä 30.1.2013.) Toiminnan kautta haluttiin päästä pysyviin toimintamuotoihin, joilla edistetään yhteisöllisyyttä, turvallisuutta, elämäntähtäyksiä ja nuorten harrastusmahdollisuuksia (18.3.2009 päivitetty työohjelma).

Lähiöprojektin rahoittama hankekausi (2009–2011) onnistui Länsi-Helsingissä odotukset ylittäen, minkä seurauksena toimintamallia haluttiin jakaa ja kehittää uuden hankekauden turvin uudella alueella. Vuoden 2012 lopussa Pulssi levisi Lähiöprojektin hankerahoituksella (2012–2015) Koillis-Helsinkiin, ja varsinainen toiminta Malmin, Pukinmäen ja Tapanilan alueella alkoi keväällä 2013. Koillis-Helsingin kokemukset toimivat tässäkin työssä hyvänä viitteenä siitä, miten toimintamallia voisi jakaa sen nykyisillä sisällöillä uusille alueille. Toisaalta tämän työn tuloksissakin nähdään, kuinka nopeasti

hankkeen toimintamallilla, kuten yhteistyökäytännöillä, saadaan aikaan vaikuttavuutta ja tuloksia uudella alueella.

Länsi-Helsingin hankekaudella koordinoivana virastona toimi Helsingin kulttuurikeskus (Kanneltalo), ja muina Nuorisoasiainkeskus (Haaga-Kaarelan nuorisotyöyksikkö), Kaupunginkirjasto (Kannelmäen ja Malminkartanon kirjastot) sekä Suomenkielisen työväenopiston läntinen alueopisto. Koulut toimivat vahvana yhteistyökumppanina.

Myös Koillis-Helsingissä koordinoivana virastona toimii Helsingin kulttuurikeskus eli Malmitalo. Mukana olevia toimijoita on huomattavasti enemmän kuin Länsi-Helsingissä, ja Malmin ympärille keskittyvä hankealue on myös kaupallisilta palveluiltaan huomattavasti Kannelmäen ympäristöä vilkkaampi. Mukana ovat aktiivisten nuorisoasiainkeskuksen (Malmi-Pukinmäki nuorisotyöyksikkö) ja Kaupunginkirjaston (Tapanilan, Malmin ja Pukinmäen kirjastot) lisäksi esimerkiksi alueen peruskoulut, muutama taideoppilaitos (musiikki ja kuvataide), Luotsi ja Klaari-toimijat, muutama järjestö (09HHR) sekä vaihtelevasti myös muita toimijoita.

Lähiöprojektin hankerahoitus on toiminut tärkeänä liimana poikkihallinnollisessa yhteistyössä, mutta osittain toimintaa ovat maksaneet myös mukana olleet hallintokunnat omista budjeteistaan. Yhteistyö hallintokuntien kesken on ollut alusta alkaen yksi Pulsin tärkeimmistä lähtökohdista. Haluttiin panostaa nuorten harrastamisen aktivointiin ja madaltaa hallintokuntarajoja niin, että voitiin keskittyä täysillä nuoriin yhdessä.

Toiminta on nyt päässyt hyvin käyntiin Koillis-Helsingissä, ja Länsi-Helsingissäkin Pulsitoiminta jatkuu edelleen. Kuitenkaan mallia ei ole onnistuttu saamaan kaupungin taloussuunnitteluun, vaan Länsi-Helsingissä on eletty vuodesta 2012 asti väliaikaisrahoituksilla kausi kerrallaan. Siten tällä opinnäytetyöllä haetaan vastauksia myös hyödylliseksi koetun mallin rahoitusvaihtoehtoihin.

4.1 Pulssin arvot, lähtökohdat ja tavoitteet

Pulssi kokoaa alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijat yhteisen mission ääreen. Se on kana mitä kautta toimijat kommunikoivat sekä nuorten että toistensakin kanssa siitä, millaiselle toiminnalle on tarvetta, ja mitä kukin pysyy järjestämään yhdessä tai erikseen. Kun alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijat valjastavat voimansa yhteiseen käyttöön yhtei-

sen tavoitteen toteuttamiseksi, vaikuttavuus on syvempää, ja saadaan nuorten kannalta näkyviä tuloksia aikaan.

Alueella tarkoitan sitä toiminta-aluetta minkä sisällä toimitaan. Pulssissa toiminta-alueena on kolmen vierekkäisen kaupunginosan alue: Lännessä M-junaradan varren Malminkartano, Kannelmäki ja Haaga, ja Koillisessa N-junaradan varrella olevat Tapanila, Malmi ja Pukinmäki. Toiminta-alueet ovat yhteneväisiä Haaga-Kaarelan ja Malmi-Pukinmäki -nuorisotyöyksiköiden alueiden kanssa.

Toimintamallin vaatimia resursseja ovat koordinaattori ja erillinen toimintabudjetti, josta maksetaan esimerkiksi yhteisen viestinnän ja täydentävien toimintasisältöjen kuluja. Lisäksi virastot osallistuvat käytettävissään olevien resurssien kautta. Erityisesti Länsi-Helsingissä toimintabudjetilla on ollut suuri merkitys, koska alueella oli valmiiksi hyvin vähän matalan kynnyksen toimintaa toteuttavia tahoja, ja virastojen resurssit tähän olivat niukat.

Pulssissa yhdistyy neljä elementtiä, jotka limittyvät tiiviisti yhteen. Nämä ovat harrastaminen, kasvokkain kohtaaminen, vaikuttaminen ja poikkihallinnollisuus. Seuraavassa olen jakanut Pulssin arvot, tavoitteet ja toimenpiteet yksinkertaistettuna kolmeen osaan. (Pulssi-info 2012.)

Nuorten innostaminen harrastamaan (mahdollisuus sosioekonomisesta taustasta riippumatta) ja sosiaalisen kanssakäymisen merkitys nuoren kasvuun (kasvokkain kohtaaminen)

Tavoite: Sosiaalistaa nuoria kohtaamaan toisiaan kasvokkain, tutustuttaa nuoria uusiin harrastuksiin ja alueen palveluihin sekä aktivoida harrastamaan

Toimenpide: Luo impulsseja tekemiseen ja kokemiseen maksuttoman matalan kynnyksen toiminnan kautta

1. Järjestämällä lyhytkursseja, teemailtoja ja tapahtumia alueen toimijoiden yhteistyönä
2. Tiedottamalla keskitetysti Pulssiesitteen ja -brändin kautta alueella järjestettävästä maksuttomasta matalan kynnyksen harraste- ja vapaa-ajan toiminnasta

Nuorten vaikuttamismahdollisuudet: Nuorten pitää voida vaikuttaa asuinalueensa nuorille suunnattuihin vapaa-ajan palveluihin ja tarjontaan matalalla kynnyksellä
-> vaikuttaminen lähtee omasta lähiympäristöstä

Tavoite: Lisätä nuorten alueellisia vaikuttamismahdollisuuksia heitä koskeviin palveluihin ja harrastustarjontaan matalan kynnyksen periaatteella. Alueen toiminta vastaa nuorten tarpeisiin.

Toimenpide: Pulssi kuulee nuoria ja on vuorovaikutuksessa heidän kanssaan monin eri tavoin:

1. Nuoret vaikuttavat kaikkeen Pulssin alla tuotettuun sisältöön.
2. Nuoret voivat pyytää Pulssilta apua harrastamiseen tai järjestää Pulssin avulla kuullaan nuoria Pulssin avulla keskitetysti esim. kyselyin ja nuorten tapaamisin.

Poikkihallinnollisella yhteistyöllä saadaan aikaan pysyviä tuloksia

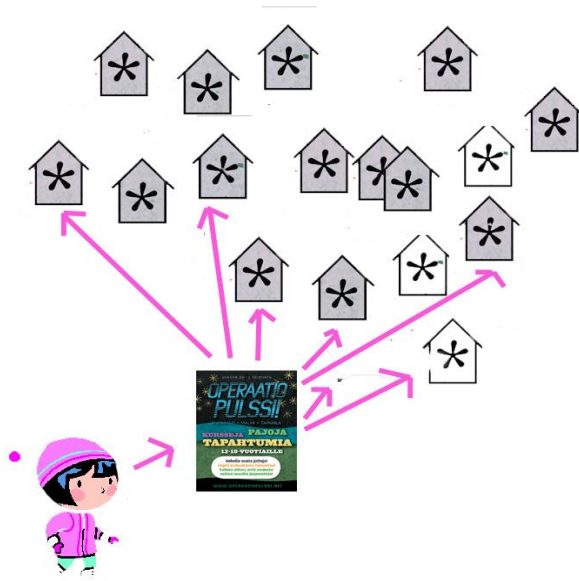
Tavoite: Tuottaa ja operoida nuorten toimintaa aidosti poikkihallinnollisesti yhdessä alueen toimijoiden kanssa. Saadaan alueelle enemmän laadukasta nuorten toimintaa.

Toimenpide: Pulssi toimii alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden yhteisenä tiedotus- ja toimintakanavana. Pulssi on alueellinen työkalu.

1. Pulssitoimijat muodostavat Pulssityöryhmän, joka suunnittelee ja tuottaa toimintaa yhdessä ja erikseen, kerää sen samaan esitteeseen ja mainostaa sitä yhteisesti Pulssi-brändin alla. Kukin hallintokunta voi yhdistää nuorille suunnattua toimintaansa brändin alle. Ohjausryhmällä on päätösvaltaa alueen palveluissa.

4.2 Pulssin toimintamalli

Nuorelle Operaatio Pulssin brändi on väylä löytää asuinalueella järjestettävää maksutonta harraste- ja vapaa-ajan toimintaa yhdestä paikasta, kanava vaikuttaa nuorille järjestettävään toimintaan tai olla itse järjestämässä sitä, sekä yhteys alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijoihin. Alueen nuoriso- ja kulttuuripalveluja tuottavat toimijat voivat kuulla nuoria keskitetysti, tuottaa sen pohjalta toimintaa ja kerätä sen yhteen yhteiseen Pulssiesitteeseen, joka toimii työkaluna tiedottamisessa. (Pulssi-info 2012.)

Kuva 2: Pulssi toimii väylänä vaikuttaa järjestettävään toimintaan ja löytää sitä.

Seuraavassa avaan vielä tarkemmin Pulssin toimintamallin kolmea eri osa-aluetta, joiden vahvaan keskinäiseen vuorovaikutukseen toimintamallin hyödyt perustuvat.

1. Harrastaminen:

Operaatio Pulssin toimintamallissa järjestetään maksutonta matalankynnyksen kurssi-toimintaa ja työpajoja. Nuoria ohjataan kokeilemaan uusia teemoja ja innostetaan löytämään oma juttunsa, ja sitä kautta pysyvä harrastus. Helsingin nuoret kokevat palveluista tiedottamisen puutteellisena (LASU 2009–2012). Toimintamallilla sekä täydennetään alueen toimintaa, että vahvistetaan olemassa olevasta toiminnasta tiedotusta. Alueen maksuttomasta matalankynnyksen toiminnasta tiedotetaan Pulssin alla ja kautta, jotta nuoret löytäisivät alueella oleviin palveluihin ja toimintoihin. Kun toiminta on kerätty yhteen esitteeseen, alueen nuoris- ja kulttuuritoimijat osaavat markkinoida siitä myös yhteisesti.

Kulttuuriharrastaminen on toiminut lähtökohtana Pulssin toiminnassa, mutta sittemmin nuorten pyynnöstä ja toimijayhteistyön mahdollistamana mukaan on tullut myös liikunnallisia teemoja. Kurssisisältöinä on ollut esimerkiksi rumpujensoittoa, parkouria, leffantekoa, valokuvausta, japanin kulttuuria, seinäkiipeilyä, tanssia, dj-työskentelyä, improvisaatioteatteria, graffiteja ja vaatteiden tuunausta. Teemailloissa on esimerkiksi katsoa elokuvia, tehty koruja, tai pelattu lauta- ja konsolipelejä tai futista ja sählyä. Tapahtumissa nuoret ovat olleet järjestäjinä, esiintyjinä tai yleisönä. Esimerkiksi nuoret ovat

järjestäneet The Best Dancers in Helsinki -tanssikilpailua Kanneltalon konserttisalissa kolmen vuoden ajan Pulssin ja nuoriso-ohjaajan tuella. Nuoret ovat esiintyneet niin rap- ja rocktapahtumissa, erilaisissa tanssibattleissa ja kilpailuissa kuin juontajinakin. Tekijöinä nuoret ovat näyttäneet esimerkiksi kurssinäyttelyissä, ensi-iloissa ja kuvataidekilpailussa.

2. Nuorten vaikuttaminen: Nuoret kokevat tarvitsevansa lisää vaikuttamismahdollisuuksia (LASU 2009–2012). Pulssin kautta halutaan luoda nuorelle kokemus siitä, että hän oikeasti on vaikuttanut toimintaan. Hänen mielipiteellään on ollut merkitys, ja sen vaikutukset säteilevät koko alueelle. Pulssitoiminta järjestetään nuoria kuullen ja osallistaen. Ennen kaikkea nuoria kuullaan, jotta saadaan alueen maksuttoman toiminnan tarjonta vastaamaan kysyntään. Työkaluina käytetään esimerkiksi kasvokkain kohtaamista, kyselyitä ja nuorten tapaamista. Nuoria innostetaan vaikuttamaan lähiympäristöön sekä itseen liittyviin asioihin, ja vaikuttaminen todennetaan harrastustoiminnan puitteissa. Vahvan toimijayhteistyön avulla nuorten toiveet saavuttavat eri nuoriso- ja kulttuuritoimijat johtajatasolle asti. Tässä työssä näkyvän kehittämisprosessin kautta nuoret ovat entistä paremmin mukana suunnittelemassa toteutettavia sisältöjä, esimerkiksi oppilaskuntayhteistyön kautta.

3. Poikkihallinnollisuus/verkostoyhteistyö: Nuoria kuullaan keskitetysti. Toimijat voivat myös jakaa kokemuksiaan ja ajankohtaisia asioita keskenään. Kysyntään vastataan yhdessä. Mitä kukin järjestää tai pystyisi järjestämään ja tarjoamaan? Mitä voidaan tehdä yhdessä? Kukin toimija on aktiivinen osaltaan. Pulssin avulla voidaan täydentää toimintaa sellaisin sisällöin, mitä alueen muiden toimijoiden ei ole mahdollista tuottaa. Tärkeää on, että tieto kulkee sekä toimijoiden välillä, että toimijoilta nuorille ja nuorilta toimijoille. Usein ongelma on, etteivät edes toimijat tiedä, mitä kukin on järjestämässä. Tällöin kukin yrittää saada läpi omaa juttuaan ja tekee työn erikseen sen kanssa. Pulssissa kerättyjä toiveita, ehdotuksia ja toimenpiteitä hyödynnetään koko alueella, kuten kirjaston, kulttuuritalon, nuorisotalon tai järjestön toiminnassa. Yhteistyö perustuu ajatukseen, ettei raha liiku toimijoiden välillä. Esimerkiksi tilavuokria ei toisilta peritä, vaan Pulssitoiminta nähdään omana ja yhteistyötoimintana.

Seuraavassa erittelen lyhyesti Pulssin tärkeimpiä työkaluja:

Pulssikurssit: Yhdessä tai erikseen nuoria kuullen tuotettuja laadukkaita ja ammattitaitoisten opettajien vetämiä lyhytkursseja, joilla innostetaan kokeilemaan uusia teemoja, ja löytämään oma juttu.

Pulssiesite: Joka kevät ja syksy ilmestyvä esite, joka sisältää toiminta-alueen maksutonta 12–18-vuotiaille suunnattua toimintaa sekä myös yhteenvedon nuorten toiveista, minkä pohjalta toimintaa on luotu. Esite jaetaan opettajien kautta kaikille alueen 6-9-luokan oppilaille, minkä lisäksi se on yleisessä jaossa alueella. Esitteen painosmäärä on 3000–3500. Esitettä tukevat julisteet, verkkosivut ja Facebook-sivu.

Pulssikoordinaattori: Pitää yhteistyön kasassa, esim. koordinoiden yhteistyötä, erillisten kurssien tuotantoa, nuorten osallistumista, kyselyitä ja Pulssiesitteen koostamisen. Lisää koordinaattorista luvussa 4.4.

Työryhmä: On suunnitteleva ja toteuttava. Jokaisella mukana olevalla virastolla ja/tai toimipaikalla on oma ”Pulssivastaava”. Esim. kirjastonhoitajia, kulttuurituottaja, nuoriso-ohjaajia, järjestöläisiä. Lisää työryhmästä ”Pulssin organisaatio” -luvussa 4.3.

Ohjausryhmä: On ohjaava ja päättävä. Koostuu mukana olevien toimijoiden esimiestasosta, esim. toiminnanjohtajia ja apulaisrehtoreita. Lisää ohjausryhmästä ”Pulssin organisaatio” -luvussa 4.3.

Koulutempaukset: Pidetään 2-3 kertaa kaudessa koulun pitkällä välitunnilla koulun aulatiloiissa. Virastojen ”Pulssivastaavat” mainostavat alueen tulevaa toimintaa esim. esittein ja flyerein, ottavat ilmoittautumisia vastaan ja keskustelevat nuorten kanssa.

Kurssikyselyt: Toteutetaan kurssin viimeisellä kerralla. Kysytään viestinnästä, kurssiletulosyistä, kurssiryhmästä, kokemuksista ja jatkotoiveista.

Kausikyselyt: Toimivat apuna seuraavan kauden toiminnan suunnittelemisessa, ja ovat konkreettinen matalan kynnyksen vaikuttamisen väline. Millaisiin sisältöihin osallistuisit, jos niitä järjestettäisiin alueella tulevana kaudella? Toteutetaan koulutempauksessa paperilla tai iPadeilla, tai koulu yhteistyönä verkossa. Vastaajia on keskimäärin 150–300 per kerta.

Harrastuskyselyt: On toteutettu molempien alueiden hankekausien alussa, sekä Länsi-Helsingissä myös hankkeen lopussa. Oppitunneilla toteutetulla kyselyllä on selvitetty syvemmin alueen lähtötilannetta tai saatuja tuloksia, kuten nuorten harrastamista ja vapaa-ajanviettoa, kokemuksia vaikuttamisesta, asuinalueen harrastustarjonnasta ja

Pulssista. Vastaajia 350–600. Kyselyiden vapaa sana -kohdassa on näkynyt aitoa innostusta, ja joskus jopa hämmästyksi siitä, että nuorilta kysytään asuinalueensa harrastustoiveista, ja että he voivat vaikuttaa niihin. Kyselyt ovat toimineet aktivoijina ja vaikuttamisen osailmentyminä nuorille, ja herättäneet heissä ajatuksia alueellisesta vaikuttamisesta.

On tosi hyvä, että järjestätte nuorille tekemistä, en ole edes tiennyt että toimintoja on näin paljon! vauu... (Harrastuskysely 2011, nuoren vapaa sana).

Mistä saa ilmoittautumislomakkeita? ☺ (Harrastuskysely 2011, nuoren vapaa sana).

4.3 Pulssin ”organisaatio” eli alueellisen yhteistyön toimijaroolit

Käytän organisaatio-sanaa kuvaamaan sitä, miten alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijat tekevät yhteistyötä Pulssin toimintamallissa. Kyseessä ei luonnollisestikaan ole oma organisaatio, vaan rakenne toiminnallisen yhteistyön tekemiseen. Toimintamallin yhteistyörakenne on syntynyt hankelähtöisesti, mutta koen, että tämä rakenne on toimiva käytettäväksi yhtä lailla jatkuvan alueyhteistyön mahdollistajana. Miten siis voidaan tuottaa toimintaa alueellisessa yhteistyössä, nuoria kuullen ja osallistaen?

Kuten aiemmin poikkihallinnollisuutta käsitellessäni totesin, monialaista yhteistyötä helpottavat muun muassa prosessien selkeä johtaminen ja selkeästi sovitut vastuut, yhteinen visio ja tavoitteet, kokonaistilanteen hahmottaminen, tapaamisten säännöllisyys ja systemaattisuus sekä aktiivisuus ja halu löytää yhdessä uusia keinoja lasten ja nuorten auttamiseksi (Gretschel & Kiilaniemi 2012, 167-169). Nämä vaikuttavat olevan myös tekijöitä, joiden takia yhteistyö Pulssissa toimii.

Pulssin ”organisaatio” käsittää koordinaattorin, työryhmän ja ohjausryhmän. Kummallakin Pulssin toiminta-alueella Länsi- ja Koillis-Helsingissä toimii oma koordinoijansa ja toimijaryhmänsä. Toimijoista puhun tässä kappaleessa tarkoittamalla Pulssissa työ- ja ohjausryhmissä mukana olevia alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijoita.

Pulssin keskeiset toimijat Länsi-Helsingissä ovat alueen nuorisotalot, kirjastot, kulttuurikeskus Kanneltalo ja työväenopisto. Työ- ja ohjausryhmässä on edustusta näistä kaikista. Koillis-Helsingissä mukana on ohjaustasolla suurempi määrä toimijoita. Nuorisotalojen, kirjastojen ja kulttuurikeskuksen lisäksi ohjausryhmässä on edustusta Luotsitoiminnasta, kahdesta järjestöstä, musiikkiopistosta, Kloorista, alueen yläkouluista ja

sosiaalityöstä. Myös muut alueen toimijat ovat tervetulleita ohjausryhmään. Työryhmätasolla Koillisessa on aktiivinen edustus nuorisotaloilta, kirjastoista, kulttuurikeskuksesta ja järjestöstä.

Ohjausryhmä koostuu Pulssitoimijoiden eli kunkin mukana olevan hallintokunnan johtavista henkilöistä, esimerkiksi nuorisotyöyksikön, kulttuuritalon ja kirjaston johtajista, työväenopiston ja musiikkiopiston aluerehtoreista ja koulujen apulaisrehtoreista. Se kokoontuu 1,5-2 kuukauden välein. Koordinaattori esittelee ohjausryhmälle ajankohtaiset asiat ja kokemukset siitä, missä alueen maksuttomassa toiminnassa mennään. Kunkin toimijan ajankohtaiset asiat saadaan myös yhteiseen tietoon. Ohjausryhmä voi tehdä kokonaisuutta linjaavia päätöksiä, ja nostaa yhteiselle pöydälle asioita, jotka koetaan alueen nuorten ja järjestettävän toiminnan puitteissa tärkeiksi.

Työryhmä on toimintaa käytännössä toteuttava ja suunnitteleva joukko henkilöitä joka virastosta ja sen toimipaikoista. Mukana on esimerkiksi nuoriso-ohjaajia, projektityöntekijöitä, tuottajia ja kirjastonhoitajia. Työryhmässä keskustellaan ajankohtaisista asioista, kuten toiminnasta, arjen ilmiöistä ja nuorilta tulleista asioista. Se kokoontuu 1-1,5 kuukauden välein. Koordinaattori toimii työryhmän puheenjohtajana, ja nostaa keskusteluun alueen ajankohtaisia asioita, sekä koostaa kokousten asiat yhteen ja viestii asioista ohjausryhmälle. Työryhmässä toteutetaan yhteistyötä alueen toimijoiden kesken, kuten suunnitellaan yhteisiä toimintoja ja toteutetaan yhteistä tiedotusta ja tempauksia. Työryhmä toimii itseohjautuvasti ja joustavasti. Isot linjat tai esimerkiksi nuorilta tulleet erityistoimenpiteitä vaativat selvät ehdotukset voidaan viedä ohjausryhmälle. Työryhmän joustavuuden mahdollistaa mukana olevien keskusteluyhteys omiin esimiehiinsä.

Työryhmäläisten eli ”Pulssivastaavien” tehtävin kuuluu:

- Levittää tietoa Pulssista: Pitää virastonsa muut työntekijät ajan tasalla siitä, mitä ollaan tekemässä ja miten, tiedottaa toimintaa paikoissa ja ihmisille, joita muutenkin työssään tapaa
- Ottaa Pulssin työkaluna osaksi omaa toimintaansa. Esimerkiksi viraston 12–18-vuotiaille suunnattua toimintaa voidaan suunnitella, toteuttaa ja mainostaa Pulssin rakenteen avulla, ja Pulssin mahdollisuuksista kertoa nuorille.
- Pitää huolen omien kurssien/toimintojen sovituista vastuista, kuten sopimuksista, läsnäololistoista, materiaaleista ja ilmoittautumisista. (Pulssiopas 2012.)

Lähiöprojektin roolia Operaatio Pulssin hankekausien tähänastisena rahoittajana ei kannata sivuuttaa. Sen turvin on voitu kehittää ja toteuttaa sekä toimintamallia että sen sisällä tehtyä toimintaa, ja sillä on mahdollistettu sekä koordinaattorin työnkuva että erillistä toimintarahaa yhteisten toimenpiteiden toteuttamiseen. Lähiöprojektin edustus on ollut aktiivisesti läsnä ohjausryhmässä, ja toimintaa on arvioitu niin ohjausryhmässä kuin myös raportoinnilla.

4.4 Toimintaa koordinoi tuottaja

Toiminnallinen yhteistyö vaatii yhden, joka pitelee kokonaisuuden lankoja käsissään. Operaatio Pulssin toimintamallissa se on kulttuurituottaja, joka toimii koordinaattorina. Koordinaattorin rooli ohjaus- ja työryhmän toiminnassa on vahva, muun muassa siksi, että tämän työhön kuuluu ajan tasalla oleminen alueen nuorten toiminnasta. Hän edesauttaa keskustelua ja innostaa alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijoita tekemään yhdessä ja kuulemaan nuoria.

Pulssissa tuottajan työnkuva on verkostomainen. Pulssikoordinaattori on välittäjä, mahdollistaja, organisaattori ja osallisuuden tukija. Nämä samaiset roolit vaikuttavat olevan tärkeitä myös yleisesti tämän päivän ja tulevaisuuden kulttuurituottajien visiokuvissa (ks. luku 2.6). Koordinaattori tuottaa ja tiedottaa toimintaa, mutta ennen kaikkea hän yhdistää sekä alueen toimijoita kommunikoimaan keskenään, että myös nuoria ja toimijoita keskinäiseen vuorovaikutukseen. Vuorovaikutusta näiden kaikkien välillä syntyy jo Pulssin työ- ja ohjausryhmien, ja nuorten kuulemisen kautta. Pulssikoordinaattorin työkuva on hyvä esimerkki nykypäivän tuottajuudesta, jossa työnkuva sijoittuu usein useamman toimialan rajapintaan. Oma tuottajarooliani Pulssikoordinaattorina käsitteelin jo tarkemmin luvussa 2.6, ”tuottajatähden” ammatillisen osaamisen määrittelyn avulla.

Pulssissa tuottaja huolehtii aikatauluista, ja sopii ne yhdessä toimijoiden kanssa: Koska mennään kouluille, koska tehdään kyselyt, koska mainostetaan? Yhdessä sovitaan mitä kaikkea tehdään ja miten. Työryhmä ja ohjausryhmä eli alueen toimijat ovat tuottajan tiimi. Tuottaja tekee siis paljon näkymätöntä työtä ja ”paperihommia”. Hän luo ja toteuttaa kausikyselyt yhdessä toimijoiden kanssa, koostaa kyselytulokset ja jakaa niitä eteenpäin työ- ja ohjausryhmille ja alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijoille, ottaa vastaan ilmoittautumisia osalle kursseista ja nuorilta tulevia ehdotuksia vieden niitä myös eteenpäin. Tuottaja voi myös tukea nuoria itse toteuttamaan tapahtumia ja esityksiä.

Tuottaja työhön kuuluu esitteen työstäminen ja toimittaminen. Hän kerää alueen toimijoilta tiedot tulevasta toiminnasta yhteen, tukee toimijoita tuottamaan ja tuottaa itse erillisiä lyhytkursseja sekä työstää esitteen kuntoon graafikon kanssa. Hän vastaa ”virallisesta” tiedotuksesta, koulutempausten ajankohtien sopimisista, kotisivuista ja facebook-sivuista ja yhteisellä graafisella ilmeellä toteutettavista materiaaleista. Työnjakoa koordinaattorin vastuulla olevista asioista ja toimijoiden vastuista voidaan tehdä työryhmäläisten kanssa. Tuottaja myös huolehtii yhteisbudjetin eli toimintarahen osalta sen jakamisesta, seuraamisesta ja toteutumisesta. (Työryhmän muistio 1.12.2011)

Pulssikoordinaattorin roolissa erityistä on juuri se, ettei se kiinnity vain yhteen virastoon. Se ei ole vain kulttuurituottamista, kulttuurikasvatusta tai kulttuurista nuorisotyötä, Siten tälle toimenkuvalle ei ole olemassa valmista paikkaa taidekasvatuksen, kulttuurisen nuorisotyön tai kulttuurikeskuksen aluetalojen budjeteissa. Se vastaa sisällöltään vähän kaikkien tarpeita, muttei kuitenkaan sovi suoraan valmiiseen työkuvaan.

4.5 Kehittämistyön kulku

Tässä luvussa kerron kehittämisprosessistani, joka kietoutuu nuorisohanke Operaatio Pulssin ympärille. Tavoitteenani oli selvittää, kuinka Pulssin toimintamallia voisi soveltaa Helsingin kaupungissa laajemmin. Voisiko sen työkaluja hyödyntää koko Helsingissä, ja miten se palvelee eri virastojen ja kaupungin yhteisiä päämääriä? Näiden tavoitteiden kautta tarkoituksena oli kehittää nuorten mahdollisuuksia vaikuttaa Helsingin kaupungin nuoriso- ja kulttuuripalvelujen toimintaan. Miten vaikka alueellinen kulttuuritalo tai kirjasto voi edesauttaa nuorten osallisuuden syntymistä? Millaisia työkaluja poikkihallinnollinen yhteistyö antaa nuorten kuulemiseen? Samalla kun työn tarkoituksena oli nuorten osallisuuden kasvattaminen kunnan kulttuuri- ja nuorisopalveluihin, kehitettiin myös Operaatio Pulssin nuorten osallistamisprosessia.

Kehittämisprosessi käynnistyi tammikuussa 2013, aloitettuani YAMK opinnot Metropolia Ammattikorkeakoulussa. Kehittämiskohde oli selvä jo ennen opintojen alkamista. Kehittämistyö tapahtui tiiviissä yhteydessä Operaatio Pulssin toiminnan, ja sen sidosryhmien, eli kunnan työntekijöiden, ja nuorten kanssa. Kehittämisprosessissa tehdyt pilotoinnit tapahtuivat pääasiassa Koillis-Helsingin alueella, jossa toimin koordinaattorina.

Työni keskeisimmät tulokset Pulssin hyödynnettävyyden osalta syntyivät kahdesta poikkihallinnollisesta ryhmätyöskentelystä, eli Visio & konkretia -työpajasta elokuussa 2013 ja Länsi-Helsingin Pulssin kehityspäivästä tammikuussa 2013. Rahoitusvaihtoehtoja selvitin yhteiskeskustelulla lokakuussa 2013. Äänitin ja litteroin molemmat työpajat, ja rahoituskeskustelun. Lisäksi kehittämistä toteutettiin nuorille suunnatuilla kyselyillä, oppilaskuntatapaamisilla sekä työ- ja ohjausryhmien työskentelyllä. Avaan seuraavassa kehittämisprosessiani aikajärjestyksessä.

Tammikuu	Lännen Pulssin kehityspäivä		
Helmikuu	Käyttäjälähtöinen palvelumuotoilu: Toimintamallin ja vaikuttamisen prosessin avaaminen	Prosessin esittely työ- ja ohjausryhmissä	
Maaliskuu			
Huhtikuu	Harrastuskyselyt nuorille kouluissa	Toimintamallin kehitetyn version pilotointi	
Toukokuu	Oppilaskuntatapaamiset: nuorten työskentely kyselyiden pohjalta		
Kesäkuu	Tietopohjan kirjoittaminen		
Heinäkuu			
Elokuu	Poikkihallinnollinen Visio/konkretia-työpaja		
Syyskuu	Tulosten kirjoittaminen		Pulssitoimijoiden kanssa
Lokakuu	Rahoituskeskustelu		Nuorten kanssa
			Itsenäisesti

Taulukko 4. Kehittämisprosessini kulku ja osat.

Länsi-Helsingin Pulssin tammikuuisessa kehityspäivässä pohdittiin, miten nuoret voivat Pulssin kautta vaikuttaa, mitä toimijat mallista hyötyvät, mitkä ovat Pulssin toimintamallin vahvuudet ja mitä olisi kehitettävä. Kehityspäivään osallistui 11 kaupungin työntekijää itseni mukaan lukien. Paikalla oli Länsi-Helsingissä työskenteleviä kulttuurikeskusten, nuorisotalojen, kirjastojen ja työväenopiston työntekijöitä sekä Ruutisuunnittelija ja Lähiöprojektin edustaja. Kehityspäivän osallistujat ja sisältö löytyvät liitteestä 2.

Samoihin aikoihin nuorten osallistumisen tavat ja syvyys olivat esillä myös juuri alkaneessa Koillis-Helsingin Pulssi-hankkeessa. Helmi-maaliskuussa lähdin kehittämään

nuorten vaikuttamisen prosessia Pulssissa käyttäjälähtöisen palvelumuotoilun keinoin. Avasin Pulssissa tapahtuvan nuorten vaikuttamisen palvelupolun ja tein Blueprintin nuorten vaikuttamisen näkökulmasta. Näiden avulla todentui, että nuoret voisivat olla vielä vahvemmin mukana toiminnan suunnitteluvaiheessa, ja Pulssin palvelupolku olisi tehtävä nuorille läpinäkyväksi. Nuorten osallisuutta suunnitteluprosessiin lisättiin nuorten suunnitteluryhmällä, ja vaikuttamispolun läpinäkyvöittämiseksi luotiin nuorten alueellisen vaikuttamisen prosessikaavio. Käyttäjälähtöisen palvelumuotoilun mukaisesti palvelut on pilotoitava markkinoilla puolivalmisteina, tai muuten on vaarana hautautua kammioihin (Tuulaniemi 2011, 231). Uudistukset pilotoitiin kevään toiminnan osana ja syksyn tiedotuksessa. Valmis prosessikaavio näkyy luvussa 5.2.2 sekä liitteessä 4.

Huhtikuussa 2013 toteutimme Pulssin Koillis-Helsingin alueella harrastuskyselyn, jossa selvitettiin hankkeen käynnistämisen puitteissa laajemmin nuorten kokemuksia harrastamisesta ja vapaa-ajasta sekä kysyttiin millaista toimintaa alueella pitäisi järjestää. Kyselyyn vastasi yhteensä 350 Malmin, Pukinmäen ja Tapanilan alueella opiskelevaa 6-9-luokkalaista nuorta. Se toteutettiin yhteistyössä alueen peruskoulujen kanssa, oppitunneilla webropol-verkkokyselynä.

Valmistelin kyselyn yhdessä työ- ja ohjausryhmien kanssa. Nuorten vaikuttamisen prosessin kehittämiseksi sain mukaan viime hetkillä myös kysymykset siitä, miten nuoret kokevat voivansa vaikuttaa alueensa harrastustoimintaan, ja miten heitä pitäisi kuulla. ”Kuullaanko heitä nuorten toiminnan järjestämisessä asuinalueella?” -kysymys keräsi 308 vastausta. ”Miten nuoria voitaisiin kuulla paremmin toiminnan järjestämisessä?” -kysymys keräsi 176 vastausta. Tuloksista kerron lisää luvussa 5.2.1, jossa käsittelem nuorten kuulemisen tasoja.

Voitaisiin järjestää enemmän kokouksia ja tapaamisia nuorten kesken ja järjestää paljon kyselyitä. (Harrastuskysely 2013, nuoren vastaus.)

Harrastuskyselyn osana oli seuraavan kauden suunnitteluun valmistellut kysymys siitä, mitä sisältöjä nuoret haluaisivat Pulssin ja alueen toimijoiden järjestävän syksyllä 2013? Kysymykseen vastasi yhteensä 300 nuorta, ja sen avulla kolmen peruskoulun 6-9-luokkalaiset oppilaskuntanuoret saivat suunnitella, mitä juuri heidän kaupunginosassaan kannattaisi syksyllä järjestää, ja millaisin raamein. Oppitunnin mittaisissa oppilaskuntatapaamisissa oli lisäksi mukana vaihtelevasti nuoriso-ohjaaja, kirjaston työntekijä ja järjestön edustaja. Nuoria paikalla oli 9-30. He suunnittelivat ryhmissä sisältöjen raameja ja kirjasivat 2-3 ehdotusta paperille. Lopuksi ehdotukset esiteltiin. Nuorten keskittymisessä työskentelyyn oli eroja, mutta tapaamiset koettiin kokonaisuudessaan

hyödyllisiksi. Nuorilta nousi monia sellaisia pohdintoja ja ajatuksia, jotka vakuuttivat oppilaskuntatapaamisten kannattavuuden ja hyödyllisyyden alueellisessa nuorten kuulemisen mallissa.

Oppilaskuntalaisten suunnitelmat vietiin työryhmän toukokuiseen syksyysuunnittelupäivään. Syksyn toiminnan sisällöt, paikat (järjestäjät) ja ajankohdat suunniteltiin niiden, ja kyselytulosten pohjalta. Oppilaskuntalaiset saivat raportin siitä, miten heidän ehdotuksiin ja kyselytuloksiin tulnaisiin vastaamaan. Nuorten ääni tapaamisten ja kyselyiden kautta tuotiin esille ohjausryhmässä, minkä avulla alueen toimijat yhdessä pohtivat tarpeita ja Pulssin toimintatavan kehityskohtia.

Keskeisimmät toteutuneet uudistukset toimintamalliin ovat kehittämisen myötä:

1. *Pulssin ydin kerrotaan graafisena prosessikuvauksena.* Pulssista tehty palvelupolku valottaa toimintamallin sekä nuorille että aikuisille. Prosessikaavio on esillä syksyn tiedotuksessa kuten esitteessä ja julisteena.

2. *Oppilaskunnat kaupunginosien nuorten ääninä.* Kaupunginosien 6-9-luokkalaiset oppilaskunnan jäsenet suunnittelevat kausikyselytulosten pohjalta, mitkä olisivat heidän mielestään ensisijaiset kurssi- ja tapahtumasisällöt (ja huomioitavat asiat), joita kaupunginosassa kannattaisi järjestää seuraavalla kaudella.

3. *Kurssiohjaajat "Pulssitetaan" työhönsä.* Ohjaajien pitää ymmärtää Pulssin arvot, nuorten Pulssin vaikuttamisen prosessi ja sen millä tähtäimellä he työskentelevät kurssiohjaajina.

4. *Läpinäkyvyys.* Nuorille raportoidaan säännöllisesti ja kerrotaan missä mennään. Kyselytulokset päivitetään tuoreina kotisivuille kaikkien nähtäville, oppilaskuntalaiset saavat raportin, miten heidän ehdotuksiinsa ja koulun kyselytuloksiin pystytään vastaamaan toiminnassa. Myös Pulssiesitteessä näkyvät kyselytulokset, joihin nuoret voivat verrata esitteessä näkyvää järjestettävää toimintaa.

Elokuussa järjestin poikkihallinnollisen konkretia & visio -työpajan, jossa käsiteltiin niin nuorten osallisuuden nykytilaa Helsingissä kuin myös Pulssin sovellettavuutta kaupungissa hyödynnettäväksi. Työpajan teema oli "Miten Helsingissä voitaisiin poikkihallinnollisen yhteistyön avulla paremmin kuulla nuoria kuntalaisia? Case Operaatio Pulssi! -malli nuorten alueellisen vaikuttamisen edistämiseksi". Opinnäytetyöni keskeisimmät tulokset on saatu tämän työpajan ansiosta.

Työpajaan osallistui 18 henkilöä eri hallintokunnista. Paikalla oli hyvin erilaisia toimijoita nuorten kanssa konkreettisesti kasvokkain työtä tekevistä enemmän nuorille toimintaa tuottaviin henkilöihin ja paikallisen nuoriso-/kulttuuritoiminnan linjoja vetäviin esimiehiin. Edustusta oli kulttuurikeskuksesta, nuorisoasiainkeskuksesta, työväenopistosta, kaupunkisuunnitteluvirastosta, opetusvirastosta ja alueella toimivasta järjestöstä. Nuorisoasiainkeskuksen osalta edustettuna oli sekä alueellisia nuorisotyöyksiköitä, Ruuti vaikuttamisjärjestelmä, Luotsi- ja Klooritoiminta että Hyvä vapaa-aika-tutkimushanke. Kaupunkisuunnitteluvirastosta paikalla oli Lähiöprojektin edustaja. Pulssin toimintamallissakin vahvasti mukana olevan kaupunginkirjaston edustuksen puuttuminen paikalta oli valitettavaa. Samoin opetusvirastosta puuttui varsinaiset koulun edustajat, kuten rehtori, mikä tuli esille puutteena myös keskusteluissa.

Työpajassa esittelin aluksi opinnäytetyöni ja työpajan lähtökohdat. Avasin osallisuuden, osallistumisen, vaikuttamisen ja omistajuuden käsitteitä. Esitin myös ajankohtaisia lainauksia ja väitteitä nykytilasta. Keskustelu lähti käyntiin näiden pohjalta. Jaoin osallistujat kolmeen ryhmään, jotka saivat työstettäväkseen kahdessa erässä kysymyksiä. Ryhmät esittelivät yhteenvetonsa kaikille osallistujille, ja niistä keskusteltiin yhdessä samalla täydentäen.

Työpajan ensimmäinen ryhmätyöskentely liittyi yleisiin haasteisiin. Teemoina olivat ajankohtaiset ilmiöt ja haasteet vailla keinoja (osallisuus/vaikuttaminen), nuorten aito vaikuttaminen elinympäristössään sekä työkaluja poikkihallinnollisen yhteistyön sujuvoittamiseksi ja haasteisiin vastaamiseksi. Tämän purun jälkeen esittelin Pulssin lyhyesti, ja siirryttiin työskentelemään Pulssiin kysymyksiä kohdentaen. Pulssiosiossa pohdittiin, voisiko Pulssin malli auttaa ratkaisemaan edellisessä keskustelussa esiin tulleita haasteita ja ongelmia, mitä virastot hyötyvät Pulssin kaltaisesti toimintatavasta ja mitkä asiat estävät/edistävät Pulssin mallin jakamista tai levittämistä? Mitä toimintamalli vaatii toimiakseen?

Työpaja onnistui hyvin. Toimijat kokivat sen tarpeellisenä, ja toivoivat siinä käydylle keskustelulle jatkoa myös tulevaisuudessa. Erityisesti käytiin hyvää ja pohtivaa keskustelua nuorten osallisuudesta ja osallistamisesta suhteessa kaupungin virastojen toimintaan ja resursseihin. Työpajan avulla sain kattavan kokonaiskuvan ja hyvän käsityksen eri hallintokuntien ajankohtaisista haasteista ja näkemyksistä Pulssin toimintamallista. Työpajan osallistajat ja sisältö löytyvät liitteestä 1.

Työpajan jälkeen kehittäminen on jatkunut tulosten koostamisella, ja osallisuuskeskustelun ylläpitämisellä. Pulssin ohjausryhmissä on keskusteltu niin rahoitusvaihtoehdoista kuin myös mallin mahdollisuuksista muuten. Lokakuussa pidimme rahoitusvaihtoehtojen puitteissa keskustelun Pulssin lännen alueen kulttuurikeskuksen ja nuorisoasiainkeskuksen johtajien kanssa. Mukana oli myös toinen Pulssikoordinaattori.

5 Tulokset

Opinnäytetyöni tulokset jakautuvat viiteen alalukuun, jotka ovat ajankohtaiset haasteet, nuorten vaikuttaminen Helsingissä, Pulssin toimintamallin hyödyt, mitä malli vaatii toimiakseen, sekä visioita rahoitusvaihtoehtoihin.

5.1 Ajankohtaisia haasteita nuorten kanssa työskentelevien arjessa

Helsingin kaupunkistrategian mukaan Helsingin kunnallistalouden haasteet ovat tulevaisuudessa merkittäviä (Strategiaohjelman perustelumuuisto, 7). Tiukentuva julkinen talous ja rajalliset resurssit vaikuttavat suoraan kaupungin virastoihin ja niiden palveluihin. Myös nuorten hyvinvointiin liittyy muuta maata suurempia, ja siten nuoriin kohdistuvien palvelujen kehittäminen on vahvasti esillä kaupunkistrategiassa. Strategiset tavoitteet liittyvät esimerkiksi nuorten harrastus-, osallisuus- ja vaikuttamismahdollisuuksiin ja eriarvoistumisen torjumiseen.

Toteuttamassani konkretia & visio -työpajassa käsiteltiin kaupungin työntekijöiden työarjessaan kokemia haasteita nuorten osallisuuden tukemisessa, sekä esitettiin niille ratkaisuja. Ensimmäinen työskentely perustui kysymykseen: ”Minkälaiset tilanteet tai prosessit omassa työssä nuorten kanssa tai nuoret kohderyhmänä saavat tuntemaan olon voimattomaksi tai avuttomaksi?” Nostetut asiat liittyivät osin kaupunkistrategiassakin esitettyihin teemoihin, kuten maksuttoman harrastustoiminnan tarjoamisen ja sen oikean kohderyhmän löytämisen haasteisiin, nuorten osallistamiseen ja vaikuttamiseen sekä resursseihin.

Toimijoiden haasteellisina ja turhauttavina esille nostamia asioita lyhyesti olivat:

- nuorten tavoittamisen, motivoinnin ja toisaalta sitouttamisen ongelmat
- ”oikeiden nuorten” eli kohderyhmän tavoittaminen
- erityistä tukea tarvitseville oleva vähäinen tarjonta
- nuorten epäusko vaikuttamisen todentumiseen, byrokratian hitaus

- hanketyöstä puuttuva pitkäjänteisyys ja tavoitettujen nuorten menettäminen sitä kautta
- osallistavan toiminnan näkyminen mittaristoissa kustannustehottomana
- nuorten vastuuttamisen puuttuminen, toivomuskaivoina toimiminen
- virastojen tietoprosessien kohtaamattomuudesta aiheutuvat poikkihallinnollisen yhteistyön ongelmat.

Oikean kohderyhmän tavoittamisen ja sitouttamisen puitteissa pohdittiin, miten tavoitetaan juuri ne nuoret, jotka tarvitsevat maksutonta ja harrastamaan innostavaa toimintaa? Toimijat kokivat, että nuorten tavoittaminen, motivointi ja sitouttaminen ovat välillä haastavaa. Erityisesti haastavaa on valmiiksi katveessa olevien nuorten löytäminen, ja he uhkaavatkin pudota pois kaikesta. Tämän kohderyhmän nuorten sitouttaminen toimintaan on vaikeaa, koska nuorilla ei välttämättä ole hyviä kokemuksia harrastamisesta. Turhauttavana esimerkkinä nostettiin se, että kurssille saatetaan ilmoittautua, mutta osa nuorista ei saavu ensimmäiselle kerralle, tai enää ensimmäisen kerran jälkeen.

Me ollaan jossain ruutuvihossa ja ne nuoret on ihan jossain muualla. Meidän pitää löytää ne. (Työpaja 16.8.2013.)

Toimijat pohtivat, johtuuko nuorten sitoutumattomuus siitä, että toiminnan sisältö ei vastaakaan sitä, mitä nuoret oikeasti haluaisivat vai onko kyse ajankohtaisesta ilmiöstä tai ylipäänsä korkeasta osallistumiskynnyksestä. Onko tarjolla sitä mitä nuoret haluaisivat? Sitoutumattomuuden ilmiö koettiin työpajaosallistujien kesken erityisen yleisenä maksutonta toimintaa järjestettäessä. Toisaalta katsetta käännettiin myös vanhempiin, ja heidän sitoutumiseensa nuoren harrastamiseen. Kokemusten mukaan, vaikka vanhempi toimisi toimintaan ilmoittajana lapsensa puolesta, siitä voidaan jättäytyä pois ilmoittamatta. Esille nousi myös hyviä kokemuksia siitä, miten vanhempi oli saanut innostettua lapsensa tai nuorensa osallistumaan toimintaan, ja nuori sai onnistumisen kokemuksia, joista kiitettiin toiminnan järjestäjääkin jälkikäteen.

Luulen, että useimmat eivät viitsi osallistua - kynnys on iso.
(Harrastuskysely 2013, nuoren vapaa sana.)

Hiljaisten nuorten koettiin jäävän helposti jalkoihin, ja nähtiin tärkeänä, että maksuttoman ja kohdennetun harrastustoiminnan tarjoamisessa panostettaisiin näiden tavoittamiseen. Toimijoilla oli hyviä kokemuksia näytetuntien ja infojen pitämisestä ja nuorten tavoittamisesta niiden avulla. Toiminnasta oli annettu 15–45 minuutin näyte tietylle ryhmälle joko koulun tiloissa, tai koululuokka oli tullut harrastustiloihin. Nuoret saivat

nähdä, kokea, kuulla ja kokeilla itse sekä tutustua myös ohjaajaan, jolloin kynnyksien ilmoittautumista mukaan ja osallistua vapaa-ajallakin madaltui. Esimerkiksi ilmaisten tanssiliikuntatuntien tarjoaminen koululuokille nuorisotalolla toi nuorisotalon iltatanssiryhmät täyteen. Koettiin, että info menee paremmin perille ja motivointi on helpompaa, kun ryhmä on tarpeeksi pieni. Todettiin tämän kuluttavan enemmän myös resursseja. Nuorten tavoittamisen osalta keskusteltiin myös ”ständitoiminnasta”, mitä pidettiin näytetunteja haastavampana varsinkin hiljaisten nuorten tavoittamisessa.

Koettiin, että ständi- ja esittelytoiminnassa nuorten luokse pitää mennä ja vuorovaikutuksella on suuri merkitys nuorten mukaan innostamisessa. Tilanne voi olla haastavaakin, jos pitää kymmenessä sekunnissa kertoa asia ja saada luotua nuoreen kontakti, jotta tämä jää juttelemaan. Harrastamattomia nuoria saa innostaa kädestä pitäen osallistumaan ja tulemaan mukaan. Väylänä nuorten tavoittamiseksi esitettiin myös yhteistyötä koulun opettajien ja kuraattoreiden sekä lasten ja nuorten vanhempien kanssa.

Estävätkö resurssit osallistavan toiminnan? Työpajassa koettiin, että käytössä olevat resurssit tuottavat voimattomuutta, koska erityis- ja pienryhmiin ei pystytä satsaamaan tarpeeksi. Usein harrastusten ja tuen tarpeessa olevia nuoria tavoitetaan projektien tai kokeilujen kautta, ja kun väliaikaisrahoitus loppuu, myös löydettyt nuoret menetetään. Erityistä tukea tarvitseville on vähän tarjontaa, koska pienryhmät ovat kalliita. Ohjaajalta voidaan vaatia myös erityisosaamista.

Jos löydetään ryhmä nuoria, joka oikeasti tarvitsisi sitä toimintaa, niin ollaan usein tilanteessa että rahoitus loppuu, ja tulee taukoa, jolloin ryhmä taas katoaa jonnekin ja joudutaan ikään kuin aloittamaan alusta. Eikä ole aina välttämättä paikkaa mihin ohjata niin että ”jatkaapa tuosta”. (Kulttuurituottaja, työpaja 16.8.2013.)

Kaupungin rakenteissa nähtiin välillä olevan asennetta, jossa osallistavaa toimintaa pidetään kustannustehottomana ja kalliina, koska se vaatii jossain tapauksissa enemmän henkilöresursseja, jotta saadaan tukea tietyille nuorille. Resurssit ja kustannustehokkuus määrittelevät toimintaa, ja toimijoiden onkin löydettävä tasapaino työnsä ja kamisessa. Osallistavan toiminnan ei koettu vielä täysin istuvan kaupungin perinteisiin rakenteisiin. Keskustelussa sivuttiin myös työn mittaristoja, joissa mitataan edelleen useimmiten kävijä- ja osallistujamääriä vaikuttavuuden sijaan.

Sehän vaatii hirveesti aikaa, kun annetaan se pallo nuorelle. Sitten aletaan jo kyselee, et ai miks sulla on vaa nää kaks ollu täl viikolla tai jotain muuta. Tai et nuttalla ei oo tarpeeks kävijöitä kun ollaan tehtykin pitkään ja hartaasti jotain hyvää

juttua siellä pienen porukan kanssa. Ni se on oikeesti myös se, että vaikka kuinka haluais niin se ei aina oo mahdollista. (Työpaja 16.8.2013.)

Onko nuorten omistajuus hukassa? Työpajassa turhautumista koettiin siitä, etteivät nuoret välttämättä usko, että asiat johtavat johonkin. Nuorella voi olla valmiiksi taustalla huonoja vaikuttamisen kokemuksia. Usein byrokratia toimii myös niin hitaasti, että nuoret eivät välttämättä näe lopputulosta. Ison kaupungin suuri kaupunkiorganisaatio erillisine virastoineen nähtiin haastavana ja vaikeana nuorten osallisuuden ja aktiivisuuden näkökulmasta.

Työpajassa peräänkuulutettiin aktiivisen osallisuuden käsitettä. Usein nuorilta kysellään toiveita, ja ollaan toivomuskaivona. Esitettiin, että pitäisi kuulla nuoria enemmän heidän arjessaan, ja lähteä ajamaan asioita yhdessä nuorten kanssa. Usein asioita ei viedä eteenpäin nuorten kanssa, vaan aikuinen tekee valmiiksi nuorten puolesta. Jos kysytään ja tehdään puolesta, nuoren rooli muuttuu osallistujasta asiakkaaksi, ja hän ei välttämättä tunnista lopputuloksesta omaa ajatustaan ja ideaansa. Nuorten pitää olla mukana suunnittelemassa ja tekemässä sisältöjä, joita he ovat toivoneet. Nuorilla on oltava omistajuus prosessista, jonka kautta tulee myös sitoutuminen. Samalla nuoria vastuutetaan mukaan toimimaan.

Eivätkö käytettävät järjestelmät tue yhteistyötä? Yksi työpajan kolmesta ryhmästä pureutui ajankohtaisia haasteita pohdittaessa erityisesti yhteistyön haasteisiin virastojen näkökulmasta. Koettiin, että jos yhteistyö muuten saadaan toimimaan hyvin, niin hallinnolliset seikat aiheuttavat harmaita hiuksia. Kaupungin virastojen maailmat saattavat olla hyvinkin erilaisia keskenään, ja toisistaan poikkeavia ovat esimerkiksi tietoliikennejärjestelmät, aluerajat ja vuosikellot.

Ristiriitaisena todettiin se, että poikkihallinnollisesta yhteistyöstä puhutaan Helsingissä strategiatasolla, ja virastorajat ylittäviä toimintamuotojakin pyritään synnyttämään, mutta tekniset järjestelmät eivät tue vielä tällaista yhteistyötä. Virastokohtaisia käyttäjätunnuksia ja käyttäjäverkkoja rajoitetaan jo toisaalta virastonkin sisällä, mutta virastorajat ylittävä tietotekninen yhteistyö ei ole luotujen järjestelmien puitteissa edes mahdollista. Helsingissä on luotu myös lasten ja nuorten parissa joitakin kahden hallintokunnan välisiä työnkuvia, ja näissä yhteistyötä vaikeuttavat rajat näkyvät konkreettisenä.

Työpajan osallistujillakin oli omakohtaisia kokemuksia tästä. Kahden viraston yhteinen työntekijä pitää määrittää enemmän toisen viraston työntekijäksi, ja järjestelmien luon-

teen takia tämä pystyy käyttämään vain ensisijaisen virastonsa sisällä tulostinta ja vain sen viraston sähköistä työpöytää. Tällainen työntekijä ei välttämättä pysty tekemään ”väärässä virastossa” hankintaehdotuksia tai käyttämään varaus- tai toiminnanohjausjärjestelmiä, vaikka ne käytännössä kuuluisivat hänen työhönsä. Työskenteleminen täyspainoisesti toisen viraston sisällä ei siis onnistu. Erityisen turhauttavana koettiin, että asiaa ei voida korjata yksittäisen viraston asenteita tai tahtotilaa muuttamalla, koska ongelma johtuu järjestelmistä. Työpajan tuloksia purkaessani myös pohdin sitä, että ollaanko virastojen ylätasolla nihkeitä useamman viraston välisiin yhteisiin työntekijöihin siksi, että sen tiedetään aiheuttavan harmaita hiuksia ja vaikeuksia järjestelmä- ja työvälinetasolla? Miten asiaa voidaan käytännössä edistää, kun kaupungissa selvästi halutaan, että on koko kaupungin kokoisia projekteja, hankkeita ja strategioita?

Todettiin, että nämä ovat kysymyksiä, jotka eivät ole yksiköiden johtajien tai työntekijöiden käsissä. Ne saattavat johdon tasolla tuntua toissijaisilta, mutta vaikuttavat jokapäiväiseen työhön. Huoli oli siitä, että jos toissijaiseen työskentelyyn on pakko uhrata paljon aikaa, se on jostain pois, ja yleensä suoraan ruohonjuuritason työstä.

Mä luulen, että se ei oo hirveesti meidän käsissämme, kun puhutaan näistä tietoteknisistä esteistä – joku ei pysty katsomaan jonkun kalenteria tai ei pääse katsomaan jotain sisäisiä tiedotteita, koska virastoraja estää sen, tai että ei pysty tekemään kostitilauksia kun toisen viraston esimiestaso ei pysty hyväksymään jonkun projektin puitteissa syntynyttä laskua. Et nää on semmosta niinku käytännön näpertelyä, joka tavallaan saattaa tuntua pieneltä jossain tuol ylätasolla mis näit asioita mietitään – et mitäs toi nyt, kyllä te sen nyt osaatte ratkaista. Mut ei se niin vaan meekään, koska siihen menee aikaa tavattomasti. (Työpaja 16.8.2013.)

Järjestelmien virastokeskeisyyden nähtiin vaikuttavan myös kaupungin työntekijöiden yleiseen asenteeseen siitä, toteutetaanko tavoitteita yhdessä vai tehdäänkö asioita kukin omassa virastossamme kommunikoimatta sen ulkopuolelle.

Virastokeskeisyys estänee joskus meitä myös näkemästä itseämme kaupungin toimijoina, ja siitä asenteellisesta – tai näkemysongelmasta syntyy sit nää kaikki muutkin (Työpaja 16.8.2013).

Työpajassa järjestelmäongelmien ratkaisemiseksi kehiteltiin ehdotuksia, vaikka todettiin, että ratkaiseminen vaatisi todellisuudessa hyvin suuria päätöksiä ja toimenpiteitä. Ryhmän ehdotuksena tuli, että tulevaisuuden hyvänä työkaluna toimisi kaupungin yhteinen virastorajaton verkko, johon kullakin olisi käyttäjätunnukset, ja niihin määritettäisiin aina tarkoituksen ja tarpeen mukaan virastokohtaisesti, mihin kaikkialle henkilö pääsee omilla oikeuksilla. Tietojärjestelmät todettiin kalliina, mutta nähtiin, että niiden kehittäminen yhdistämisen suuntaan voisi olla mahdollista. Vastauksena ongelmaan

esitettiin myös se, että kaupunki tarvitsisi konkreettisesti yhteisen tilapolitiikan ja laskutuskäytännöt. Nyt kaupunki laskuttaa itseään ja maksaa itselleen vuokria, mikä nähtiin konkreettisena ongelmana.

Poikkihallinnollisen yhteistyön kehittämisen puitteissa todettiin, että on tärkeää olla hyvin rajattuja, toiminnallisia ja tavoitteellisia yhteistyöverkostoja paikallistasolla, jolloin yhteistyö on konkreettista. Esimerkkinä nostettiin Operaatio Pulssi.

5.2 Nuorten vaikuttaminen ja osallistuminen Helsingissä

Miten ja mihin nuoret voivat vaikuttaa kaupungin palveluissa, esimerkiksi omassa elinympäristössään? Miten sitä voisi kehittää? Nuoret Helsingissä 2011 tutkimuksessa tutkija Anna Sofia Nyholm kertoi artikkelissaan, että nuorten osallisuus ja konkreettiset vaikuttamisen mahdollisuudet Helsingissä ovat vielä vähäisiä, eikä lasten ja nuorten osallisuus ole vielä täysin osana pysyviä toimintatapoja ja -malleja. Haastavana tehtävänä hän koki sen, miten kaikenlaiset nuoret ja lapset saataisiin osaksi päätöksentekoprosessia. (Keskinen & Nyholm 2012, 111.)

Pulssin konkretia ja visio -työpajassa pitämäni alustus nuorten osallisuudesta sekä toimijoiden omakohtaisten kokemusten jakaminen kirvoittivat keskustelua siitä, miten virastoissa ja kolmannella sektorilla nuoria kuullaan, ja ennen kaikkea miten sitä pitäisi kehittää. Avaan tässä luvussa ensin nuorten kuulemista ja vaikuttamista kaupungissa, ja tuonnempana myös kehitysehdotuksia sen parantamiseen.

Yksi pajan työskentelykysymyksistä käsitteli sitä, miten nuoret voivat tällä hetkellä vaikuttaa ympäristössään. Toimijat pohtivat konkreettisia esimerkkejä ja tilanteita oman työnsä kautta: ”Miten nuoret voivat vaikuttaa omassa lähiympäristössään, esimerkiksi meidän tuottamaan toimintaan?” Seuraavassa vedän yhteen tuloksia tämän kysymyksen osalta.

Nuorille suunnatussa avoimessa toiminnassa, kuten nuorisotaloilla ja paikallisen järjestön iltapäivätoiminnassa, sisältöjä muokataan nuorten toiveiden mukaan. Nuoret voivat olla niin mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa tapahtumia kuin myös tuottamassa sisältöä niihin. Myös retkiä toimipaikan ulkopuolelle voidaan tehdä nuorten aloitteista. Nuorisotalon toiminnanjohtaja koki, että talolla toimivat pienryhmät ovat jo lähes kaikki myös toiminnallisia vaikuttajaryhmiä. Nuoria osallistetaan hyvin pitkälle mukaan.

Kouluille suunnatussa kerhotoiminnassa oppilailta kysytään, minkälaisia sisältöjä he haluaisivat tai mitkä asiat kiinnostaisivat. Sen pohjalta tarjotaan valmiita sisältöjä, tai räätälöidään sisältöä sopivaksi. Moni paikallisella tasolla toimivista nosti Operaatio Pulssin esiin siinä, miten virasto kuulee nuoria. Pulssitoiminnot liittyivät erityisesti kulttuurikeskuksen, työväenopiston ja lähiöprojektin toimintaan.

Meillä itseasias aika moni sanoi, että Pulssi. Pulssiin liittyvät toiminnot on meillä niitä esimerkkejä. (Työpaja 16.8.2013.)

Ruuti vaikuttamisjärjestelmän alla nuoret ovat voineet vaikuttaa esimerkiksi ydinryhmän, päättäjämiihin, oppilaskuntapäivien ja nuorten omien toimintaryhmien kautta. Nuorten asioita on viety eteenpäin esimerkiksi toista kertaa tänä keväänä järjestetyssä Ruudin päättäjämiihissä. Päättäjämiihissä reilu 100 helsinkiläistä nuorta kohtasi kaupungin päättäjiä ja virkamiehiä. Nuoret, päättäjät ja virkamiehet työstivät yhdessä toimenpidesuunnitelmaa nuorten ensin tärkeiksi nostamista teemoista. Nuorten vapaa-aika teeman osalta toivottiin esimerkiksi nuorten kesäterassia ja nuorille omaa liikuntatilaa. Kesäterassi toteutui kesällä Kampissa, ja liikuntapaikan löytämiseksi nuorten porukka on jo kierrellyt kantakaupungin liikuntapaikkoja läpi. Myös Ruutivaalit ovat tulleet Päättäjämiihin kautta. Päättäjämiihissä oli tullut selvästi esille, että nuoret haluavat itse toimia asioiden edistämiseksi. Toiminnallisuus oli nähty tärkeänä, koska usein ei ole kovinkaan selvää, että miten kaupunki ottaa kopin ehdotetuista ja esitetyistä asioista. Asiat saattavat jäädä hyvin epämääräisiksi, ja myös tulos on aivan erilainen riippuen siitä onko asian edistäjänä ollut yksittäinen virasto vai nuoret itse aikuisen tuella.

Yksittäisinä kuulemistapoina nousivat esille Annantalossa juuri käynnistymässä ollut oppilaskuntatoiminta sekä osallistujalähtöinen toiminta taiteellisessa toiminnassa. Oppilaskunnan tarkoituksena on kehittää talon nuorille suunnattua toimintaa. Osallistujalähtöisellä toiminnalla tarkoitettiin nuorten vaikuttamista taiteellisen toiminnan kulkuun. Esimerkiksi teatteritoiminnassa esitystä lähdetään valmistelemaan niin, että nuoret ovat käsikirjoittamassa ja tekemässä koreografiaa, ja teemat ja painotukset nousevat itse ryhmästä. Esimerkkinä nostettiin Latokartanossa tehty tanssiprojekti.

Toimijat näkivät, että nuorilta kerätään palautetta, ja resurssien puitteissa nuorten toiveita pyritään myös toteuttamaan, jos nuoret ovat niistä yhteydessä. Samassa kuitenkin pohdittiin, onko kyseessä osallisuuden tukeminen vai sittenkin nuoren ottaminen asiakkaaksi. Nuoret eivät ole yleensä mukana toteuttamassa projekteja loppuun asti.

Työpajassa koettiin, että on monia yksittäisiä juttuja, missä nuoret ovat voineet vaikuttaa. Yhteisenä asiana näissä kaikissa nähtiin, että nuorilla on ollut idea ja ajatus, ja he ovat päässeet toteuttamaan sitä aikuisten kanssa. Mukana olleelle nuorelle on tullut kokemus ”hei, mä tein tän”. Työpajassa paikalla ei ollut koulun henkilökuntaa, joten työskentelyssä ei puhuttu koulun sisäisistä osallisuuden rakenteista, kuten oppilaskunnista.

Tutkimusten mukaan aikuisen, kuten opettajan tai virkamiehen, rooli nuorten osallistumisen mahdollistajana on keskeinen. Tällöin aikuiselta kuitenkin odotetaan kumppanin ja kanssaoppijan roolia, ja asiantuntijaroolista irtipäästämistä (asiantuntijuuden katoamatta). Tämä voi vaatia aikuiselta taitoa toimia niin innostajana kuin tulkkina tai puskurinakin. (Koskinen 2010, 37.) Työpajassa paikalla oli monen tason toimijoita, joilla oli työnkuviansa kautta eritasoiset kokemukset nuorten osallistamisesta. Osa toimii aktiivisesti nuorten kanssa arjessa, kun taas osa tuottaa nuorille toimintaa, kohtaamatta välttämättä kovin usein nuoria. Osallistamisen tapoihin ja haasteisiin vaikuttanee, työskenteleekö nuorten kanssa esimerkiksi nuorisotilassa tai muussa paikassa, jossa nuoret jo ovat, vai toteuttaako nuorille suunnattua toimintaa tilassa, jossa nuoret ovat vain yksi kohderyhmä muiden joukossa, ja osallistuvat vaihtuvat toiminnan sisältöjen mukaan.

5.2.1 Nuorten kuulemisen tasoja - Millä tavoin nuoria pitäisi kuulla?

Mikä on osallisuuden merkitys nuorten kuulemisessa? Millaisia ovat nuoren osallisuuden kokemukset? Miten toimijoiden pitäisi huomioida ja osallistaa nuoria? Näitä asioita pohdittiin työpajassa erityisesti ajankohtaisten haasteiden ja nuorten elinympäristöönsä vaikuttamisen kysymysten yhteydessä. Havaittiin, että haasteiden esille tuominen ja yhteinen pohdinta veivät keskustelua uudelle tasolle ja ehkä jopa avasi uusia ovia nuorten osallisuutta kunnan nuoriso- ja kulttuuripalveluissa mietittäessä.

Nuorten kuuleminen arjessa, ja mukaan ottaminen heidän ehdottamiensa sisältöjen suunnitteluun ja toteuttamiseen nähtiin tärkeinä. Nuorten kanssa työskentelevien haluttiin tarttuvan enemmän myös nuorilta tuleviin yhteiskunnallisiin asioihin.

Työpajassa keskusteltiin eri kuulemisvälineiden rooleista ja luotettavuudesta todellisuuden todentajana. Todettiin, että on tärkeää käyttää eri kuulemisen välineitä, jotta saadaan monen tasoista tietoa mahdollisimman monenlaisilta nuorilta. Kuulemisvälineen valintaan vaikuttaa muun muassa haluttavan tiedon luonne, käyttötarkoitus ja

ympäristö missä toimitaan. Esimerkiksi se, onko kohteena jo olemassa oleva kävijäryhmä vai laajempi joukko.

Pohdittiin eri välineiden hyviä ja huonoja puolia. Avoimen kyselyn haasteena koettiin se, etteivät kaikki ole verbaalisesti valmiita ilmaisemaan itseään kirjallisesti ja nuoret saattavat myös vastata siltä pohjalta, mikä olisi aikuisen mielestä oikea vastaus. Verbaalisesti valmis nuori voi antaa aikuisen mielestä ”toteutuskelpoisia” vastauksia, kun taas toisen nuoren vastaus vaikuttaa pelleilyltä.

Ja sit ne jotka oikeesti tarttis sitä juttua, niin kirjottaa että ”ööö”.
(Työpaja 16.8.2013.)

Vastausvaihtoehtoja sisältävien kyselyiden osalta pohdittiin, saadaanko niillä oikeaa tietoa tai kysytäänkö ylipäänsä oikeita kysymyksiä. Esimerkkinä käytettiin Pulssin toiminnassa kehiteltyä kausikyselypohjaa, jolla voidaan selvittää millaisia kurseja ja muuta toimintaa nuoret haluaisivat. Kyselypohjaa oli hyödynnetty myös kerhotoiminnan hankkeessa alakouluissa. Kysymysmuotona on käytetty sekä yleisempää ”mikä sua kiinnostaa?” että osallistumiseen painottavaa ”mille kurssille osallistuisit, jos se järjestettäisiin?”. Valmiiden vaihtoehtojen lisäksi vastaajat ovat voineet lisätä omia sisältöjä. Kyselyiden koettiin antavan tietoa siitä, millaista toimintaa nuoret haluaisivat, ja toimivan ensimmäisenä askeleena kuulemisessa. Nähtiin kuitenkin, että siitä vasta aletaan päästä kiinni tärkeämpiin kysymyksiin. Osallistumiseen painottavalla kyselyllä saadaan jo kevyttä tietoa siitä, osallistuisiko nuori toimintaan. Syvempää prosessia tarvitaan siihen, että tiedettäisiin millaisin sisällön raamein ja ajankohdin nuori osallistuisi.

Kysytäänks me oikeita kysymyksiä? Jos me laitetaan rasti ruutuun? Tai mä en tiedä mikä se toinen vaihtoehto on, mut mä oon ehkä pääsemässä nyt jonkun uuden tason äärelle tässä juuri. (Työpaja 16.8.2013.)

Järjestöedustajan kokemuksen mukaan rahoittajatkin ovat alkaneet painottaa ryhmäkeskusteluja kyselylomakkeiden sijaan nuorten kuulemisessa toimintaa suunniteltaessa ja arvioidessa. ”Parhaan kuvan saa siinä jos juttelee.” (Työpaja 16.8.2013.)

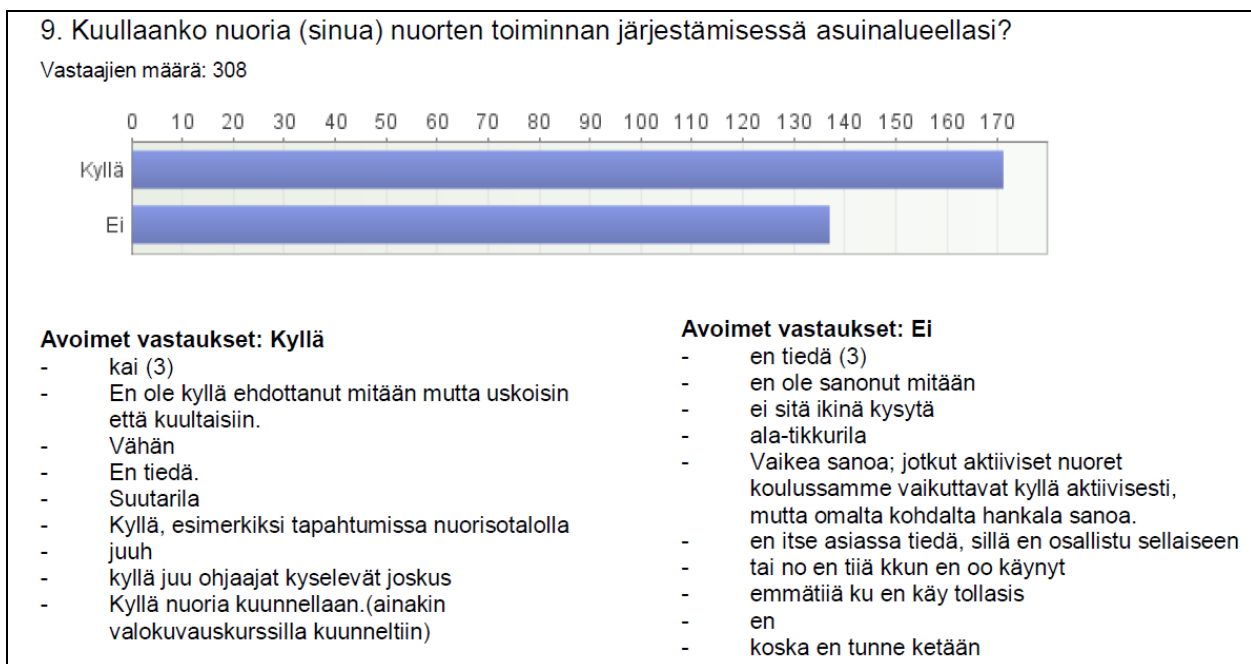
Keskusteltiin siitä, miten nuorten toiveista toteutettu toiminta todellisuudessa vastaa nuorten ajatuksia sisällöstä, jos nuoret eivät ole olleet koko prosessissa mukana. Sama sana voi tarkoittaa eri asiaa nuorelle kuin toimintaa ohjaavalle taiteilijalle, ja silloin toivottu ja toteutuva sisältö eivät välttämättä kohtaa.

Esimerkkinä nousi Operaatio Pulssin Koillisen alueen valokuvauskurssi, joka toteutettiin paljon toivottuna sekä heti keväällä 2013, että myös syksyllä 2013. Kevään kurssi toteutettiin marraskuussa tehtyjen kyselytulosten pohjalta nopealla aikataululla. Osa nuorista ei tullut kurssille ja muutama nuori jäi pois kurssin ensimmäisen kerran jälkeen, koska koki, että kurssin sisältö ei vastannut heidän saamaansa käsitystä kurssista. Valokuvaus nousi suosikkina taas syksyn toimintaa edeltävissä kyselyissä, ja tällä kertaa nuoret saivat suunnitella sen sisällön itse. Kussakin alueen yläkoulussa oppilaskuntalaiset suunnittelivat kaupunginosan kyselytulosten pohjalta, mitä toimintaa juuri sillä alueella olisi hyvä järjestää, millä sisällöllä, aikatauluin ja missä. Tapanilassa osa nuorista innostui valokuvauksesta, ja suunnitteli kurssin raameja pidemmälle. He lupautuivat myös mainostamaan ja osallistumaan kurssille. Nuorten ehdotus annettiin kurssinohjaajalle ja sen puitteet toteutettiin ehdotuksen mukaisesti. Kurssilaiset pystyivät myös kurssin alussa vielä vaikuttamaan kokonaisuuteen, ja kurssista tulikin hyviä kokemuksia. Esittelen casen tarkemmin työni liitteessä 3.

Kuten jo edellisessä luvussa tuli ilmi, vuorovaikutteinen keskustelu nuorten kanssa nähtiin tärkeänä osallisuuden edellytyksenä. Toisaalta keskusteltiin myös siitä, onko nuorten kuuleminen tärkeämpää toiminnan sisältöjä suunniteltaessa vai itse toiminnassa.

Musta itestäni tuntuu, et tuol taiteellisen toiminnan puolella, se ei ole lainkaan läheskään niin tärkeätä, et onks tää nyt kuvataidetta vai teatteria tai mitä. Se ei ehkä ees oo se asia, mikä olis tärkeä nuoren saada päättää, vaan se, että jos me nyt palkataan sinne vaikka kuvataiteilija tai tanssija, niin sitten se vasta alkaa. Se aikuinen fasilitoi siinä. Siitä syntyy merkityksellisempi prosessi, kuin se että sä saat laittaa, että mä haluan kuvispajaa ja sit tulee kuvisopettaja joka ohjaa sulle jonkun etukäteen mietityn, jonkun että nyt kaikki tekee popan.
(Kulttuurituottaja, työpaja 16.8.2013.)

Miten nuoret itse kokevat, että heitä pitäisi kuulla? Keväällä 2013 Pulssin harrastuskyselyssä Koillisen alueen nuorilta kysyttiin, mitä mieltä he ovat vaikuttamismahdollisuuksistaan alueella järjestettävään toimintaan ja miten sitä voisi parantaa. Reilu puolet nuorista koki, että nuoria kuullaan toiminnan järjestämisessä. Kysymystä ei tarkennettu tai avattu sen enempää, ja nuorten avoimissa vastauksissa näkyikin ”musta tuntuu” -ote.

Taulukko 5. Kuullaanko nuoria nuorten toiminnan järjestämisessä asuinalueellasi? (Harrastuskysely 2013.)

Kysymys siitä, miten nuoria voitaisiin kuulla paremmin toiminnan järjestämisessä, kirvoitti nuoret miettimään eri tapoja, ja toi erinomaista tietoa. Kysymykseen vastasi yhteensä 176 nuorta, joista kuitenkin 45 % ei kokenut tietävänsä tapoja parempaan kuulemiseen. Muutama nuori koki, että heitä kuullaan jo tarpeeksi. Noin puolet vastaajista kertoi ehdotuksensa. Jaoin nuorten ehdotukset sisältöjen mukaan neljään osaan, jotka esittelen seuraavaksi. Analysoin nuorten esittämiä tapoja ”Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa” -kirjassa esitetyn mallin avulla. Sen mukaan lasten osallisuutta ja osallistumista esimerkiksi oppilashuollossa tai hyvinvointipalveluiden kehittämisessä voidaan arvioida neljällä tasolla. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 149–150.)

1. Tieto palvelun olemassaolosta, luonteesta ja laadusta osallisuuden lähtökohdanna
2. Osallisuus palvelujen käyttäjänä ja kehittäjänä (nuorten kuunteleminen ja näkökulman pitäminen työskentelyn lähtökohdanna)
3. Osallisuus palvelujen suunnittelu-, kehittämis- ja päätöksentekoprosesseihin
4. Lasten ja nuorten oma toiminta hyvinvointia kehittämässä (esim. tukioppilas- ja vertaistoiminta)

Pulssin harrastuskyselyssä nuorten vastaukset heidän vaikuttamisen tapoihinsa edustivat eniten osallisuuden kakkos- ja kolmoistasoa. 32 vastaajaa koki tapana erilaiset *kyselyt ja kysymisen* ylipäänsä. Ne edustavat nuorten osallisuutta palvelujen käyttäjänä ja kehittäjänä tai osallisuutta suunnittelu- kehittämis- ja päätöksentekoprosesseihin.

Ehdotettiin, että kyselyitä järjestettäisiin enemmän, esimerkiksi kouluissa ja Facebookissa. Nuoret halusivat, että heiltä ylipäänsä kysyttäisiin esimerkiksi kiertämällä luokkia, treeneissä ja kaduilla. Ehdotuksena tuli myös, että paikalliset urheiluseurat kyselisivät nuorilta toivelajeista.

Nuorilta kysyttäisiin mitä he haluaisivat tehdä! Eivätkä aikuiset yrittäisi keksiä mitä nuoret haluaisivat vapaa-ajallaan tehdä, sillä nuoret tietävät kyllä itse mitä haluavat tehdä! :) (Harrastuskysely 2013, nuoren vastaus.)

Kolmentoista nuoren ehdotukset liittyivät yleisesti siihen, että *nuoret otettaisiin huomioon ja heitä kuunneltaisiin*. Nuorten ehdotuksia otettaisiin paremmin vastaan ja tosisaan. Rohkaistaisiin kertomaan oma mielipide, niin että kaikilla olisi mahdollisuus esittää ideansa.

Nuoret puhuisivat asioista aikuiselle mikä haluu viedä nuorten asioita eteenpäin. (Harrastuskysely 2013, Nuoren vastaus.)

Osallisuuden kolmoistasoa edustaa myös nuorten ottaminen mukaan päättämään ja kokouksiin, mikä tuli ehdotuksena kyselyssä yhdeltätoista nuorelta. Ehdotettiin sekä kokouksia, joihin nuoret pääsisivät mukaan ja joissa heitä kuunneltaisiin, että nuorten omia vaikutusvaltaisia ryhmiä. Yhdellä nuorella oli hyviä kokemuksia nuorisotalonsa talokokouksista, ja hän ehdotti toimintatapaa levitettäväksi. Nuorten osallisuuden korkeinta eli nelostasoa edustaa kyselyvastauksissa esitetty nuorten oma vaikutusvaltainen ryhmä. (Harrastuskysely 2013.) Nelostasoa voisi olla myös nuorten oma toiminta, jossa aikuinen toimii tukena (esimerkiksi tapahtuman järjestäjänä toimiminen), palveluihin liittyvät ryhmätoiminnat, omien tilojen ja elinympäristön kehittämishankkeet sekä vaikuttaminen palveluihin ja niiden kehittäminen nuorten toimesta. Myös taidelähtöisillä menetelmillä voidaan vahvistaa nuorten osallisuutta ja antaa toimijan rooli. (Gretschel & Kiilakoski 2012, 149, 175.)

Osallisuuden vähimmäistasoa matkalla osallisuuteen edustaa toimiva tiedottaminen olemassa olevista palveluista, ja niiden muutoksista (Gretschel & Kiilakoski 2012, 149). Pulssin harrastuskyselyvastauksissa yhdistin samaan kokonaisuuteen nuorten ehdotukset toiminnasta tiedottamisesta ja tapahtumien järjestämisestä, sen pitäen sisällään yhteensä yhdentoista nuoren vastaukset. Tapahtumat itsessään voivat edustaa osallisuuden kaikkia neljää tasoa toteutuksesta riippuen. Nuorten vastauksissa ehdotettiin nuorille suunnattuja lähellä olevia tapahtumia, joissa voisi vaikuttaa tai joissa olisi nuorten toivomia artisteja ja mielekästä tekemistä. Ehdotettiin myös blogia, jonne voisi kirjoittaa, parempaa tiedotusta kuten esitteiden jakamista kouluissa sekä ilmoituksia.

Tiedottamisen puutteellisuus, tai tavoittamattomuus lienevät olemassa olevia ongelmia. Operaatio Pulssin teettämässä harrastuskyselyissä nuorilta on kysytty heidän tyytyväisyyttään asuinalueensa harrastusmahdollisuuksiin. Kyselyissä asteikkona ovat toimineet numerot 1-5 (1= ei tarjontaa, 5= monipuolinen), ja vastausten keskiarvot ovat olleet hyvin keskitasoa. Länsi-Helsingissä vastausten keskiarvo oli vuonna 2009 2,7 (521 vastaajaa) ja vuonna 2011 2,9 (588 vastaajaa). Koillis-Helsingissä keskiarvo oli keväällä 2013 3,3. (Harrastuskyselyt 2009, 2011, 2013.) Avoimissa vastauksissa on noussut vahvasti esille, ettei nuorilla ole välttämättä tietoa asuinalueensa tarjonnasta.

5.2.2 Nuorten alueellisen vaikuttamisen prosessi Operaatio Pulssissa

Tammikuussa 2013 koordinoin Länsi-Helsingin Operaatio Pulssin työ- ja ohjausryhmän yhteistä kehityspäivää. Päivässä keskiössä oli nuorten vaikuttaminen, ja pohdinnassa muun muassa se, miten ja mihin nuoret voivat Pulssin toimintamallissa vaikuttaa. Piloitin tammikuussa kehitettäväksi esitettyjä kohtia kevään mittaan työssäni Koillis-Helsingin Pulssin koordinaattorina. Koko nuorten vaikuttamisprosessin todentamiseksi koostin ns. vaikuttamiskaavion hyödyntäen käyttäjälähtöistä palvelumuotoilua ja Pulssi-toiminnan kokemuksia. Vaikuttamiskaavion avulla esittelen tässä luvussa prosessin, miten nuoret voivat vaikuttaa asuinalueensa harrastustoimintaan. Avaan myös kehityspäivän tuloksia ja kehittämisen myötä saatuja kokemuksia nuorten osallisuudesta ja vaikuttamisesta.

Tässä kohtaa on hyvä tuoda esille kysymys siitä, mikä on Pulssin toiminnan ja alueen harrastustoiminnan ero? Periaatteessa näkisin ainoana erona sen, että Pulssitoiminta on nimenomaan maksutonta ja matalan osallistumisen kynnyksen toimintaa. Pulssin alla tuotettu tai mainostettu toiminta on siis myös alueen nuoriso- ja harrastustoimijoiden toimintaa. Pulssi-brändin alle kerätään monen toimijan maksuttomia matalankynnyksen sisältöjä, jotka tapahtuvat ympäri aluetta. Sisältöjen rahoittajana voi olla niin toimipaikka itse, kuin myös yhteisrahoitus tai Pulssin hankeraha. Nuorelle rahoittajalla tai järjestäjällä ei ole merkitystä. Toiminta voi olla vaikka kirjaston korupajoja, nuorisotalon tanssitunteja, musiikkiopiston rumpuopetusta tai kulttuurikeskuksen tapahtumia. ”Pulssisisältöjä” luodessaan nämä kaikki toimijat ovat huomioineet sen, että kaikilla nuorilla tulisi olla mahdollisuus osallistua, ja toiminta on joko maksutonta tai nimellisellä maksulla varustettua (esim. nuorten konsertit 5€, tanssikausi 10€). Toistaiseksi Pulssin

hankeraha on mahdollistanut merkittävästi toimintaa, esimerkiksi nuorisotaloilla tai kulttuurikeskuksessa järjestettävien kurssien muodossa.

Näen ideaalitulana, että kysymys ”Miten voin vaikuttaa Pulssin toimintaan?” tarkoittaa samaa kuin ”miten voin vaikuttaa asuinalueeni toimintaan?” Myös Koillisen Pulssin ohjausryhmässä on vahvistettu tämä tavoitetilä (ohjausryhmä 24.10.2013). Kyse on vaikuttavuudesta, ja Pulssinkin lähtökohtana olevasta alueen toimijoiden yhteistyöstä. Siitä katsontakannasta olen myös luonut Pulssissa tapahtuvan nuorten vaikuttamisen prosessikaavion, jonka tuonnempana esitän.

Länsi-Helsingin Pulssin kehityspäivässä nuorten vaikuttamista pohtivat alueen Pulssi-koordinaattori, kulttuurikeskuksen aluetalon johtaja, nuorisotyöyksikön toiminnanjohtaja, kaksi nuoriso-ohjaajaa ja kirjastonhoitajaa, työväenopiston vastuuopettaja sekä Ruuti vaikuttamisjärjestelmän ja Lähiöprojektin edustajat. Pulssin todettiin olevan alueellinen nuorten vaikuttamiskanava, jolla on päätösvaltaa, ja jonka kautta mahdollistuu nuorten matalankynnyksen vaikuttaminen sisältöihin. Pulssi nähtiin myös alueellisena Ruutitoimintana sekä nuorisolähidemokratian ja nuorisokulttuurin edistäjänä. (Kehityspäivä 30.1.2013.)

Millaisten kanavien kautta nuoret voivat vaikuttaa Pulssin toimintaan? Erilaiset kurssi-, kausi-, harrastuskyselyt ovat toimineet toimintamallin alusta alkaen keskeisenä ja keskitettynä väylänä alueen nuorten ajatusten kuulemisessa. Nuoret voivat olla yhteydessä Pulssiin myös suoraan puhelimitse, sähköpostitse, facebookissa ja kotisivujen palautekanavan kautta. Koulutempauksissa eli koulukäynneillä nuoret saavat kontaktin suoraan Pulssibrändiin ja sen kautta toimiviin virastoihin ja järjestöihin. Koska kyse on alueen yhteisestä mallista, nuorten vaikuttaminen voi tapahtua nuorten kanssa työskentelevien kautta. Esimerkiksi nuoriso-ohjaaja tai kuraattori voi tuoda nuorten asioita Pulssitoimijoiden yhteiseen keskusteluun tai koordinaattorille eteenpäin vietäväksi ja työstettäväksi. (Kehityspäivä 30.1.2013.)

Länsi-Helsingin toiminnassa ei ole toteutettu varsinaisia oppilaskuntatapaamisia, ja siten kehityspäivässä esille nousi alueellisen nuorten ryhmän mukaan ottaminen toiminnan suunnitteluun ja muihin ajankohtaisiin asioihin. Ohjausryhmän kokouksissa oli ollut muutaman kerran nuori paikalla, mutta kokiko nuori sen mieluisena vaikuttamisen paikkana, ei ole tiedossa. Pulssin vaikuttamisprosessin kehittämisen myötä Koillis-Helsingissä aloitettiin keväällä 2013 oppilaskuntayhteistyö alueen kolmen yläkoulun

kanssa, ja nuoret ovat voineet siitä lähtien vaikuttaa myös koulunsa oppilaskunnan kautta Pulssitoimintaan. Nuoret voivat olla myös mukana tekemässä sisältöjä, kuten järjestämässä itse suunnittelemaansa tapahtumaa.

Mihin nuoret voivat vaikuttaa Pulssin kautta? Organisoitava toiminta tuotetaan aina nuoria kuullen. Nuoret voivat vaikuttaa toiminnan kuten kurssien, tapahtumien ja pajojen sisältöihin, mutta myös toiminnan tarjontaan eli määrään ylipäänsä. Kysynnällä syntyy tarvetta, ja alueen toimijat pyrkivät täyttämään sen mahdollisuuksien mukaan. Nuoret voivat vaikuttaa Pulssin kautta esimerkiksi kulttuurikeskuksen, kirjastojen ja työväenopiston nuorille suunnattuun toimintaan. Sisältöjen lisäksi nuoret ovat vaikuttaneet myös tehtyihin hankintoihin, kuten pelikonsoleihin tai mukavampiin istuintyynyihin. (Kehityspäivä 30.1.2013.) Käytännönläheinen toimintatapa mahdollistaa sen, että nuorten mielipide voidaan ottaa huomioon jo eri toimintatapoja valitessa. Esimerkiksi pohdittaessa nuorten vaikuttamista alueen harrastustoimintaan, nuorilta kysyttiin miten heitä pitäisi kuulla.

Miten nuorten vaikuttamisen prosessi asuinalueensa toimintaan Pulssin kautta tapahtuu? Esittelen seuraavaksi Pulssissa kehitetyn nuorten kuulemisen prosessin, jolla edistetään sekä alueellisen harrastustoiminnan kysynnän ja tarjonnan kohtaamista, nuorten omistajuutta alueen toiminnasta, että poikkihallinnollista yhteistyötä ja kommunikointiakin. Osa prosesseista on käynnissä samanaikaisesti toistensa kanssa, osa seuraa toisiaan. Prosessi on koko ajan elävä, eli se voidaan toteuttaa joka kausi. Parhaiten se toimiikin juuri säännöllisenä työkaluna osana toiminta-alueen yhteistä vuosikelloa.

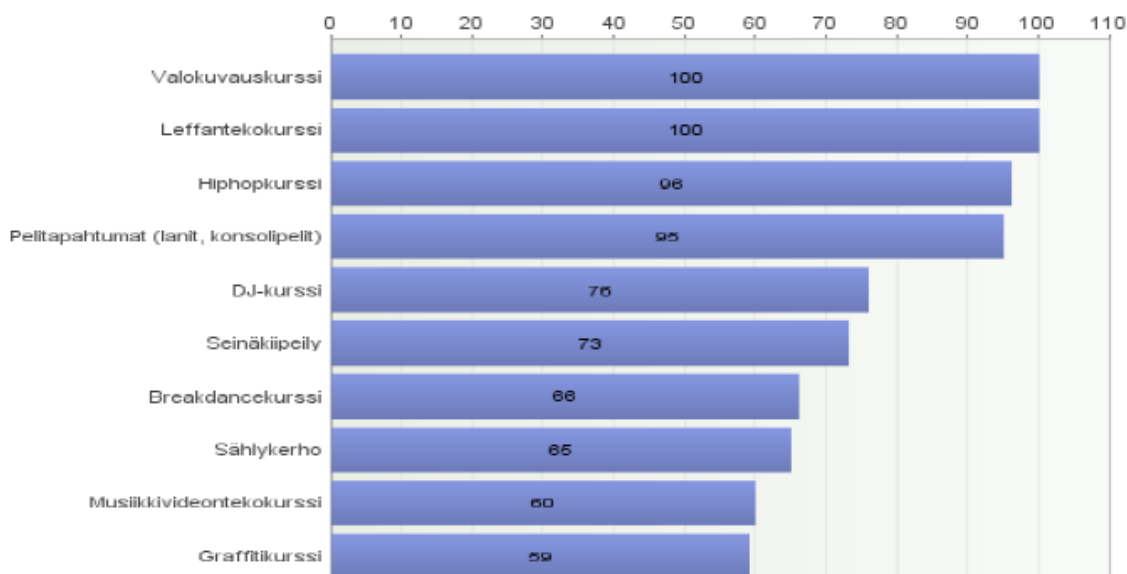

Kuva 3. Miten voin vaikuttaa Pulssin (asuinalueeni) nuorten toimintaan? Käyttäjälähtöisellä palvelumuotoilulla luotu nuorten vaikuttamisen palvelupolku, eli Pulssissa tapahtuva vaikuttamisen prosessi. (Operaatio Pulssi 2013, graafinen toteutus Pyry Mikkonen.)

1. Kausikyselyt ja suora palaute

Prosessi alkaa nuorten kuulemisella. Millaiseen toimintaan osallistuisit, jos sitä järjestettäisiin asuinalueellasi ensi keväänä / syksynä? Kysely toteutetaan alueen kouluissa joko välitunnilla paperilla tai iPadeilla, tai tietokoneilla oppituntien aikana. Esimerkkinä alla on Koillisen alueen (Pukinmäki, Malmi, Tapanila) ”mitä syksyllä 2013” -kysymyksen vastauksien Top10. Vastaaajien määrä oli 300 nuorta. Nuoret voivat olla yhteydessä

Pulssiin myös suoraan, ja ehdottaa toimintaa tai pyytää Pulssilta apua ja tukea sen järjestämisessä.

Taulukko 6. ”Pulssi ja alueen toimijat järjestävät ensi syksyille erilaisia kursseja, pajoja ja tapahtumia toiveiden mukaan. Millaiseen toimintaan sinä osallistuisit? Rastita kursseista ne, joille osallistuisit tai lisää oma toiveesi.” N: 300.

2. Oppilaskuntatapaamiset

Keväällä 2013 Malmin, Hiidenkiven ja Pukinmäen peruskoulujen 6-9-luokkalaiset oppilaskuntalaiset suunnittelivat oman asuinalueensa ja koulunsa kyselytulosten pohjalta, mitä toimintaa alueella olisi hyvä järjestää tulevana syksynä ja millaisin sisällöin, aikatauluin, sijainnein ja mainostuskeinoin. Suunnittelu tapahtui pienissä ryhmissä, minkä jälkeen suunnitelmat esiteltiin yhteisesti. Osallistuneita nuoria oli 10–30 per koulu. Kurssi- ja toimintasisältöjen lisäksi esille nousi myös keskustelua yleisesti alueen nuorten toiminnan mainostamisesta sekä nuorten vaikuttamisesta ja sen kanavista asuinalueella.

3 a. Tieto nuorten toiveista ja suunnitelmista jaetaan alueen toimijoille

Kyselytulokset päivittyvät kotisivuille. Kyselyistä, oppilaskuntatapaamisista sekä nuorilta suoraan saatu tieto ja ehdotukset jaetaan alueen toimijoille sähköpostitse ja alueryhmissä.

3 b. Työryhmä (alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijat) kokoontuu suunnittelemaan seuraavan kauden toimintaa

Pulssin työryhmän suunnittelupäivässä syvennyttään kyselyiden, oppilaskuntien sisältösuunnitelmien, nuorten suoran palautteen sekä kurssikokemusten pohjalta siihen, mitä toimintaa alueelle tarvitaan. Nuorten oppilaskunnissa tekemä suunnittelutyö on keskeisessä roolissa. Toimijat sopivat ja selvittävät esimerkiksi mitä kukin pystyy tuottamaan, mitä tehdään yhdessä, mitä mahdollistetaan Pulssilla, voiko joku muu alueen toimija (työryhmästä puuttuva) tuottaa jonkin sisällöistä, ja mitä alueelle on jo tulossa? Työryhmäläiset ottavat vastuun ehdotusten eteenpäinviennistä ja toteuttamisesta. Saa daan kokonaiskuva siitä, mitä kannattaa toteuttaa missäkin, ja kellä on parhaat edellytykset ottaa mikäkin hoidettavakseen. Työryhmäläiset luonnollisestikin kommunikoivat oman toimipaikkansa ja esimiestensä kanssa.

Koordinaattori huolehtii kokonaispaketista ja eniten nousseiden sisältöjen toteutumisesta, sekä tuottaa sisältöjä siltä osin mitä toimijat eivät pysty toteuttamaan lainkaan tai yksin. Apuna on erillinen toimintaraha, josta voidaan mahdollistaa muutamia kokonaisia kursseja tai yhteistyönä osa jonkin kurssin rahoituksesta. Koordinaattori kutsuu myös työryhmän kokouksen koolle ja valmistele sen nuorilta ja alueelta saatujen ehdotusten ja tulosten pohjalta. Esimerkiksi keväällä 2013 Pulssin Pukinmäen, Malmin ja Tapanilan alueen syksyn toiminnan suunnittelukokouksessa oli työntekijöitä alueen nuorisotaloista, kulttuurikeskuksesta, kirjastoista ja paikallisesta järjestöstä. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti, mutta tähän prosessiin olen nostanut erityisesti seuraavan kauden sisältöihin vaikuttavan kokoontumiskerran.

3 c. Ohjausryhmä kokoontuu: Nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden alueellinen esimiestaso

Tieto ja kokemukset esitellään esimiestasolle, joka pystyy tekemään päätöksiä ja linjauksia. Nämä voivat yhdessä pohtia kokonaistilannetta, ja myös tarttua suunnittelussa olevan toiminnan seikkoihin. Esimerkiksi keväällä 2013 ohjausryhmässä nostettiin esiin nuorten oppilaskuntatapaamisissa esittämät pohdinnat toiminnan mainostamisesta ja siitä miten nuoret voisivat olla mukana toiminnan suunnittelussa. Nuoret kokivat, että toimintaa pitäisi mainostaa Facebookissa, ja että oppilaskunta ja kouluyhteistyö toimivat vapaa-ajalla kokoontuvaa nuorten ryhmää parempana vaikuttamiskeinona, koska silloin mukana on kaikenlaisia nuoria, ja tieto kulkee laajemmin. Ohjausryhmä päätti, että Facebook-mainosta testataan syksyn toiminnassa, ja oppilaskuntatapaamisia kannattaa jatkaa nuorten kuulemisen välineenä.

4. Alueen seuraavan kauden toiminta kootaan yhteen esitteeksi

Koordinaattori kokoaa alueen tulevan toiminnan tiedot yhteen, ja toimittaa ne esitekuuntoon. Esitteeseen kootaan toiminnan lisäksi yhteenveto nuorten kyselyvastauksista ja toiveista, joiden pohjalta toiminta on suunniteltu, Pulssin vaikuttamisen prosessi ja Pulssi-info, sekä tieto mukana olevista toimijoista. Graafikko luo esitteelle ilmeen, ja esite painetaan. Nämä toimenpiteet on toteutettu Pulssin erillisen toimintarahnan turvin.

Kuva 4. Operaatio Pulssin toiminnan esitteitä vuodelta 2013.

5. Esite ilmestyy ja toiminta alkaa

Esite sisältää toiminta-alueella nuoria kuullen suunniteltua syys- tai kevätkauden maksutonta ja matalankynnyksen toimintaa, kuten kursseja, työpajoja, teemailtoja ja tapahtumia. Tuore esite jaetaan toiminta-alueen koulujen kautta kaikille 6-9-luokkalaisille oppilaille. Lisäksi esitteet ovat jaossa alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden toimipainoissa. Tulevaa toimintaa mainostetaan esitteen lisäksi koulutempauksin, internetissä ja julistein. Nuoret voivat ilmoittautua toimintaan joko Pulssikoordinaattorille tai suoraan toiminnan toteutuspaikkoihin, riippuen sisällöstä ja sen tuotantotavasta.

Alueen toimintaa kokoava esite ja koulutempaukset on todettu toimiviksi matalan kynnyksen viestintäväilyiksi. Suurin osa nuorista on löytänyt kursseille yhteisen esitteen,

julisteen tai kouluvierailun kautta. Pulssitoiminnasta on kuultu usein myös opettajien kautta. (Kurssikyselyt 2011–2013.)

Miten nuorten suunnitelmat käytännössä voidaan huomioida, ja miten vaikuttaminen todentuu? Tämän opinnäytetyön liitteenä löytyy esimerkki kevään 2013 valokuvauskurssin toteutumisprosessista, jonka osana nuoret suunnittelivat tarkempaa kurssisisältöä valokuvauksen kyselyissä saaman suosion pohjalta (liite 3). Valokuvauskurssi oli esimerkki myös siitä, miten nuori voi saada omistajuuden kokemuksen suunnittelun kautta. Yksi todentumisen kevyt muoto on myös Pulssiesitteessä näkyvä listaus nuorten toiveista, jonka pohjalta kauden toiminta on tuotettu.

Huomioitavaa nuorten vaikuttamisprosessista

A) Nuorten vaikuttamisprosessin aikataulut

Toimintaa on haluttu tuottaa mahdollisimman lyhyellä aikavälillä siitä, kun nuoret ovat siitä ehdottaneet ja ideoineet. Siten aikataulu on ollut tiivis nuorten kuulemisesta esitteen tuottamiseen ja toiminnan käynnistymiseen. Lyhyellä aikavälillä edistetään nuorten kokemusta siitä, että heidän mielipiteensä on oikeasti vaikuttanut toiminnan suunnitteluun (Väliraportti 2011, 22). Pulssin foorumeilla keskusteluun on nostettu myös se, miten tiedotus monessa virastossa määrittää palveluita, ja siten vaikeuttaa nuorten osallisuutta heille suunnatuissa toiminnoissa.

Pulssissa syksyn toiminnan suunnitteluun on käytettävissä enemmän aikaa kuin kevään suunnitteluun. Syksy valmistellaan huhti-elokuussa, kun taas kevään valmisteluun marras-tammikuussa on aikaa kuukausi vähemmän. Prosessi on toiminut melko hyvin esimerkiksi nuorisoasiainkeskuksen ja kirjaston sisältöjen suunnittelussa, mutta vaatinut erikoistoimenpiteitä esimerkiksi kulttuurikeskuksessa ja työväenopistossa, joissa virastojen oma suunnittelu- ja esitteen koostamistyö toteutetaan jo aikaisemmin. Näiden osalta osa toimenpiteistä on jouduttu tekemään ennakoidusti kauden yleisten kokemusten ja pienempien selvitystoimien kautta. Esimerkiksi työväenopisto on varannut seuraavalle kaudelle resurssit sellaisten nuorten sisältöjen toteuttamiseen, minkä tiedetään olevan eniten suosiossa. Kulttuurikeskuksen esitystoimintaan on selvitetty Pulssin avulla jo ennakoivasti nuorten toiveita tulevan kauden artisteista. Pulssikurssien osalta on kuitenkin odotettu nuorten ääntä, ja siten jätetty tiedot pois kulttuurikeskuksen esitteessä.

Nuorten vaikuttamisprosessin uutta osaa, nuorten kyselytulosten pohjalta toteuttamaa ryhmäsuunnittelua, ei ole vielä huomioitu kokonaisuikatauluissa, minkä takia varsinaiselle suunnittelutyölle on ollut tänä vuonna hyvin vähän aikaa. Syksyllä tapahtuva kevään suunnittelutyö on koettu viime aikoina liian kiireiseksi, ja siten koko prosessia olisi sikaikin hyvä jatkossa aikaistaa ainakin muutamalla viikolla. Näin toimijoilla olisi paremmin aikaa nuorilta tulevien tarpeiden toteuttamiseen. (Esim. Ohjausryhmä 24.10.2013; Ra- hoituskeskustelu 15.10.2013.)

MARRASKUU							
Vk 1	Vk 2	Vk 3	Vk 4				
	Kyselyt			JOULUKUU			
		Oppilaskunnat	Vk 1	Vk 2	Vk 3	Vk 4	
			Tiedon jakaminen				
			Työryhmä				
			Toiminnan suun. & koost				
			Ohjausryhmä				
			Esitteen toimitus			TAMMIKUU	
				Graafinen toteutus	Vk 1	Vk 2	Vk 3
				Painaminen			Vk 4
						Esite ilmestyy	
						Toiminta alkaa	

Taulukko 7: Kevään toiminnan suunnitteluikataulu.

Yllä olen avannut Pulssin kevään toiminnan suunnitteluikataulun. Alla vastaava aikataulu syksyn toiminnan suunnittelun osalta.

HUHTIKUU							
Vk 1	Vk 2	Vk 3	Vk 4				
	Kyselyt			TOUKOKUU			
		Oppilaskunnat	Vk 1	Vk 2	Vk 3	Vk 4	
			Tiedon jakaminen				
			Työryhmä				
			Toiminnan suunnittelu ja koostaminen		KESÄKUU		
			Ohjausryhmä		Vk 1	Vk 2	Vk 3
				Esitteen toimitus			Vk 4
				Graafinen toteutus		ELOKUU	
				Painaminen		Vk 1	Vk 2
						Vk 3	Vk 4
						Esite ilmestyy	
						Toiminta alkaa	

Taulukko 8: Syksyn toiminnan suunnitteluikataulu.

B) Erilaiset oppilaskunnat

Oppilaskuntatapaamisista huomiona haluan nostaa, että oppilaskuntien muodostamiskäytännöt vaihtelevat kouluittain. Pulssin toiminta-alueen kahdessa koulussa oppilaskunnan hallitukseen kuuluu oppilaita jokaiselta luokalta. Täten edustus on laaja ja mukana monenlaisia nuoria, pelkkien aktiivisimpien sijaan. Nopealla kädennostogallupilla vaikutti siltä, että oppilaskuntien nuorista vain vajaa puolet harrastaa säännöllisesti ja

aktiivisesti jotain. Tämän näkisin edustavan melko tasavertaista otosta kaikista nuorista. Alueen kolmannessa koulussa oppilaskunnan hallitus käsitti jokaiselta luokkasteelta 2 edustajaa, jolloin mukana oli keskivertoa aktiivisempia nuoria. Tosin kyseisessä tapaamisessa oli paikalla myös nuoria oppilaskunnan ulkopuolelta. (Mm. Ohjausryhmä 2.9.2013; oppilaskuntatapaamiset 2013.)

C) Osallisuuden tukeminen prosessin ulkopuolella

Edellinen prosessikuvaus luo raamit alueelliselle nuorten kuulemiselle ja osallistamiselle. Nuorten osallisuuden tukeminen ei voi rajoittua pelkkään esitettyyn vaikuttamisprosessiin. On tärkeää, että toimijat oppivat myös työarjessaan tukemaan nuorten osallisuutta. Esimerkiksi kursseilta tai oppilaskuntatapaamisista voi löytyä nuoria, jotka haluaisivat olla mukana toteutuksissa tai itse järjestää toimintaa, tai nuori voi olla yhteydessä suoraan Pulssiin. Tällöin nuoria innostetaan mukaan tekemään ja jaetaan vastuuta.

Koen, että mitä avoimemmin alueellinen nuorten kuulemisen prosessi toimii, sitä helpommin nuoret myös innostuvat itse toimijoiksi. Kynnys esittää ideoita tämän prosessin avulla on matalampi, ja se rohkaisee myös toimijuuteen. Jollekin ensimmäinen taso on kyselyyn vastaaminen, toiselle suunnitteluun osallistuminen koulutyön osana, kolmannelle suora kontaktointi ja toimijuus. Toimijuus-tasolle pääseminen vaatii jo alueen toimijoiden eli aikuisen antamaa tukea ja vuorovaikutusta. Virastoissa olisi opittava olemaan silmät auki osallisuuden paikkojen antamisessa.

Esimerkiksi tänä syksynä nuori räppäri otti yhteyttä Pulssiin, ja kysyi, järjestetäänkö Malmitalossa uudestaan Pulssifestin tapaista tapahtumaa, jossa voisi esiintyä. Nuoria räppäreitä ei otettu vain asiakkaita vaan heidät kutsuttiin käymään kulttuurikeskuksessa, ja yhdessä lähdettiin keskustelemaan, millaisesta tapahtumasta olisi kyse. Nuoret kokosivat itse tapahtuman esiintyjäkattauksen, ja suunnittelivat raameja. Kyseinen räp/hiphoptapahtuma toteutetaan tulevana keväänä, ja kulttuurikeskuksen tuottaja ja Pulssikoordinaattori toimivat nuorten tukena. Kuvaavaa tässä esimerkissä on se, että nuori otti yhteyttä Pulssiin kulttuurikeskuksen sijaan, koska oli edellisenä keväänä ollut nuoriso-ohjaajansa innostamana esiintymässä Pulssifest-tapahtumassa Malmitalossa. Hän oli nähnyt mitä talossa voi tehdä. Ehkä seuraavalla kerralla nuori osaa ja uskaltaa ottaa yhteyttä jo suoraan kulttuurikeskukseen. Pulssin työkalujen ja toiminnan avulla on nuorten ajatuksia saatu mukaan kulttuurikeskuksessa myös tulevan kevään artistitoiveisiin ja elokuvateatterin ohjelmistoon.

5.2.3 Ruuti vs. Pulssi

Ruuti on Helsingin 13–20-vuotiaiden nuorten vaikuttamisjärjestelmä, joka pitää sisällään esimerkiksi nuorten ydinryhmän, erilaisia vaikuttamistapahtumia (RuutiExpo, Oppilaskuntapäivät, Päättäjämiitti), nuorten toimintaryhmiä ja aloitekanavan. Keskustelua ja pohdintaa Ruudin ja Pulssin suhteesta on käyty toista vuotta eli niin kauan kun Ruutia on kaupunkiin rakennettu. Tässä kappaleessa vedän yhteen sen, miten näiden suhde toisiinsa nähdään.

Ruuti on kaupungin tason vaikuttamisjärjestelmä, ja tavoitteena on, että se näkyisi työotteena kaupungin toimijoilla. Tämä tarkoittaa sitä, että virastot kuulevat nuoria ja käyttävät osallistavia menetelmiä, jotta nuoret olisivat mukana palvelujen suunnittelijoina ja käyttäjinä. Nuoria tuetaan myös toimimaan omaehtoisesti. Ruuti on katto nuorten vaikuttamiselle Helsingissä. (mm. Ruutisuunnittelija, kehityspäivä 30.1.2013; Ruutitapaaminen 12.9.2013.)

Keskusteluissa on nähty, että Pulssi on konkreettinen työkalu, millä voidaan toteuttaa Ruudin tavoitteita. Pulssi on myös alueellinen Ruuti. Pulssilla on konkreettinen alueellinen verkostonsa, joka edistää nuorten alueellista vaikuttamista omissa asuinkaupunginosissaan olemassa olevien toimijoiden voimin. (Kehityspäivä 30.1.2013.) Pulssin toiminta on pitkälti Ruutitoimintaa (Rahoituskeskustelu 15.10.2013). Visio & konkretia -työpajassa Pulssi esitettiin alueellisen vaikuttamisen vahvistajana, jolla voidaan toteuttaa Ruutia.

Mun oma näkökulma on, et tää vois toimia hyvänä just alueellisena vaikuttamisen väylänä. Että meil on niinku Ruudissa rakenteita, kaupungintasolla tapahtumia ja tämmösiä ja sitte talot tekee omaa työtä ja tavote on, et kaikki hallintokunnat tekee omaa Ruutityötä. (Ruutityöntekijä, työpaja 16.8.2013.)

Ruuti ja Pulssi tukevat toisiaan. Ruudissa vahvuutena on, että aktiivisimmat nuoret pääsevät toimimaan kaupungin päättäjien ja poliitikkojen kanssa, ja näkemään ja kokemaan kunnallisen päätöksenteon ydintä. Pulssin toimintatavoilla saadaan nuoret vaikuttamaan matalalla kynnyksellä oman alueensa harrastussisältöihin ja vapaa-ajan toimintamahdollisuuksiin. Toimijat saavat työkaluja nuorten kuulemiseen ja osallistamiseen. Nuorten kiinnostuksenkohteet ja ehdotukset saadaan alueellisesti laajalta joukolta. Pulssin kautta tavoitetaan myös vähemmän aktiiviset nuoret, ja saadaan nuorten ideat melko helposti ja nopeasti jaettua koko alueen toimijoiden hyödynnettäviksi.

Pulssin toiminta on kehittynyt enemmän ”ruutimaiseksi” viimeisen vuoden aikana, osin opinnäytetyöprosessini tuloksena. Esimerkiksi oppilaskunnat on otettu vahvemmin mukaan suunnitteluun. Koen, että tämä kehitys myös jatkuu koko ajan, kun toiminta syventyy ja nuoret tulevat tietoisiksi Pulssin, ja alueensa palveluiden, mahdollisuuksista. Nuoret voisivat tulla vielä paremmin mukaan prosessien eri vaiheisiin, ja toimia myös itsenäisesti suunnittelijoina ja päättäjinä. Omaehtoinen nuorten toimintaryhmä on Pulsissa syntynyt esimerkiksi leffakurssin nuorista. (Mm. Rahoituskeskustelu 15.10.2013.)

Myös syyskuisessa Pulssikoordinaattoreiden ja Ruutityöntekijöiden tapaamisessa keskusteltiin Pulssin ja Ruudin suhteesta toisiinsa. Nähtiin, että Ruudin nettisivuja ja logoja voisi hyödyntää Pulssin tiedotuksessakin, jotta ymmärrys Pulssista ”ruutimaisena” toimintana syntyisi. Edistettävänä asiana nähtiin nuorten osallisuuden kasvattaminen Pulssin toiminnassa. Nuorilta kysymisen lisäksi, nuoret olisi hyvä saada aktiivisemmin myös suunnittelemaan ja järjestämään toimintaa. Tämä onkin hyvä yhteinen tavoite Pulssin nuoriso- ja kulttuuritoimijoille. Tapaamisessa todettiin myös, että olisi hyvä miettiä miten Pulssi ymmärretään alueellisena Ruutitoimintana, ja miten kaupungissa vallassa olevan nuorten vaikuttamisen ja harrastamisen erilaiset hankkeet, toimintamallit ja rakenteet ymmärrettäisiin toisiinsa liittyvinä. (Ruutitapaaminen 12.9.2013.)

Länsi-Helsingissä Pulssi on toiminut Ruutibudjetoinnin eli osallistuvan budjetoinnin rinnalla tämän vuoden ajan. Ruutibudjetoinnissa (RuBu) kyse on nuorten vaikuttamisesta alueen nuorisotyöyksikön budjettiin, ja laajempiin sisältöihin kuin vain harrastustoimintaan. Harrastamiseen liittyvät avaukset on ajateltu tuotavan suoraan Pulssille. Yhteistyötä on tehty esimerkiksi toteuttamalla syksyn Pulssikyselyt kouluissa samaan aikaan RuBu-äänestysviikon kanssa, ja RuBu on myös osa nykyisen koordinaattorin kokonaisuutena. Pulssi oli myös yksi syy siihen, miksi Hakany lähti Ruutibudjetoinnin pilottiin. (Rahoituskeskustelu 15.10.2013.)

Mä heti ilmotin, että me ollaan kiinnostuneita, koska meillä on esimerkiksi Pulssi. Koin, että tässä on jo niitä tiettyjä aineita, kun ajattelee osallistuvaa budjetointia, että me ollaan alkuasteella, että me kysytään nuorilta ja nää kaikki on nuorten ideoista lähtöisiä. Pikkasen vielä muokkaamalla tätä niin, että nuoret on myös mukana päättämässä esim. niistä mitä ne kurssit on, niin tähän alkais oleen jo sellasta toimintaa, joka on pysyvää osallistuvaa budjetointia, joka ei ole päälle liimattua, eikä mistään keksittyä vaan oikeasti olemassa olevien toimijoiden kaupungin palveluiden sisällä oleva juttu. (Hakany toiminnanjohtaja, Kehityspäivä 30.1.2013.)

Toistaiseksi Ruuti nähdään hyvin nuorisoasiainkeskuslähtöisenä, johtuen ehkä siitä, että päätoteutus tapahtuu sieltä käsin. Toinen Ruudin vastuutahoista on opetusvirasto.

Poikkihallinnollista työtä alueilla tehdessäni olen huomannut, ettei Ruutia ymmärretä vielä kovin laajasti nuorisoasiainkeskuksen ja opetusviraston ulkopuolella, vaikka nuorten kuuleminen koskee kaikkia virastoja. Se saatetaan kokea myös jonain ulkopuolisena erillisenä toimijana. Näistä syistä myös organisoin Pulssin toiminta-alueiden nuoriso- ja kulttuuritoimijoille yhteisen Ruuti-infon joulukuussa 2013. Ruutia täysipäiväisesti tekevä henkilö on kutsuttu paikalle kertomaan ”mitä meidän tulee työntekijöinä tietää Ruudista, että voimme toteuttaa sen tavoitteita?” Samalla voidaan myös jatkaa keskustelua Ruudin ja Pulssin suhteesta.

5.3 Operaatio Pulssin toimintamallin edut

Tässä luvussa avaan Operaatio Pulssin toimintamallin koettuja etuja. Millaisiin haasteisiin toimintamallilla voidaan vastata? Mikä on mallista saatava yleinen hyöty kaupungille? Alaluvuissa pohdin mitä hyötyä mallista on nuoriso- ja kulttuuritoimijoille, kuten kulttuurikeskukselle, nuorisotaloille tai kirjastolle? Miten sitä voi hyödyntää työvälineenään? Miten se edistää nuorten osallisuutta, harrastamista ja vaikuttamista. Lopuksi esitän pohdintaa toimintamallin laajemman hyödyntämisen mahdollisuuksista ja haasteista. Tämän luku pohjautuu vahvasti Pulssin toimintamallissa mukana olevien tai sitä sivusta seuranneiden nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden työpajatyöskentelyn tuloksiin. Lisäksi olen hyödyntänyt Pulssin muuta materiaalia, kuten kyselytuloksia ja kokouspöytäkirjoja.

Pulssin konkretia & visio -työpajassa yhteisenä päätelmänä esitettiin, että Pulssin toimintamallilla voidaan ratkaista ajankohtaisia haasteita ja ongelmia. Toimintamalli tuo lisäarvoa kaupungille, yksittäisille nuoriso- ja kulttuuritoimijoille sekä nuorille. Vahvuutena nähtiin, että Pulssin kautta voidaan tavoittaa hyvin nuoria, ja pystytään vastaamaan nuorten nopeaan aikajänteeseen heidän mielenkiinnon kohteissa.

Pulssin tunnettuus nuorten keskuudessa onkin hyvä. Esimerkiksi keväällä 2011, vajaan kahden vuoden toiminnan jälkeen, 86,8 % Länsi-Helsingin toiminta-alueen 7-9-luokkalaisista nuorista oli kuullut Pulssista (604 vastaajaa). Vastaavasti keväällä 2013, vajaan 4 kuukauden toiminnan jälkeen, 53,3 % Koillis-Helsingin 6-9-luokkalaisista nuorista oli kuullut Pulssista (347 vastaajaa). (Harrastuskyselyt 2011 ja 2013.) Tietoa Pulssista oli saatu erityisesti opettajien kautta, Pulssin esitteestä ja julisteesta sekä kouluikäisistä (Harrastuskysely 2013).

Mihin Pulssin toimintamallilla voidaan vastata? Lasten ja nuorten osallistumisen kulttuuritoimintaan ei tulisi olla riippuvaista alueellisesta sijainnista tai perheen taloudellisesta tilanteesta (Kulttuuristrategia 2012–2017). Väestön eriytyessä *maksuttomia ja matalan kynnyksen harrastusvaihtoehtoja* on oltava kaupallisen toiminnan rinnalla, ja kysymys kuuluu, miten niitä pystytään turvaamaan ja tuottamaan tehokkaasti tiukentuvan taloustilanteen keskellä? Pulssin toimintamallilla on lähdetty vastaamaan tähän kysymykseen alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden yhteistyönä. Pulssin toimintamallilla palvellaan lähiönuoria heidän omalla asuinalueellaan, ja maksuttomuus mahdollistaa sen, että nuoret pääsevät kokeilemaan erilaisia teemoja ilman, että osallistumista määrittelee heidän perheensä taloudellinen tilanne. Se ei kilpaile kaupallisten toimijoiden kanssa, vaan toimii paikkaajana. Kiperämpi kysymys vielä on, miten ja kuka voisi tarjota myös pitkäjänteistä harrastustoimintaa maksuttomana?

Helsingin kunnallistalouden haasteet ovat tulevaisuudessa merkittäviä, mikä tarkoittaa esimerkiksi olemassa olevien resurssien tiukentumista. Kaupunkistrategiassa tuottavuuden parantamiseksi on esitetty esimerkiksi yhteistyön ja työnjaon selkeyttämistä, ja päällekkäisyyksien poistamista. Asukkaiden palveluketjuja halutaan parantaa toimialarajat ylittävien prosessien ohjausta tehostamalla. (Strategiaohjelma 2013–2016, 25–26; perustelumustio 2013, 7.) Operaatio Pulssi! perustuu olemassa olevien, pääasiassa kunnallisten toimijoiden yhteistyöhön, ja sen kautta saatavaan keskitetyn viestinnän ja yhteistoimijuuden etuihin. Pulssi on esimerkki toimivasta poikkihallinnollisesta yhteistyöstä rajatun toiminnallisen tavoitteen edistämiseksi.

Me ajateltii et lyömällä hynttyyt yhteen me saadaan jotain enemmän, kun jokainen tuo pikkasen siihen yhteiseen pottiin plus sitte se, että me tehdään sitä mitä nuoret oikeesti tarvii ja haluaa, että me ei lähetä kikkailee jotain muita kurssseja, jotka ei sit kuitenkaan tuota sitä mitä me haetaan. (Työpaja 16.8.2013.)

Pulssin toimintamallissa jo olemassa olevia virastojen toimintabudjetteja voidaan suunnata yhteistyön ja nuorten toiveiden mukaan mahdollisimman hyödylliseen toimintaan, ja mahdollistaa monipuolinen palvelutarjonta alueelle. Kyse on siis tehokkuudesta ja hyödynnettävyydestä. Kun toimintamallia ryhdyttiin luomaan, ei alueella ollut ylimääräistä rahaa, jolla olisi saatu toimintaa. Hankerahalla saatiin pieni toimintabudjetti ja palkattua koordinaattori. Kysymys mallin hyödyntämisessä onkin, miten koordinaattori-resurssi mahdollistetaan? Voidaanko kustannukset jakaa esimerkiksi alueen toimijoiden kesken, ja kuinka iso on tehokkuudeltaan otollinen toiminta-alue? Resurssikysymystä käsittelen lisää luvussa 5.5.

Muun muassa Helsingin kaupunkistrategiassa tavoitteina ovat *nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen sekä nuorten osallisuuden lisääminen yhteiskuntaan ja lähiyhteisöön (strategiaohjelma 2013–2016, 7, 16)*. Nuorten osallisuuden vahvistamisen tulisi olla osa normaalia kuntapolitiikkaa ja palvelutuotantoa, mutta se ei sitä vielä ole (Gretschel & Kiilakoski 2007, 152–153). Ongelmia on erityisesti nuorten tiedonsaannissa ja päätöksentekoon osallistumisessa ja vaikuttamisen todentamisessa (esim. Gretschel & Kiilakoski 2012, 91–94). Nuorten vaikuttamisen prosessit myös jäävät kunnallisessa päätöksenteossa usein tasolle, jossa heitä on kuultu ja heidät on huomioitu, mutta he eivät itse tiedä vaikuttaneensa eivätkä saa osallisuuden tai omistajuuden kokemusta (Koskinen 2010, 35–36).

Pulssin toimintamallilla kehitetään nuorten osallistumista asuinalueensa nuorten palveluiden suunnitteluun ja toteutukseen. Nuorten vaikuttaminen palveluihin todennetaan avaamalla heille heidän vaikuttamisprosessinsa alueen palveluihin ja näyttämällä mitä alueen nuoret ovat toivoneet, ja miten heidän toiveisiinsa on vastattu. Nuoria rohkaistaan toimijuuteen eli tuetaan esimerkiksi itse järjestämään tapahtumia. Pulssikursseille osallistuminen on myös aktivoinut nuoria ehdottamaan uusia sisältöjä, ja osallistumaan jatkossakin alueen harrastustoimintaan (Lehtonen 2012, 6).

5.3.1 Mitä hyötyä Pulssista on mukana oleville toimijoille?

Tässä alaluvussa avaan Pulssin toimintamallista syntyviä hyötyjä nuoris- ja kulttuuri-toimijoille, kuten kulttuurikeskukselle, nuorisotaloille tai kirjastolle, sekä mallin työvälineellisiä hyödyntämismahdollisuuksia.

Jotta Pulssin kaltainen toimintamalli ylipäänsä toimii, on virastojen eli mukana olevien toimijoiden saatava siitä itselleen hyötyä. Niin työpajoissa kuin toimijoiden yhteisissä kokouksissakin on oltu tyytyväisiä siihen mitä Pulssissa mukana oleminen toimijoille antaa (mm. ohjausryhmä 22.5.2013, työpaja 16.8.2013). Tämän alaluvun lähteenä on käytetty pääasiassa konkretia & visio -työpajaa ja Pulssin kehityspäivää.

Toimintamallin tärkeimmät hyödyt voi jakaa toteuttamieni työpajojen tulosten mukaan seuraavasti:

1. Yhteistyön hyödyt

Verkosto itsessään: opitaan tuntemaan, luodaan lisää yhteistyötä, vältetään päällekkäisyyksiä ja opitaan toisiltamme.

2. Pulssibrändin ja toiminnan kautta tulevat hyödyt

Tuotetaan yhdessä alueelle, saadaan alueelle monipuolista ja laadukasta toimintaa, saadaan uusia kävijöitä, tieto kulkee nuorille laajemmin, markkinointi ja tiedotus ovat vahvempaa, resurssit jakautuvat hyödykkäästi sekä opitaan kuulemaan ja osallistamaan nuoria.

3. Muut hyödyt

Uudenlainen tapa tehdä toimintaa, saadaan laaja tietopohja alueen nuorista (esimerkiksi mitä nuoret haluaa).

Toimijat kokivat Pulssin esimerkkinä siitä, että kaupungin hallintokuntien välinen yhteistyö oikeasti on mahdollista tässä ja nyt. Se ei ole asia kaukana tulevaisuudessa. (Kehityspäivä 30.1.2013.)

Että ihan oikeasti kyl sitä on täällä tehty, että ei se ole sen vaikeempaa kun, että halutaan tehdä aidosti, ja lähdetään tekemään. (Ohjausryhmäläinen, kehityspäivä 30.1.2013.)

Pulssiverkosto itsessään koetaan jo hyötynä. Konkretia & visio -työpajassa todettiin, että kaupungin työntekijöilläkään ei ole välttämättä tietoa, mitä ja minkälaisia palveluita milläkin virastoilla eli kaupungilla kokonaisuudessaan on. Toimijat ovat Pulssin avulla oppineet tuntemaan toisiaan ja toistensa toimintaa aiempaa paremmin. Parhailaan yhteistyö edistää virastojen oppimista toisiltaan. (Työpaja 16.8.2013.)

Yhteistyön avulla tieto kulkee eri toimijoiden välillä. Sitä edistävät työ- ja ohjausryhmärakenteet, joissa on sekä nuoria kasvokkain kohtaavia työntekijöitä että päätösvaltaa omaavia johtajia. (Pulssi-info 2012.) Alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden keskinäinen vuorovaikutus auttaa päällekkäisyyksien välttämässä. Ideat ja tarpeet toiminnan sisällöistä tulevat nuorilta, ja niiden pohjalta voidaan yhdessä kartoittaa, mitä toimintaa alueelta jo löytyy tai mitä on varmasti tulossa, kuka pystyy järjestämään mitäkin, mitä tehdään yhteistyössä ja mitä mahdollistetaan Pulssin toimintarahalla. Länsi-Helsingin Pulssin toiminta-alueella toimijoita on ollut vähemmän ja niiden resurssit omiin toteutuksiin ovat olleet huomattavasti pienemmät kuin Koillis-Helsingin Pulssialueella.

Siten erillisen toimintarahen merkitys alueen maksuttomaan toimintaan on ollut suurempi.

Yhteistyöllä pystytään myös jakamaan toiminnan kuluja hyödykkäästi (Kehityspäivä 30.1.2013). Yhteistyössä toteutettuja kursseja ja toimintoja on monia. Esimerkiksi Japanikurssin ohjaajan palkkio on maksettu puoliksi kirjaston ja kulttuurikeskuksen välillä, ja kurssitilana on toiminut jommankumman tilat. Leffantekokurssin ohjauspalkkion on maksanut työväenopisto, kurssi on pidetty nuorisotalon tiloissa, ja materiaalikulut on maksettu Pulssin toimintarahasta. Yhteistyö ja sitoutuminen toimintaan ovat jo sinällään resurssien jakamista. Juuri toteutuneessa tanssipäivässä tiloina olivat järjestön ja nuorisotalon tanssisalit, ja ohjaajina sekä näiden omia työntekijöitä, että Pulssin toimintarahalla palkattuja henkilöitä. Nuorisotalo ja järjestö käyttivät ominta osaamistaan, ja Pulssin avulla toteutettiin mainokset ja koulutempauksia.

Pulssin alle brändätyssä harrastustoiminnassa nähdään toteutuvan professionaalisuus, monipuolisuus ja laadukkuus ammattitaitoisten ohjaajien ja hyvän suunnittelun kautta (työpaja 16.8.2013). Toimintoja ohjaavat asiantuntevat opettajat ja sisällön tavoitteet on pyritty määrittelemään niin, että nuoret todella saavat onnistumisen kokemuksia ja intoa aloittaa ja jatkaa teeman harrastamista. Esimerkiksi korupajaa on ohjannut koruartaesaani-taidekasvattaja, ja leffantekoa elokuvakasvatukseen suuntautunut taidekasvattaja.

Toimijat hyötyvät Pulssista myös tiedotuksellisesti. Kun brändin alle kerätään eri sijainneissa olevaa toimintaa, nuoret löytävät alueen aktiviteetit helpommin ja uskaltavat myös itselle aiemmin tuntemattomiin paikkoihin. Tieto kulkee laajemmin nuorille eri toimijoista ja näiden tarjoamista toiminnoista. Ihannetilanteessa kaikki toimijat myös osaavat mainostaa toistensa toimintaa. Esimerkiksi jos nuori kysyy jostain sisällöstä, alueen nuorten kanssa työskentelevät osaavat kertoa mistä sitä löytyy, jos löytyy, tai mistä sitä voisi kysyä. Yhteistyössä toimintaa järjestettäessä alueen toimijoiden väliset rajat hämärtyvät nuorten silmissä ja kynnyks osallistua madaltuu (ohjausryhmä 22.5.2013). Näin eri toimijat saavat uusia kävijöitä ja alueen nuoriso- ja kulttuuripalvelut tulevat nuorille tutuksi. Tiivis yhteistyö koulujen kautta edesauttaa nuorten tavoittamista.

Nuorten tavoittamisen ongelmat nähtiin konkretia & visio -työpajassa ajankohtaisena haasteena (ks. ajankohtaiset haasteet -luku). Ongelma ei ole uusi. Vastaavia kokemuksia löytyy esimerkiksi Sanna Koskisen tutkimuksesta, jossa Helsingin virkamiehet kokivat nuorten tavoittamisen olevan vaikeaa niillä keinoilla, joita heillä on käytössä (Koskinen 2010, 50–51). Työpajassa nähtiin, että Pulssin viestintä ja yhteistoimijuus helpottavat merkittävästi nuorten tavoittamista, esimerkiksi siksi, että toimitaan tiiviissä yhteistyössä koulujen kanssa (työpaja 16.8.2013).

Esimerkiksi Pulssin kurssikyselyt todentavat, että matalankynnyksen maksuttoman toiminnan tarjoamisella on tavoitettu nuoria, joilla ei ole harrastuksia, tai joilla ei ole mahdollista osallistua maksulliseen toimintaan. Pulssin kursseille osallistuneille nuorille merkittävimpiä syitä osallistua ovat olleet ylimääräinen vapaa-aika, kiinnostus teemaa kohtaan, kurssin ilmaisuus tai kurssipaikan sijainti omalla asuinalueella (ks. taulukko 9).

Miksi tulit kurssille?	Länsi syksy 2012		Länsi kevät 2013		Koillinen kevät 2013		Kaikki s2012-k2013	
	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei	Kyllä	Ei
Halusin kokeilla uutta harrastusta, josta en tiedä mitään	18	19	9	6	10	20	37	45
Olen ollut kiinnostunut lajin kokeilemisesta jo pitkään ja nyt tarjoutui mahdollisuus	27	8	12	3	28	5	67	16
Kaveri houkutteli minut mukaan kurssille	13	25	2	13	4	24	19	62
Tulin kurssille, koska se on ilmainen	25	12	10	4	21	6	56	22
Minulla oli ylimääräistä vapaa-aikaa	29	8	11	3	24	5	64	16
Kurssipaikka oli lähellä kotiani	24	13	8	6	23	7	55	26
Olen käynyt pulssin kurssin aikaisemmin	14	25	7	7	2	24	23	56

Taulukko 9. "Miksi tulit kurssille?" (Kurssikyselyt syksy 2012- kevät 2013.) Opinnäytetyöntekijän taulukko.

Pulssissa mukana olevien toimijoiden välinen yhteistyö on helpottanut myös toimijoiden keskinäistä tavoittamista. Sen sijaan ongelmana on nähty yhteys muihin kuin mukana oleviin nuoriso- ja kulttuuritoimijoihin, kuten rakennusvirastoon. (Kehityspäivä 30.1.2013.)

Matalan kynnyksen toimintatavan ja maksuttomuuden ansiosta Pulssibrändi ja sen kurssit ovat toimineet työkaluna nuorten kanssa toimiville ammattilaisille, kuten kuraattoreille, sosiaaliohjaajille ja nuorten omaishoitajille. Kursseilta on saatu onnistumisia, joissa kulttuuriharrastamisen vaikutus näkyy nuoren identiteetin ja itsetunnon vahvistajana, sekä merkityksellisyyden antajana. Taidetyöskentelyn ja ryhmäytymisen merkityksen on nähty korostuvan varsinkin epävarmojen nuorten kanssa. Pulssikursseille on osallistunut nuoria erityispalveluiden kautta ja vanhempien tukemana. Hyviä kokemuksia on saatu, kun epävarma nuori on ryhmäytynyt muiden kurssilaisten kanssa ja saanut uusia kavereita, minkä kautta itsetunnon nouseminen on näkynyt selvästi.

On hyvä että tällaisia on koska jotkut ei saa harrastaa maksavaa harrastusta. (Harrastuskysely 2009, nuoren vapaa sana.)

On hienoa, että järjestetään toimintaa, koska kaikilla ei ole vakituisia harrastuksia, jonka vuoksi he ehkä haluaisivat löytää sellaisen. (Harrastuskysely 2011, nuoren vapaa sana.)

Yhteiseen viestintään on graafisen materiaalin lisäksi liittyneet myös koulutempaukset ja vastaava nuorten kasvokkain kohtaaminen. Esimerkiksi nuorten tavoittaminen kouluissa helpottuu, kun paikalle mennään yhdessä yhteisen päämäärän kanssa. Se helpottaa myös koulun arkea, kun jokainen toimija ei ole erikseen yhteydessä koululle. Toimija voi antaa informaatiotaan jakoon tempaukseen myös, vaikkei itse pääsisikään paikalle.

Pulssissa on kerätty merkittävää tietopohjaa nuorten toiveista, mielipiteistä ja kokemuksista, mitä voidaan hyödyntää alueen nuorille suunnattavan toiminnan organisoinnissa. Tietoa kerätään keskitetysti kausittain, ja erilaiset kyselytulokset sekä kokemukset oppilaskunnista ovat jaettavissa alueen kaikille toimijoille ajantasaisesti. Tieto helpottaa toiminnan järjestämistä, ja mahdollistaa kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen.

Tiedon avulla voidaan tarttua myös toimijoiden yhteistyönä ajankohtaisiin ilmiöihin ja tarpeisiin. Pulssin kehityspäivässä koettiin, että pienemmillä toimijoilla ei olisi itsellä resursseja tai voimavaroja lähteä tekemään selvitystä. Varsinkin kirjastolle ja työväenopistolle on ollut merkittävää hyötyä Pulssin kautta kerätyistä nuorten toiveista ja mielipiteistä. Toimintoihin saadaan koko alueella enemmän osallistujia, kun on juuri sitä toimintaa, mistä nuoret ovat kiinnostuneita.

Tuoreet kyselytulokset ovat nuorten saatavilla Pulssin nettisivuilla. Yhtälailta niitä voi hyödyntää joku toinenkin, vaikka kolmannen sektorin toimija, joka suunnittelee omaa

suuntaavaa toimintaansa. (Kehityspäivä 30.1.2013.) Käytännön tasolla ”Pulssitoimijoiden” ulkopuolisesta kyselytulosten hyödyntämisestä ei ole tietoa. Näkisin, että kaikkea tähän mennessä vuosilta 2009–2013 kerättyä vuosivaihteluita sisältävää tietoa voisi hyvin hyödyntää laajemminkin, esimerkiksi tutkimuksessa.

Pulssin kehityspäivässä Pulssin hyötynä nostettiin lisäksi tietynlainen uudenlainen tapa tehdä työtä, Siihen liittyy se, että tehdään työtä yhdessä katsomatta sitä, kuka on kenenkin asiakas.

Pulssin toimintamallin hyötyjä on tarkasteltu myös yksittäisten toimijoiden näkökulmasta. Esimerkiksi työväenopiston varsinainen kohderyhmä on yli 16-vuotiaat ja käyttäjät ovat käytännössä aikuisia. Läntinen työväenopisto on ollut Pulssissa mukana, ja tarjonnut kurseja poikkeuksellisesti myös alle 16-vuotiaille. Tämän kautta nuoret ovat tutustuneet työväenopistoon, ja on saatu jatkuvuutta eli mahdollisia tulevia aikuiskursien opiskelijoita. (Työpaja 16.8.2013.)

Lisäksi haluan nostaa Pulssin hyötynä osallisuuden kulttuurin lisääntymisen mukana olevissa hallintokunnissa. Pulssiyhteistyössä koordinaattori on toiminut eri toimijoiden tukena nuorten osallistamisessa. Mikäli toimijoilla ei ole vielä itsellään ollut nuorten kuulemisen käytäntöjä, he ovat Pulssin kautta saaneet työkaluja siihen. Esimerkiksi kulttuurikeskuksessa on tuotettu Pulssikoordinaattorin avulla tapahtumia yhdessä nuorten kanssa, ja kurssilaisia ja paikallisia nuoria artisteja on otettu esiintymään ja järjestämään itse tapahtumia matalalla kynnyksellä. Nuoria on opeteltu ottamaan mukaan toimijoiksi sen sijaan, että he olisivat vain asiakkaita, ja tämä kehitys toivottavasti jatkuu, syventyy ja juurtuu eri kulttuuritoimijoiden toimintatavaksi.

5.3.2 Mitä hyötyä toimintamallista on nuorille?

Tässä luvussa valotan sitä, mitä hyötyä Operaatio Pulssin toimintamalli antaa nuorille, ja sen kautta miten se edistää nuorten osallisuutta, harrastamista ja vaikuttamista. Lähteinä olen hyödyntänyt niin Pulssin työpajojen että työ- ja ohjausryhmien sisällä käytyjä pohdintoja, Pulssin asiakirjoja kuin myös nuorten ääntä kyselytulosten kautta.

Monet toimijoiden hyödyt ovat yhtä lailla hyötyjä nuorille. Esimerkiksi tarjonnan vastaanemisesta kysyntään, ja tehokkaammasta viestinnästä hyötyvät molemmat (kehityspäivä 30.1.2013).

Vuonna 2012 kootussa Pulssi-info -asiakirjassa todetaan, että Pulssibrändi on nuorille väylä löytää asuinalueellaan järjestettävää harraste- ja vapaa-ajan toimintaa yhdestä paikasta, helppo tapa lähestyä ja osallistua toimintaan, sekä vaikuttamiskanava, jonka kautta voi vaikuttaa oman asuinalueensa toimintaan tai olla itse järjestämässä sitä (Pulssi-info 2012).

Toimijoiden hyödyt -luvussa esitetystä taulukosta (taulukko 9) ilmenee, että toiminnan maksuttomuus, sijainti lähellä kotia, ja kiinnostava sisältö ovat nuorille tärkeitä. Pulssin avulla nuorille saadaan tarjottua alueella enemmän maksutonta toimintaa, sellaisin sisällöin, jotka heitä kiinnostaa. Toimintaa pystytään tuottamaan myös melko nopealla aikajänteellä, eli suunnittelun ja toiminnan aikaväli on lyhyt (työpaja 16.8.2013). Maksuttomuus ja matalakynnys takaavat, että erityisryhmät ja taloudellisesti heikommassa asemassa olevat nuoret voivat osallistua. Hyvä yhteistiedotus ja esite mahdollistavat sen, että nuoret löytävät alueella olevaa toimintaa.

Pulssin toimintamallin avulla nuoret pääsevät kokeilemaan erilaisia teemoja, ja etsimään oman juttunsa. Esimerkiksi DJ-kurssille osallistunut nuori innostui tekemisestä niin, että jatkoi harjoittelua kurssin jälkeen nuorisotalolla itsenäisesti. Esiinnyttyään muutamissa nuorisotalojen tapahtumissa hän liittoutui nuorten räp-artistien kanssa, ja alkoi kiertää heidän DJ:nään tapahtumissa. Tuoreimpana kokemuksena on leffanteko-kurssi, jossa ryhmäytynyt poikaporukka halusi jatkaa leffantekoa kurssin jälkeen omaehtoisena toimintana nuorisotalon tiloissa. He eivät ennen kurssia olleet nuorisotalon asiakkaita, mutta nyt kurssin myötä he ovat saamassa paikan tehdä yhdessä, yhden nuoren toimiessa vastuuhenkilönä. Tämä osoittaa, että toimintamallilla tuetaan esimerkiksi nuorisoasiainkeskuksen ajankohtaisia painopisteitä, kuten pienryhmien syntymistä.

Kaikki! Oli paras kurssi ja opin hyvin Japanin perusasiat. Myös opettaja oli mukava! ☺ (Kurssikysely 2013. Japanikurssin plussat. Nuoren vastaus.)

On todettu, että yhteisellä mainonnalla nuorten kokema kynnys mennä alueen eri harrastuspaikkoihin laskee. Esimerkiksi tiedetään, että nuorilla voi olla vahva kynnys mennä nuorisotaloille, jos he tai heidän kaverinsa eivät siellä valmiiksi käy. Pulssinbrändin avulla mainostettaessa on pyritty nostamaan toiminnan sisältö järjestäjää oleellisemmaksi. On koettu, että näin nuoret ovat osallistuneet helpommin heille uusissakin paikoissa järjestettyyn toimintaan (Lehtonen 2012, 6). Esimerkiksi Pulssibrändin alla nuo-

risotaloilla järjestetyillä kursseilla suurin osa osallistujista ei ole ollut nuorisotalon kävijöitä, ja nuorisotalo on tullut tutuksi aiemmin käymättömille nuorille (väliraportti 15.12.2010).

Nuoret saavat Pulssin avulla matalankynnyksen vaikuttamisen kokemuksia, ja voivat aidosti olla vaikuttamansa asuinalueellaan, esimerkiksi kulttuurikeskuksessa, nuorisotalolla, työväenopistossa tai kirjastossa järjestettävään vapaa-ajantoimintaan (Pulssi-info 2012). Vaikuttamisen taso voi olla kyselyyn vastaamista, sähköposti-, facebook- tai puhelinyhteydenotto, oppilaskuntatyöskentelyä tai yhdessä tekemistä.

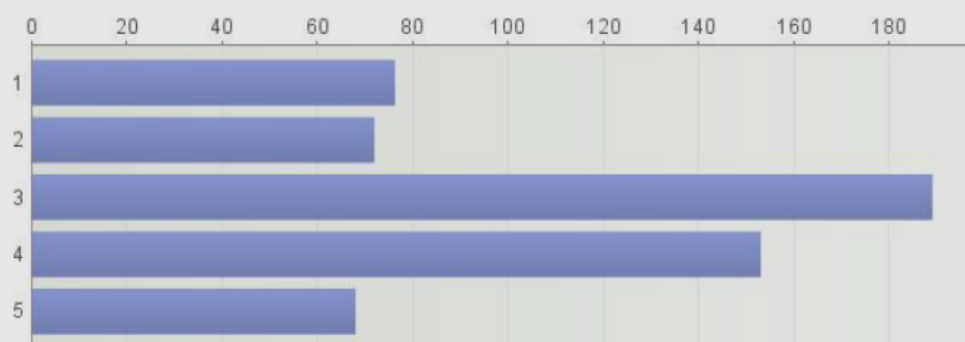
No oli hyvä että kysellette nää on tärkeitä juttuja.
(Harrastuskysely 2013. Nuoren vapaa sana.)

Sen lisäksi, että nuoret pystyvät vaikuttamaan esimerkiksi kyselyiden kautta, Pulssin toimintamalli tarjoaa nuorille helpon kanavan kysyä apua harrastamiseen ja tukea itse esiintymiseen tai järjestämiseen. Esimerkiksi nuoret ovat olleet Pulssiin yhteydessä etsiessään omaehtoisen harrastamisen harjoittelupaikkaa, esiintymismahdollisuuksia tai tietynlaista harrastusta. Väitän, että kynnyksensä lähteä etsimään näitä suoraan eri virastoista on paljon suurempi. Asioita on viety eteenpäin yhdessä nuorten kanssa esimerkiksi tarjoamalla tiloja, ottamalla nuoria esiintymään nuorisotaloon tai kulttuurikeskukseseen tai ohjattu harrastuspaikkoihin. Toimintamallilla pystytään siis ohjaamaan nuoria heidän tarpeidensa mukaan, ja sitä kautta alueen ja kaupungin palvelut tulevat heille tutuksi.

Nuoret kokevat Pulssin toimintamallin pääosin hyödyllisenä. Vuoden 2011 harrastuskyselyssä 40 % vastaajista arvioi Pulssin järjestämän toiminnan hyödyllisyyden arvosanoin 4-5. 34 % vastaajista arvioi Pulssin järjestämän toiminnan hyödyllisyyden arvosanalla 3. Vastausten keskiarvo oli 3,14. (Asteikko 1-5, 553 vastaajaa.) (Taulukko 10.)

16. Kuinka hyödylliseksi koet Operaatio Pulssin järjestämän toiminnan yleisesti? (1 = toiminnalla ei merkitystä, 5 = hyödyllistä / tarpeellista)

Vastaajien määrä: 553

Taulukko 10. Keväällä 2011 Länsi-Helsingissä toteutettiin harrastuskyselyt, joissa nuoret saivat ottaa kantaa myös Pulssin hyödyllisyyteen. (Harrastuskysely 2011.)

Mielestäni teette hienoa työtä ja toivon, että tämän kaltaiset jutut säilyisivät ja jatkuisivat. (Harrastuskysely 2013, nuoren vapaa sana.)

Nuorten kokemukset Pulssikursseista ovat olleet hyviä. Pulssin syksyn 2012 ja kevään 2013 kurssikyselyiden perusteella moni kokee, että voisi osallistua samalle kurssille uudestaan (82 %) tai harrastaa lajia säännöllisesti alueella (63 %). Vajaa puolet kurssilaisista kokee saaneensa kursseilta uusia kavereita (kyllä ja ehkä -vastaukset 46 %) ja puolet aikoo tavata muita kurssilaisia jatkossa varmasti tai melko varmasti (kyllä ja ehkä -vastaukset 51 %).

Sisältö ja kurssiryhmä	Länsi syksy 2012		Länsi kevät 2013			Koillinen kevät 2013			Kaikki s2012-k2013		
	Kyllä	Ei	Kyllä	Ehkä	Ei	Kyllä	Ehkä	Ei	Kyllä	Ehkä	Ei
Osallistuisin kurssille uudestaan	28	3	12	4	0	28	8	0	68	12	3
Tahtoisin harrastaa lajia säännöllisesti alueella	20	5	7	8	0	20	15	0	47	23	5
Sain kurssilta uusia kavereita	16	27	4	5	3	7	7	15	27	12	45
Aion tavata muita kurssilaisia jatkossa	15	23	3	5	5	8	9	11	26	14	39

Taulukko 11. Palaute kurssin sisällöstä ja kurssiryhmästä (Kurssikyselyt syksy 2012 - kevät 2013).

5.3.3 Toimintamallin mahdollisuudet ja haasteet

Tässä luvussa esitän Pulssin konkretia & visio -työpajassa ja kehityspäivässä käytyä pohdintaa toimintamallin mahdollisuuksista ja haasteista. Mitä pitäisi kehittää nykyises-

sä toiminnassa? Mihin muuhun toimintamallia voisi hyödyntää, sitä kehittämällä tai laajentamalla?

Pulssin toiminnassa kohderyhmä on rajattu 12–18-vuotiaisiin nuoriin, ja esimerkiksi konkretia & visio -työpajassa esitettiin, että vastaavalle mallille olisi käyttöä alakoulu-ikäisten parissa. Mallin yhteistyö-, viestintä- ja toimintatavat tuottanevat tuloksia eri-ikäisten kohderyhmien kanssa. Toimijat perustelivat, että mitä aikaisemmin aloitetaan nuorten harrastuksiin ohjaaminen niin sen parempi. (Työpaja 16.8.2013.) Nykyisellään hankkeen sisällä ei ole laajentamista harkittu, johtuen käytettävistä resursseista ja kehittämisvaiheesta. Mikäli toimintamalli koetaan soveltuvan kaupungin yleiseksi työkaluksi, olisi sitä ehdottomasti järkevää käyttää hyödyksi laajemmalla kohderyhmällä.

Pulssin toiminnassa mukana olevista ja olemattomista hallintokunnista ja järjestöistä on puhuttu usein ohjausryhmän kokouksissa. Esimerkiksi Länsi-Helsingin Pulssin kehityspäivässä kirjattiin, että mukaan olisi saatava aktiivisemmin Sosiaalivirasto, Opetusvirasto ja Liikuntavirasto. Rakennusvirastoon olisi saatava toimiva yhteys. Näiden mukana olo edistäisi nuorten vaikuttamista laajemmin asuinalueensa palveluihin, sekä parempaa yhteyttä nuoriin, esimerkiksi sosiaaliviraston nuorten kanssa työskentelevien kautta. Myös työpajassa esitettiin, että Liikuntavirasto, ja sen alla toimiva Fun Action pitäisi saada mukaan.

Lännen Pulssin ohjausryhmässä ei ole ollut edustajia näistä virastoista, mutta opetusviraston osalta yhteistyötä koulujen kanssa on tehty käytännön tasolla. Koillisessa Pulssissa opetusvirastoa ovat ohjausryhmässä edustaneet kahden koulun rehtorit, ja sosiaalivirastolta on ollut työntekijätason edustusta vaihtelevasti paikalla. Liikuntaviraston edustaja on ollut ohjausryhmän postituslistoilla, mutta viraston rooli on haasteellinen. Virastossa on varsinaisesti vain yksi lasten ja nuorten liikunnan koordinaattori, ja hänen työaikansa ei mitenkään riitä alueellisiin verkostoihin. Liikuntavirastolla ei ole alueilla myöskään omaa toimitilaa, ja Livin tarjoama matalan kynnyksen nuorten toiminta, kuten FunAction, on lähinnä erillismäärärahoihin, kuten LASU-rahoin mahdollistettua. (Mm. työpaja 16.8.2013; ohjausryhmä 2.9.2013.)

Kehitettävänä asiana työpajassa ja ohjausryhmässä on nostettu myös toiminta-alueiden kolmannen sektorin ja järjestöjen aktiivisempi mukaan saaminen. Koillisella alueella toiminnassa on kaksi järjestöä ja kaksi alueen taidekoulua. Koettiin, että alueen järjestöt ja taidekoulut olisi hyvä saada mukaan ja sitoutumaan Pulssissa nähtyyn yhteiseen tavoitteeseen, esimerkiksi tarjoamalla toiminnastaan ”demoja”, workshoppeja

tai lyhytkursseja. Näiden kautta alueen harrastusmahdollisuudet tulisivat nuorille entistä paremmin tutuksi, ja matalan kynnyksen ohjaus toteutuisi. (Mm. ohjausryhmä 2.9.2013; työpaja 16.8.2013.) Esimerkiksi mukana oleva musiikkiopisto on tarjonnut Pulssin ”kurssitarjottimelle” yhden maksuttoman rumpukurssin, minkä markkinointi on tehty Pulssin tiedotusväyliä pitkin. Alueella maksutonta ja avointa toimintaa iltapäivisin tuotava järjestö taas on mukana hyvin vuorovaikutuksellisesti ja käytännön tasolla, koska järjestön ja toimintamallin tavoitteet ovat hyvin samanlaiset.

Pulssin mallissa nuorten tavoittaminen koulujen kautta on nähty toimivana. Toistaiseksi yhteistyötä on päästy tekemään Pulssin toiminta-alueiden kaikkien yläkoulujen kanssa. Yhteistyöstä on sovittu suoraan koulujen rehtoreiden kanssa eli opetusvirasto on ollut mukana koulutasolla, muttei hallinnolliselta tasolta. Työpajassa huolena nähtiin, että jos toimintamallia jaettaisiin, sitoutuvatko kaikki koulut? Päästäätkö niille alueille ja kouluille, missä toimintaa eniten tarvittaisiin? Koulujen sitoutuminen nähtiin henkilösidonnaisena, koska rehtori määrittelee kuinka tärkeäksi alueellinen yhteistyö nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden kanssa koetaan. (Työpaja 16.8.2013.) Osaratkaisuna ehdotettiin, voisiko opetusviraston aluepäällikkö olla mukana toimintamallin ohjausryhmässä.

Nuorten sitoutumisen ja motivoinnin ongelmiin ratkaisuehdotuksena esitettiin, että nuoria tulisi osallistaa suunnittelemaan sisältöjä entistä enemmän. Tämän edistämiseksi aloitettiin Koillisessa keväällä oppilaskuntatapaamiset, mutta nuorten mukana oloa suunnittelussa pitäisi tukea myös muissa yhteyksissä enemmän, ja edesauttaa sitä, että nuoret innostuisivat tulemaan vapaa-ajallaankin suunnitteluun ja toteutuksiin.

Joku kaveri on ollu jotain tekemässä, niin se viidakkorumpuhan on sit tosi hyvä, ja tällanen markkinoinninkin keino, ja ehkä myös sen sitoutumisen ja motivoinnin, helpompi lähteä ja jaksaa myös jäädä. (Työpaja 16.8.2013.)

Työpajassa esille nostettiin myös oikean kohderyhmän löytäminen sekä erityistukea tarvitsevat ja erityistarpeessa olevat nuoret. Pohdittiin sitä, löydetäänkö juuri se kohderyhmä, joka toimintaa eniten tarvitsee, ja jolle se on ensisijaisesti suunnattu. Pulssitoiminnalla on saatu onnistumisen kokemuksia ”oikean kohderyhmän” nuorten osallistumisesta, ja kursseille on tullut nuoria omaishoitajien, kuraattoreiden ja sosiaalityöntekijöiden ohjaamina, mutta osallistujien harrastusprofiilia tai ”huonompiosaisuutta” ei ole kurssikyselyitä laajemmin tutkittu.

Esitettiin myös, että alueellista yhteistyötä alueella olevien erityiskoulujen kanssa voisi parantaa, esimerkiksi suunnatuin kyselytoteutuksin. Tämä tuli esille ajankohtaisten haasteiden yhteydessä, ja samalla nähtiin, että se on riippuvaista käytössä olevista resursseista. (Työpaja 16.8.2013.)

Jo aiemmin työssäni nostamaa kysymystä pitkäjänteisen matalan kynnyksen toiminnan tarjoamisesta nuorille käsiteltiin työpajassakin. Nuorilla tulisi olla mahdollisuus jatkaa harrastamista ”pysyvästi”, ja lyhytkursseilla olisi pyrittävä harrastuspolun jatkumiseen. Mietittiin, miten harrastepolut jatkuvat, ja pystytäänkö takaamaan, että alueella järjestettäisiin vastaavaa toimintaa jatkossakin? (Työpaja 16.8.2013.) Koillisen Pulssin ohjausryhmässä keskusteltiin tästä aiheesta keväällä 2013, jolloin japanin kielen kurssin nuorilta nousi vahva halu jatkaa kielen opiskelua. Yhtä mieltä oltiin siitä, että toimintamallin vaikuttavuuden puitteissa parasta olisi, jos alueella nuoriso- ja kulttuuritoimintaa toteuttavat toimijat pystyisivät sitoutumaan toimintamalliin niin, että jatkoa kokeiluihin saataisiin toimintaa pitkäjänteisemmin tuottavien perustoiminnassa. Haasteena on suunnittelusyklien aikataulut. Usein käytettävät määrärahat on korvamerkitty jo paljon ennen kauden alkamista. (Ohjausryhmä 22.5.2013.)

Toisaalta toimintamallin tarkoituksena on luoda kokeiluja ja innostaa harrastamaan, ja usein nuoret jatkavat harrastamista omaehtoisesti. Kurssiohjaajat voivat kertoa nuorille, missä teemaa voisi innostuttuaan jatkaa. Kuitenkin monet nuorilta nousseet teemat, kuten leffanteko, valokuvaus ja japanilainen kulttuuri, ovat sellaisia, joita ei kovin pitkäjänteisesti kaupungissa järjestetä. Vahvalla alueyhteistyöllä maksuttomia vaihtoehtoja saadaan lisää, mutta siltikin harrastuspolun jatkumiseen Pulssin toimintamallissa, yhtä lailla kuin kaupungin tarjoamassa toiminnassa, lienee syytä panostaa.

Pulssin mahdollisuuksiin kuuluu tämän opinnäytetyön aiheenakin oleva hyödyntäminen ja laajentaminen. Työpajassa ja kehityspäivässä esitettiin, että toimintamalli olisi hyvä laajentaa seuraavaksi Itä-Helsinkiin, jossa toimii myös Malmitalon ja Kanneltalon kaltaisia alueellisia kulttuurin monitoimitaloja (Stoa ja Vuotalo). Monitoimitalot antavat hyvät edellytykset toimintamallin mukaisen yhteistyön aloittamiseen. Moni työpajaan osallistuneista koki juuri tiedonkulun ja yhteistyön yleisesti ottaen puutteelliseksi, ja Pulssimalli nähtiin ratkaisuksi näiden parantamiseen.

Kulkellaki olis ollu hienoi kurssei nuorille. Mä tein nuorten kaa duunii nutal, ni välil huomasin et ai tänää ois ollu tällanen, voi vitsi oispa ollu kiva. Just se et tieto kulkee ni se on tosi iso. (Itä-Helsingissä nuorten kanssa työskennellyt nuoriso-ohjaaja, työpaja 16.8.2013.)

Kulttuurikeskuksessa tehtiin keväällä 2013 ehdotus Pulssin toimintamallin laajentamisesta Itä-Helsinkiin, osana kaupunginhallituksen pyytämää esitystä mahdollisesta lisärahoitettavasta harrastustoiminnasta. Kuitenkin päätökset erillismäärärahojen käytöstä jäivät kaikkien virastojen esitysten osalta ilmeisesti pöydälle.

Lisäksi haasteena ja mahdollisuutena pohdittiin, onko toimintamallia mahdollista toteuttaa ilman erillistä koordinaattoria. Vastausta tähän ei löydetty, mutta todettiin, että kaupungissa on monenlaisia verkostoja olemassa. Onko verkostoja ja tehtäväkuvia, joihin toimintamalli istuisi? (Työpaja 16.8.2013.)

5.4 Mitä toimintamalli vaatii toimiakseen?

Jotta toimintamallista saadaan hyötyä ja se toimii, on tiettyjen lähtökohtien täytyttävä. Toteuttamassani konkretia & visio -työpajassa asiaa lähestyttiin kysymyksillä: Mitkä asiat estävät / edistävät Pulssin mallin jakamista/levittämistä? Mitä toimintamalli vaatii toimiakseen?

Toimintamallissa tärkeintä on yhteistyö, ja toimijoiden sitoutuminen toimintamalliin. Sitoutumisen on oltava sekä yksiköiden johtajistossa eli ohjausryhmätasolla, että käytännön tasolla työryhmässä, kuten toiminnan suunnitteluun, toteutukseen, mainostukseen ja nuorten osallistamiseen osallistuvilla henkilöillä. Toimijoilla on hyvä olla nimetyt Pulssivastaavat (ks. tehtävät tarkemmin työryhmä-kohdasta luvusta 4.3). Mukana on oltava keskeiset alueella toimivat virastot aitoina kumppaneina.

Ne, ketä on sit siinä mukana, ne toimijat, niin ne sit sitoutuu siihen oikeesti, ja tekee, niinku ponnistelee tän yhteisen hyvän hyväksi. Et ei se jos niinku, jos Hansulla ois kaikki homma, ja et jos se joutuis just kiertää kaikki toimijat läpi ja hoitaa kaikkien puolesta kaiken ni sillee ei voi tehdä. Se ei o yhteistyötä. Et ainakin se, mulle se on tosi tärkeä. (Järjestön edustaja, työpaja 16.8.2013.)

Yleisestikin nähtiin, että jotta saadaan aikaan enemmän, toimijoiden pitää tehdä yhdessä, ja nuorien pitää olla prosesseissa mukana. Tällä ajatuksella ruohonjuuritason perustoiminnasta synnytetään lisäarvoa omaavaa ”Pulssitoimintaa”. (Työpaja 16.8.2013.)

Jotta mallia voitaisiin jakaa ja levittää, on keskeinen asia ylemmän johdon sitoutuminen. Jotta Pulssista voi luoda pysyvän rakenteen, pitää sitoutumisen ja tahtotilan löytyä

luonnollisesti virastojen johdosta ja kaupungin johdosta asti. Pulssilla selkeästi vastaan moniin kaupungin strategiaan tavoitteisiin, mutta kysymys kuuluu, ollaanko valmiita satsaamaan tällaiseen toimintatapaan, ja koetaanko sen tuottavan tarpeeksi lisäarvoa suhteessa menoihin? (Mm. Työpaja 16.8.2013; kehityspäivä 30.1.2013.)

Keskeinen asia, joka estää tai edistää mallin jakamista ja levittämistä on meidän ylemmän johdon sitoutuminen ja sitouttaminen. Siellä tehdään päätökset resursseista ja linjataan se, että mihin virastot sitoo rahojansa. Esimerkiksi se, että Lännen alueella pysyy syksyllä koordinaattori, on kiinni siitä, että nyt alueellisissa palveluissa herättiin siihen, että tää on tärkeää ja et sitä yhtä vakanssii ei pistetty säästöön vaan siihen saatiin palkata täysipäiväinen ihminen. (Työpaja 16.8.2013.)

Edellisellä lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kaudella 2009–2012 siinä mukana olleet hallintokunnat sitoutuivat vapaa-ajantoiminnan tavoitteeseen. LASU:n erillismäärärahoitteinen kausi on nyt päättynyt, mutta vastaavat tavoitteet ovat sisällä tuoreessa kaupunkistrategiassakin. Koettiin, että sitoutumisen Pulssin toimintamalliin ei pitäisi tavoitteiden osalta vaatia yhtään enempää virastoilta, vaan kyse on edelleenkin samasta tavoitteesta, mitä LASU-kaudella kaupungissa edistettiin erilaisia pilotteja ja toimintatapoja kokeilemalla, ja yhteistyötä tiivistämällä. (Työpaja 16.8.2013.)

Toimintamalliin sitoutuminen tarkoittaa samalla sitoutumista nuorten kuulemiseen ja osallistavaan työtapaan. Virastojen ja kulttuuritoimijoiden omaa toimintaa voidaan suunnata nuorten tarpeiden mukaan. Kulttuuri- ja nuorisotoimijoiden olisi hyvä pystyä korvamerkitsemään rahaa nuorilta tulevan kysynnän toteuttamiseen.

Raha täytyy olla kuitenkin jossain budjetoituna että eihän sitä voi noin vaan lähteä sit rakentaa kun ei sitä rahaa oo. Ni se just se, että miten tää isompi kuvio saadaan sit semmoseks että se toimii. (Työpaja 16.8.2013.)

Esimerkiksi liikkeelle voisi lähteä siitä, että kukin alueella toimiva virasto (kulke, kirjasto, nuorisotalo), kulttuurilaitos (taidekoulut, työväenopisto ym.) ja järjestö tarjoaisivat edes yhden maksuttoman matalankynnyksen lyhytkurssin tai työpajan kaudessa.

Oli se sit vaikka sitä perustoimintaa mitä voidaan suunnitella sen mukaisesti, et mitä nuoret niinku toivoo, jos ei ulkopuolisia ohjaajia o mahdollista palkata. Mut et jotenki niinku se, että Pulssiajatus, et se ois siellä ruohonjuuritasolla ja niitten ihmisten ajatuksissa jotka tekee työtä kuitenkin sit tän lasten ja nuorten vapaa-ajantoiminnan kanssa. (Työpaja 16.8.2013.)

Ylemmän tason sitoutumiseen nähtiin vaikuttavan vahvasti se, miten toimintamalli so- lahtaa virastojen omiin tavoitteisiin ja miten se nähdään omaksi. Esimerkiksi joissain virastoissa on vallassa ollut näkemys siitä, että nuoret kuuluvat nuorisoasiainkeskuk- selle, eikä nuorille suunnattujen palveluiden tuottaminen saati niihin resursointi siten

kuulu omaan toimintaan. Täten Pulssiinkin on voitu suhtautua epäillen. Tässäkin suhteessa kelkan nähtiin kuitenkin kääntyneen piirun verran parempaan. (Työpaja 16.8.2013.)

Pulssin toimintamallissa olennaista on koordinaattorin rooli, mikä on ollut tähän asti merkittävä koko toimintamallin pyörimisessä. Kun tehdään monen toimijan välistä yhteistyötä, jonkun on pideltävä piuhuja käsissä, koottava sitä yhteen, tiedotettava, aika- taulutettava ja nostettava alueelta nousevia keskeisiä asioita yhteiseen keskusteluun. Tällä hetkellä tuottaja esimerkiksi edistää, kokoaa ja kehittää yhdessä pohdittuja asioita, koordinoi kurssikokonaisuutta nuorten sisältötoiveiden mukaisesti, vastaa osan kurssien raameista ja ilmoittautumisista, fasilitoi nuorten osallisuuden toteutumista ja ennen kaikkea innostaa ja tukee alueen toimijoita kuulemaan nuoria ja tekemään keskenään yhteistyötä. Tuottaja on auton moottori, joka pitää Pulssin käynnissä, ja pump-paa lisää polttoainetta ja vaikuttavuutta alueelle toimijoiden kanssa.

Pulssin toimintamalli vaatii siis koordinaattorin, ja tähän asti mallin kehittämis-, pilotointi- ja pyörittämistyö on ollut vahvaa kokopäivätyötä. Työtä tehneet henkilöt ja työryhmäläiset ovat kokeneet koordinoitavuuden kiireisenä, ja ensiarvoisen tärkeänä mallin pyörimisessä. Koordinaattori on myös suurin erillinen kustannus, mitä toimintamalli vaatii, ja siten kysymys onkin: Koetaanko se ja toimintamalli niin tärkeänä että siihen satsattaisiin? Sille miten koordinointi mahdollistettaisiin, lienee vaihtoehtoja. Esimerkiksi voisiko pysyvässä rakenteessa toimintamallin koordinaattorin työnkuva olla upotettuna jonkun tai joidenkin olemassa oleviin työnkuviin? Olisiko rahkeita erilliselle, virastojen yhteiselle koordinaattorille, joka edistäisi toiminta-alueellaan nuorten äänen kuulumista, ja maksuttoman vapaa-ajantoiminnan tuottamista? Rahoitukseen liittyviä asioita käsittelem enemmän seuraavassa luvussa.

Työpajassa nostettiin esille alueelliset lasten ja nuorten virkamiesverkot, ja niiden tehtävät. Verkot ovat erilaisia eri alueilla. Joissain mukana on virkamiesten lisäksi myös muita lasten ja nuorten kanssa toimivia tahoja. Yleensä verkot kokoontuvat kaksi kertaa keväisin ja kaksi kertaa syksyisin. Jossain tapaamisia on kerran kaudessa. (Malmin nuoret 13.9.2013.)

Miten Pulssin malli toimisi aidosti poikkihallinnollisena alueellisena, niin mä nään, et täs on ihan selkee näiden verkostojen tehtävä. Esimerkiks vuosikelloon, et "nyt meil on tässä kohtaa tää, et katotaan yhdessä, tsekataan mitkä on nää nyt tän alueen jutut ja sitte katotaan yhdessä et milt tää näyttää". Jotenkin niinkun se, et nää on olemassa olevia verkostoja, näis on tietyt jäsenet, sellaset jotka nyt on ol-

lut. Mut esimerkiksi joku työväenopiston kutsuminen tällaiseen kokoukseen, jossa puhutaan et mikä ongelma, ois mahdollista. (Klaarikoordinaattori, työpaja 16.8.2013.)

Esimerkiksi Harrasteharava-hankkeen puitteissa on kokeiltu poikkihallinnollista alueellista yhteistyötä alueella olevan verkoston kanssa, ja siinä on hyödynnetty Pulssin kausikyselypohjaa. Verkosto voisi toimia siis paikkana nuorten toiveiden tuomiselle, ja sen pohjalta voisi lähteä kehittämään, mitä voisi tehdä enemmän, ja miten nuorten osallisuus toteutuisi paremmin. Tänä syksynä Pukinmäen ja Malmin verkostojen kokousajat sovittiin niin, että Pulssin kautta saatava tieto nuorten tarpeista (mitä keväällä 2014? -kysely) voidaan tuoda keskusteltavaksi tapaamisessa.

Pulssin koettiin istuvan hyvin kaupungin strategioihin, ja myös Ruuti vaikuttamisjärjestelmän tavoitteiden toteuttamiseen. Pulssin ja Ruudin tulee olla vuorovaikutuksessa, ja niistä tulisi viestiä yhdistetysti, kuten yhdistetyillä markkinointitempauksilla, niin että nuoret kuin toimijatkin ymmärtävät molempien ajavan samaa asiaa. Ruudissa pääsee vaikuttamaan kaupungin tasolla ja laajemmin, kun taas Pulssi on alueellinen työkalu virastojen tarjoamaan vapaa-ajantoimintaan vaikuttamiseen.

5.5 Visioita toimintamallin rahoitusvaihtoehtoihin

Tässä luvussa kerään yhteen pohdintoja siitä, millä tavoin Pulssin toimintamallia voisi rahoittaa tulevaisuudessa? Millaisia resursseja toimintamalli vaatii, ja miten ne pystytäisiin mahdollistamaan kaupungin budjetissa? Tämän luvun tieto perustuu lähinnä alueetasolla käytyyn keskusteluun. Rahoitusnäkyviä on pohdittu niin ohjausryhmän kokouksissa, kuin myös erillisessä kulttuurikeskuksen aluetalon johtajan, alueellisen nuorisotyöyksikön toiminnanjohtajan, ja Pulssikoordinaattoreiden tapaamisessa.

Länsi-Helsingin Pulssin varsinainen hankekausi loppui vuoden 2012 alussa, ja siten erilaisista rahoitusvaihtoehdoista on käyty keskustelua jo hyvän aikaa. Rahoitusvaihtoehdot ovat olleet pohdinnassa erityisesti Lännen Pulssin ohjausryhmässä, ja Pulssin vahvimpien toimijoiden nuorisoasiainkeskuksen ja kulttuurikeskuksen välillä. Virallisen hankekauden jälkeen Länsi-Helsingin Pulssin toimintaa on mahdollistettu erilaisin väliaikaismenetelmin. Syksystä 2012 kevääseen 2013 alueen koordinaattori mahdollistettiin palkkatukimenettelyllä. Itse siirryin silloin lännen koordinaattorin tehtävästä koillisen alueelle aloittamaan uutta hanketta. Erillinen toimintaraha on lännen hankekauden jäl-

keen mahdollistettu sekä Lähiöprojektin avulla, että tänä syksynä myös kulttuurikeskuksen budjetista ja hankerahoista.

Nyt syksyllä 2013 lännen koordinaattori on palkattu nuorisoasiainkeskuksen palkkalistoille väliaikaisratkaisuna aluetyöntekijän tilalle. Hänen työpisteensä on edelleenkin sijainnut kulttuurikeskuksen tiloissa, samassa rakennuksessa Kannelmäen nuorisotalon kanssa. Vuoden loppuun olevan työsuhteen jatkorahoituksesta on käyty keskusteluita. Näyttää siltä, että kevään 2014 Pulssikoordinaatio siirtyy taas uuden henkilön hoidettavaksi johtuen nuorisotyöyksikön vakanssitilanteesta ja vapaalta palaavien järjestelyistä. Pääkoordinaatio sisällytetään keväällä aluetyöntekijän työtehtäviin, mutta toimintamallin pyörimiseksi koordinaatiotukea tarvitaan myös sen lisäksi. Sen mahdollistamista on mietitty esimerkiksi kulttuurikeskuksen tuottaja-assistenttiin liittyvien järjestelyiden avulla. (Tilannepalaveri 15.11.2013.)

Pulssin toimintamallissa suurin kustannus on koordinaattorin palkka. Koordinaattori on toiminut tähän asti kokopäiväisenä, lukuun ottamatta palkkatukikautta jolloin työaika oli 85 % normaalista työajasta. Koordinaattoriresurssin lisäksi Pulssilla on ollut oma toimintabudjetti, suuruudeltaan keskimäärin 5 000-10 000 € per kausi eli 10 000- 20 000 € vuodessa resursseista riippuen. Toimintabudjetista on maksettu esimerkiksi esitteiden painokustannukset, graafinen suunnittelu, kurssien materiaalikuluja ja kurssiohjaajien palkkioita. Varsinaisen toiminnan mahdollistamisen lisäksi budjetin selkeänä roolina on ollut innostaa yhteistyöhön. Vaikka summat ovat melko pieniä, budjetista on pystytty mahdollistamaan useita lyhytkursseja tai niiden osia, työpajoja sekä tapahtumien osakustannuksia. Tämän opinnäytetyön liitteeksi olen tehnyt esimerkin siitä, mitä toimintabudjetilla on saatu aikaan (ks. liite 5).

Toiminta-alueiden toiminta on kasattu toimijoiden resurssien ja Pulssin toimintabudjetin avulla. Esimerkiksi kirjaston vuosittaiset toimintarahat ovat hyvin pieniä, ja yhteisbudjetin avulla on voitu mahdollistaa nuorten toivoman yksittäisen kurssin tai teemailtojen järjestäminen, niin että kirjasto on maksanut esimerkiksi puolet kurssista, ja toinen puoli on tullut tästä budjetista. Budjetista on mahdollistettu myös nuorten itse järjestämää toimintaa, kuten The Best Dancers in Helsinki -tanssikilpailu kolmen vuoden ajan. Toiminta-alueiden erot ovat isoja. Erillisellä budjetilla on ollut vahva merkitys alueen nuorten toiminnan määrään erityisesti Länsi-Helsingin Pulssin alueella, jossa on hyvin vähän palvelutarjontaa valmiiksi. Koillisen Pulssin alueella aktiivisia nuoriso- ja kulttuuri-

toimijoita on enemmän, minkä takia esimerkiksi olemassa olevia taidekouluja on voitu innostaa mukaan tuottamaan nuorille matalan kynnyksen maksuttomia sisältöjä.

Seuraavaksi käsittelen tarkemmin Pulssikoordinaattorin resursointia. Lännen Pulssikoordinaattori toimii siis tällä hetkellä Haaga-Kaarelan nuorisotyöyksikössä aluetyöntekijän paikalla väliaikaismenettelyllä. Hänen työajastaan pieni siivu on varattu Ruudin ja pilottivuotta elävän osallistuvan budjetoinnin tekemiseen. Osallistuvan budjetoinnin ja Pulssin välinen vuorovaikutus ja yhtenevyydet avautunevat loppuvuodesta, kun pilottivuosi saadaan päätökseen, ja tulokset ja kokemukset otetaan käsittelyyn.

Koordinaattorin kulujen jakamiseksi on esitetty erilaisia ideoita ja ehdotuksia. Teoreettisena mallina on esitetty **kulujen jakamista usean viraston välille**, niin että työntekijä olisi aidosti alueen nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden yhteinen työntekijä - alueellinen linkki nuorten harrastustoiminnan, osallisuuden ja toimijoiden yhteistyön edistämiseksi. Käytännössä työntekijän palkkakulujen jakaminen ei kaupungilla ole yleistä, ja ainakin ilmapiiri antaa ymmärtää sen olevan haastavaa jo kahdenkin viraston kesken (ks. ajan-kohtaiset haasteet). Siten malli usean viraston yhteisestä työntekijästä ei liene mahdollinen ainakaan lähivuosina. Haastetta toisivat myös jako-osuudet. Esimerkiksi nuorisoasiainkeskus, kulttuurikeskus, kirjasto ja työväenopisto ovat hyvin erilaisia virastoja, joiden nuoriin suunnatut budjetit eroavat suuresti. (Mm. ohjausryhmät 15.11.2011 & 2.2.2012.)

Konkreettisempänä keskusteluissa on sivuttu **koordinaattorin palkan jakamista nuorisoasiainkeskuksen ja kulttuurikeskuksen välillä**. Tämä vaihtoehto oli esillä käsittääkseni myös virastojen osastopäälliköiden keskusteluissa keväällä 2012, mietittäessä vuoden 2013 toiminnan rahoittamisen vaihtoehtoja. Aluetalojen omien resurssien kohdalla haasteena on, että vakanssien määrä ja työnkuvat ovat aluetasolla jo vahvasti määritellyt. Esimerkiksi Länsi-Helsingissä kulttuurikeskuksen Kanneltalossa tai Haaga-Kaarelan nuorisotyöyksikössä ei ole ylimääräistä vakanssia, jonka voisi jakaa puoliksi virastoiden kesken, ja johon Pulssin tehtävänkuvan voisi upottaa. Siten yhteisen koordinaattoripestin luominen vaatisi kummaltakin virastolta erillisrahat palkkaukseen. (Rahoituskeskustelu 15.10.2013.) Oma kysymyksensä on, olisiko virastojen yhteisen vakanssin eli ”puolikkaan” vakanssin synnyttäminen kumpaankin virastoon edes teoriassa mahdollista kaupungin byrokratiassa?

Tämän hetkiseen tilanteeseen Länsi-Helsingissä on pohdittu vaihtoehdoksi Pulssin toimintamallin **koordinaation koostumista kahden työntekijän puolikkaista panoksista**. Tällöin Pulssikoordinaattorin työtehtävät jakautuisivat puoliksi esimerkiksi kulttuurikeskuksen ja nuorisotyöyksikön työntekijöiden välillä. Puolikkaan Pulssikoordinaattorin työnkuva olisi sisällöltään yhdistettävissä nuorisotyöyksikön aluetyöntekijän työhön. Kulttuurikeskuksen aluetaloissa käytössä olevat resurssit eivät sen sijaan tätä mahdollista. Esimerkiksi Läntisen alueen kulttuurikeskuksessa eli Kanneltalossa on yhteensä vain 2 kulttuurituottajaa. Heistä toinen vastaa talon koko lasten ja nuorten ohjelmasta, mistä syystä 50 % irrottaminen työajasta olisi mahdotonta. Nuorisotyöyksiköissä työntekijöitä on enemmän, ja siten ainakin Haaga-Kaarelan nuorisotyöyksikössä puolikas työaikaresurssi tähän nähtiin mahdollisena. (Rahoituskeskustelu 15.10.2013.)

Kun tää (Pulssi) on ihan selkeetä Ruutitoimintaa, niin ainakin itse ajattelen, että mitä järkevimpänä on, että Pulssi olis yks osa aluetyöntekijän työtä. Tätä (Pulssin vaikuttamiskaaviota) kun mä katon, niin Ruutibudjettihan menee hyvin pitkälti saman, siel on samoja elementtejä. Tää (Pulssi) alkaa saavuttaa jotain sellasta mitä täs on haettu, et tää on osa laajempaa kokonaisuutta. (Työpaja 16.8.2013.)

Pulssityö eli nuorten osallistaminen harrastustoiminnan suunnitteluun ja alueen nuori- ja kulttuuritoimijoiden yhdistäminen olisi osa aluetyöntekijän laajempaa työnkuvaa. Sekä Pulssin koordinaattorin että aluetyöntekijän työssä yhtenä ajatuksena on saada muut toimijat heräämään ja verkostoitumaan. (Rahoituskeskustelu 15.10.2013.)

Näkisin, että koordinaattorin työnkuvan yhdistäminen olemassa oleviin työnkuviin ja virastojen tehtäviin onkin avainkysymys. Mitkä sitten ovat keskeisiä Pulssikoordinaattorin työtehtäviä, joiden toteutumisesta tulevaisuudessakin haluttaisiin varmistua, jotta mallin hyödyt toteutuisivat? Jonkun tulisi edistää toimijoiden välistä toiminnallista yhteistyötä nuorten osallistumisen ja matalankynnyksen harrastamisen mahdollistamiseksi. Pulssissa koordinaattorilla on ollut kulttuurinen ote harrastamisen edistämiseen. Harrastukset on tuotu lähemmäs nuoria, ja pyritty mataloittamaan kynnystä aiemmin harrastamattomien nuorten osallistumiselle ja uuden kokeilulle. Työtehtäviä ovat myös tietojen yhteen kerääminen (esite, koulutempaukset), toiminnan tuottaminen ja erityisesti nuorten kuulemisprosessista huolehtiminen kyselyiden, oppilaskuntakäyntien ja toimijoiden yhteisiä suunnittelukokouksien avulla. Oleellista on, että nuorten kysyntään vastataan, ja nuoret myös näkevät sen.

Rahoituskeskustelussa todettiin, että Helsingin kaupunki tuskin lähtisi sellaiseen malliin, että joka alueella – tai laajennetuilla alueilla – olisi oma Pulssikoordinaattorinsa.

Työnkuvaan täytyy kuulua jotain muutakin. Nuorisotyöyksikön toiminnanjohtaja koki tärkeänä, että Pulssin työote ja työkalut saataisiin sijoitettua alueille työntekijöiden arkeen. Tärkeänä koettiin myös, että Pulssin toimintamallin hyödynnettävyydestä, konseptista ja rahoitusvaihtoehdoista käytäisiin keskustelua talojohtajia korkeammalla, aivan virastopäällikkötasollakin, jolloin tilannetta voitaisiin tarkastella kokonaisvaltaisemmin. (Rahoituskeskustelu 15.10.2013.)

Pulssin vuosittainen oma toimintabudjetti on suhteellisen pieni, ja sen koostaminen yhteistyönä lienee mahdollista. Toimintabudjetti mahdollistaa sisältöjä, joita ei yksittäisillä toimijoilla ole mahdollista tehdä. Kevään 2014 Lännen Pulssin budjetti kootaan yhdessä. Kulttuurikeskuksen ja nuorisoasiainkeskuksen alueyksiköt esittävät omiin budjetteihinsa tietyn Pulssitoimintarahaa saamista. Se varataan nuorten tarpeista toteutettavaan toimintaan, ohjaukseen ja toimintamallin peruskuluihin, kuten esitteen graafiseen tuottamiseen. Pulssikurssit ovat linjassa molempien virastojen strategiapainopisteiden kanssa, edustaen niin matalankynnyksen pienryhmätoimintaa, kulttuuriopetusta kuin lähiympäristöön avautumistakin. Myös muut toimijat antavat panoksensa kursseihin ja työpajoihin. Esimerkiksi työväenopisto varaa keväällä tuntirahat kolmen kurssin tuottamiseen.

6 Johtopäätökset ja ajatuksia tulevasta

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia kuinka Operaatio Pulssin toimintamallia voisi soveltaa laajemmin. Voisiko sen työkaluja hyödyntää koko Helsingissä ja sopisiko malli kaupungin rakenteisiin? Voisiko Pulssin toimintamallia hyödyntää laajemminkin lasten ja nuorten osallisuuden tukemisessa, nuorille suunnattavan toiminnan tuottamisessa ja kuntatoimijoiden yhteistyön vahvistamisessa?

Tämän työn tärkeimpänä tuloksena on näkemys siitä, että Operaatio Pulssin toimintamalli antaa hyödynnettäviä työkaluja, joilla voidaan vastata useisiin nuoriso- ja kulttuuri-toimijoiden ajankohtaisiin haasteisiin. Sillä tavoitetaan nuoria, edistetään nuorten kuumista, opitaan tuntemaan muita alueen toimijoita sekä saadaan alueelle monipuolista toimintaa ja tietopohja alueen nuorten tarpeista. Nuoret pääsevät Pulssin kautta vaikuttamaan asuinalueensa vapaa-ajan palveluiden suunnitteluun, saavat mahdollisuuden kokeilla eri teemoja ja löytää oman juttunsa, sekä löytävät asuinalueellaan järjestettävää harraste- ja vapaa-ajan toimintaa yhdestä paikasta.

Pulssin mallilla vastataan kaupungin strategiaan tavoitteisiin nuorten matalan kynnyksen harrastamisen, osallisuuden ja vaikuttamisen edistämiseksi. Sillä edistetään maksuttoman matalan kynnyksen toiminnan järjestämistä, ja kaikkien nuorten mahdollisuutta osallistua ja vaikuttaa kulttuuritoimintaan. Se on linjassa esimerkiksi kulttuurikeskuksen ja nuorisoasiainkeskuksen strategisten painopisteiden kanssa liittyen pienryhmätoiminnan lisäämiseen, matalan kynnyksen kulttuuriopetukseen ja lähiympäristöön avautumiseen. Pulssi nähdään myös alueellisena Ruutitoimintana, ja sillä on konkreettinen alueellinen verkostonsa, joka edistää nuorten alueellista vaikuttamista omissa asuinseudissaan olemassa olevien toimijoiden voimin.

Kehittämistyöni aikana käytiin paljon keskustelua hallintokuntien välisestä yhteistyöstä nuorten harrastamisen ja osallisuuden eteen. Tarve kokonaisvaltaisille palveluille nousi esille vahvasti, mutta vielä vaaditaan työtä hallintokuntarajojen madaltamiseksi. Operaatio Pulssi toimii konkreettisesti esimerkkinä käytännön poikkihallinnollisen yhteistyön tekemisestä. Pulssin mallissa toimijat suunnittelevat ja tiedottavat toiminnasta yhteisvoimin, minkä avulla opitaan viestimään nuorille myös muiden alueella järjestämistä toiminnasta. Katse nousee omasta toiminnasta kokonaisvaltaisemmin alueen tarjontaan ja tarpeisiin. Kuka pystyy toteuttamaan mitään? Voitaanko tehdä tämä yhdessä? Miten nuorista tulee aidosti kanssatoimijoita eikä vain asiakkaita?

Pulssin toimintamalli vaatii toimiakseen mukana olevien nuoriso- ja kulttuuritoimijoiden sitoutumisen, sekä koordinoijan. Jonkun on pideltävä piuhoja käsissä, aikataulutettava, koottava toimintaa yhteen, edistettävä alueellista yhteistyötä ja nuorten kuulemisen tapahtumista, ja nostettava alueelta nousevia keskeisiä asioita yhteiseen keskusteluun. Mukana on oltava alueen keskeiset virastot aitoina kumppaneina. Sitoutumista vaaditaan sekä yksiköiden johtajien tasolla että käytännön työtä tekevien tasolla. Samalla sitoudutaan alueen nuorten kuulemiseen ja osallistavaan työtapaan. Koulut ovat keskeinen nuorten kuulemisen ja tavoittamisen paikka.

Pulssin keskeisiä kustannuksia ovat koordinaattorin palkka, ja pieni toimintaraha yhteisen tiedotuksen, ja osatoimintojen mahdollistamiseen. Koordinaattoriresurssin rahoittamiseksi on pohdittu erilaisia vaihtoehtoja aluetalojen johdon tasolla. Kustannukset voisi esimerkiksi jakaa kahden tai useamman viraston välille, tai koordinaatio voisi koostua poikkihallinnollisesti kahden työntekijän puolikkaista panoksista. Tärkeää olisi, että Pulssin toimintamallin hyödynnettävyydestä, konseptista ja rahoitusvaihtoehdoista

käytäisiin keskustelua talojohtajia korkeammalla tasolla, jolloin tilannetta voitaisiin tarkastella kokonaisvaltaisemmin. Joka tapauksessa koordinaattorin työnkuvan yhdistäminen olemassa oleviin työnkuviin ja virastojen tehtäviin lienee avainkysymys. Esimerkiksi nuorisoasiainkeskuksessa koordinaatiopanos voisi tulla kussakin nuorisotyöyksikössä työskentelevän aluetyöntekijöiden kautta.

Tämän opinnäytetyön tulokset osoittavat, että Pulssin toimintamallia voitaisiin jakaa laajemmin hyödynnettäväksi koko kaupunkiin. Hankkeenakin Pulssi on integroitunut hyvin kaupunginosiensa palveluihin ja kaupungin toimintaan. Toimintamallin levittäminen koko kaupunkiin nykyisen laajuusina ja kokoisina alueellisina jakoina tuskin on mahdollista kaupungin taloudellisen tilanteen huomioon ottaen. Hyödyntämisessä olisi hyvä miettiä, millä alueilla on sille suurin tarve, ja myös määritellä aluerajat tarpeen mukaan. Toimijayhteistyön ja nuorten aktivoimisen kautta Pulssin mallilla voinee lisätä alueellista vetovoimaa. Siten sitä kannattaisi hyödyntää alueiden eriytymisen heikommassa päässä olevissa kaupunginosissa, ennaltaehkäisevänä toimintana.

Jotta Pulssista voi luoda pysyvän rakenteen, pitää sitoutumisen ja tahtotilan löytyä luonnollisesti virastojen ja kaupungin johdosta asti. Pulssilla selkeästi vastataan moniin kaupungin strategisiin tavoitteisiin, mutta kysymys kuuluu, ollaanko valmiita satsaamaan tällaiseen toimintatapaan, ja koetaanko sen tuottavan tarpeeksi lisäarvoa suhteessa menoihin?

Mikäli Pulssin toimintatavat otetaan laajempaan käyttöön, sen hyödyntäminen yhtäläillä lasten kuulemisessa olisi ehdottoman suotavaa. On huomioitava kuitenkin se, että mallin laajentaminen esimerkiksi lapsiin ja erityisryhmiin vaatii myös lisäresurssia. Myös nuorten osallisuutta Pulssin toiminnan tuottamiseen voisi edelleenkin syventää, niin että nuoret olisivat yhä enemmän mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa toimintaa, ja nuorille syntyisi vahva omistajuus toiminnasta. Koen, että koordinaattorin työpanoksella ja hereillä ololla yhdessä alueen toimijoiden sitoutumisen kanssa on tässä toimintakulttuurin luomisessa vahva rooli. Kehittämisprosessini kautta nuorten mukana olo suunnittelijoina vahvistui oppilaskuntayhteistyön avulla.

Pulssin toimintamalli tulisi sitoa virastojen yhteiseksi työkaluksi, olemassa olevien käytäntöjen avuksi ja yhteyteen. Tällä hetkellä malli nojautuu ainakin osittain kutakin mukana olevaa toimijaa edustavien ”Pulssivastaavien” panoksiin, sen sijaan että se vielä olisi kaikilla toimijoilla koko työyhteisön käyttämä työkalu ja työote. Pulssin toimintamalli

ei ole taikasauva, vaan se vaatii työtä, yhtäläillä kun nuorten tavoittaminen, innostaminen ja osallistaminen muutenkin. Näillä työkaluilla alueen toimijat voivat kuitenkin yhdessä helpottaa työtään huomattavasti, ratkaista ongelmia, ja saada palvelut ja nuoret kohtaamaan.

Kevyttä mallia Pulssista voisi kokeilla nuorten vaikuttamisprosessikaavion pohjalta. Tässä työssä jatkokehitelty Pulssin alueellisen nuorten vaikuttamisen prosessi voidaan mielestäni ottaa kokeiluun missä vain kunnassa, kaupungissa tai kaupunginosassa. Se toimii yhtenä konkreettisenä työvälineenä ja yhteistyömallina nuorten osallisuuden saamiseksi osaksi palveluiden tuottamisen toimintakulttuuria.

Tämän kehittämistyön tekeminen herätti minut pohtimaan myös yleisemmällä tasolla nuorten osallistamista, hanketyön toimintakulttuuria ja poikkihallinnollisuutta Helsingissä. Esimerkiksi toteuttamaani työpajaan osallistui virastoista juuri lasten ja nuorten kohderyhmän kanssa toimivia ja erityisesti heidän oikeuksistaan kiinnostuneita työntekijöitä. Heillä oli aito pyrkimys kuulla ja osallistaa nuoria. Kokonaisuudessaan tuntuu kuitenkin siltä, että nuorisotoimea lukuun ottamatta, nuorten osallistaminen ei sisälly vielä virastojen toimintakulttuuriin, vaan on enemmänkin henkilösidonnaista. Tahtotilaa on olemassa, mutta sen pitäisi olla yhteistä, eikä vain motivoituneiden yksittäisten työntekijöiden asia. Uskon, että järjestämäni työpajan kaltaisilla toimilla ja osallisuuskeskustelun ylläpitämisellä edistetään toimintakulttuurin muutosta ja tehdään nuoria näkyväksi.

Pohdin kehittämistyöprosessini aikana useaan otteeseen hanke- ja projektityön haasteita. Hankkeita tehdään, jotta voidaan luoda uutta ja saada uusia hyviä toimintatapoja. Jos uusia hyviä toimintatapoja syntyy, ne pitäisi saada myös jatkossa hyödynnettäviksi.

Helsingissä erilaisista hankkeista ja piloteista on jo saatu hyviä kokemuksia ja erityisesti poikkihallinnollisella yhteistyöllä on saatu uusia mahdollisuuksia ja toimintatapoja nuorten osallisuuden ja harrastamisen edistämiseen. Kuitenkin hyvien kokemusten jatkohyödyntäminen on usein puutteellista, kun erillisiä määrärahoja ei löydy eikä virastoilla ole tarvittavia resursseja omissa budjeteissaan. Varsinkin poikkihallinnollinen yhteistyö tyrehtyy usein erillisten määrärahojen loppumiseen, eikä kaupungin rakenteet tue vielä virastojen yhteistoimintaa ns. perustoiminnassa. Ongelmana on siten, että hankkeet jäävät erillisiksi ja virastojen väliset vahvat rajat pysyvät. Hankkeen aikana

tehtyjä hyviä toimintatapoja ei nähdä välttämättä osana omaa perustoimintaa, jolloin ne eivät myöskään jää elämään hankkeen jälkeen.

Kehittämistyöprosessin myötä opin näkemään entistä paremmin työni osana suurempaa kokonaisuutta. Usein erilaiset järjestelmien, hankkeiden ja toimintamallien nimet hämäävät, ja olisikin tärkeää puhua sisällöistä nimien sijaan. Silloin nähdään konkreettisesti miten mikäkin toiminto edistää asioita ja miten nämä keskustelevat keskenään. Tämän kautta pystytään myös siirtämään pilotteja ja uusia toimintatapoja kaupungissa yhteisesti käytettäviksi toimintatavoiksi ja työkaluiksi, sen sijaan että ne jäävät vain ko-keiluajan projekti x:n aikaiseksi toiminnaksi. Koen, että Pulssi ei ole vain hanke, joka järjestää toimintaa Länsi ja Koillis-Helsingissä, vaan alueen toimijoiden yhteinen viestinnällinen ja toiminnallinen tapa tuottaa ja koordinoida maksutonta nuorten toimintaa yhdessä nuorten kanssa.

Erilaisten järjestelmien ja hankkeiden nimet ovat ongelmallisia. On Ruutia, Pulssia, Rubua, Turboa ja Harrasteharavaa, jotka eivät asiaan vihkiytymättömille sano mitään. Menee aikaa ennen kun esimerkiksi Ruudin sisältö ymmärretään täysin kaikkien virastojen työntekijätasolla. Uusia järjestelmiä, toimintamalleja ja hankkeita lanseerataan koko ajan. Nimet hyppivät keskusteluissa, mutta konkretia siitä, mitä ne omassa työssä tarkoittavat, jää helposti saamatta. Käytettävät nimet saattavat johtaa niitä tuntemattomia ihmisiä myös harhaan, kun tekijä hahmottuu joksikin ulkopuoliseksi sen sijaan, että oma toimijuus nähtäisiin mukana kokonaisuudessa. Esimerkiksi se, että ”Ruuti antaa nuorille osallistumisen paikkoja” tarkoittaa laajemmin sitä, että ”me kaupungin työntekijöinä yhdessä annetaan nuorille osallistumisen paikkoja”. Tai kun ”Pulssi pitää koulu-tempauksen”, käytännössä on kyse siitä, että esimerkiksi ”kulttuurikeskuksen, nuorisotalon, kirjaston ja järjestön työntekijät menevät yhdessä tapaamaan nuoria koululle”. Miten tätä ymmärrystä edistettäisiin? Uskallan ajatella, että LASU-hengen, Ruuti-työotteen ja Pulssi-ajattelun avulla on päästy jo lähemmäs nuorten aitoa mukaan ottamista ja kuulemistä, kun on nähty, ettei se olekaan niin vaikeaa.

Pulssihankkeen kautta on syntynyt laajemminkin hyödynnettävä toimintamalli, ja toimintatapoja siihen, miten nuoria voidaan kuulla ja poikkihallinnollista yhteistyötä voidaan tehdä. Itseisarvo ei ole kuitenkaan se, että meillä on Pulssi. Itseisarvo on se, että meillä on käytettävissä tällainen malli, ja näitä toimintatapoja tehdä yhteistyötä ja edistää nuorten harrastamista, osallisuutta ja vaikuttamista.

Työpajassakin esille nousseet hanketyön lyhytjänteisyys ja osallistavan toiminnan näkyminen mittaristoissa kustannustehottomana ovat olemassa olevia haasteita, joiden vaikutusta nuorten osallisuuden edistämiseen kunnan palveluissa ei kannata sivuuttaa.

7 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tekeminen ajoittui juuri oikeaan aikaan. Nuorten osallisuuden teema on kuluvana syksynä noussut esille entuudestaan, ja esimerkiksi Helsingin kulttuurikeskuksen kulttuurituottajat päättivät yhdessä rintamassa tuottaa tulevan vuoden talviloman nuorten toiminnan nuoria kuullen, vaikka toiminta ei kausiesitteeseen ehdiäkään. Opinnäytetyöni aihealue on ollut koko vuoden ajan vahvasti esillä Pulssi-hankkeen toimijoiden välisissä keskusteluissa. Viime kuukausina minulta on usein kysely työn valmistumisajankohdasta ja vitsailtu siitä, kuinka kaikki ongelmat ratkaistaan tällä tutkimuksellani. Koen saaneeni tukea tämän työn tekemiseen niin Pulssin alueellisilta toimijoilta kuin laajemminkin Helsingissä nuorten kulttuurin ja osallistamisen edistämisen kanssa toimivilta kollegoiltani. Sen myötä ilmapiiri kehittämisprosessissa on ollut hedelmällinen.

Toivon, että tästä opinnäytetyöstä on konkreettista hyötyä Pulssin toimintamallin jatkomahdollisuuksia Helsingin kaupungissa mietittäessä. Tämä työ valottaa myös nuorten kanssa työskentelevien kaupungin työntekijöiden kokemia tämän hetkisiä haasteita ja ilmiöitä. Nuorten tavoittamisen ja sitouttamisen haasteet yhdistyvät tiukentuvien resurssien ja poikkihallinnollista yhteistyötä tukemattomien kaupungin rakenteiden haasteisiin.

Tämän kehittämistyön myötä olen pohtinut Sanna Koskisen tutkimuksessa esiin tullutta lasten ja nuorten asemaa kuntien vuorovaikutteisten suunnittelukäytäntöjen ulkopuolella. Osallistujalähtöinen lähestymistapa on osa toimintakulttuurin muutosta, joka vaatii avoimuutta ja opettelua. Onko kaikilla virkamiehillä ja virastojen työntekijöillä tarvittavaa ammattitaitoa osallistamisen mahdollistamiseen? Onko kyse osallistamiseen tarvittavan tahtotilan, ammattitaidon vai resurssien puutteesta? Jos työntekijöiden ammattitaito konkreettisiin osallistaviin toimenpiteisiin on vähäinen, nuorten osallistaminenkin jää paperille tai puolitiehen. Toisaalta resurssien puute viestii myös tahtotilan puutteesta.

Työni kokonaisuudessa osallisuuden käsittely korostui ehkä liikaakin kulttuurin ollessa ns. itsestäänselvytenä osallisuuden mahdollistajana. Osaksi tähän vaikutti myös pitäminen työpajan sisällön kohdistus. Käsittelimme nuorten osallisuutta vahvasti vaikuttamisen kautta.

Tämän kehittämistyön sisältämä kehittämisen prosessi Operaatio Pulssin toimintamallin, ja nuorten osallisuuden ja harrastamisen ympärillä jatkuu edelleen, ja tämä työ on yksi vahva etappi kehittämisen kaaressa. Esimerkiksi kysymys Länsi-Helsingin Pulssin resursoinnista on edelleen ajankohtainen. Koen, että tämä kehittämisen ja tutkimisen prosessi antoi minulle uusia eväitä ja näkökulmia oman työni tekemiseen ja kehittämiseen. Tulen hyödyntämään tämän opinnäytetyön myötä saatuja tuloksia osana työtäni Pulssin koordinaattorina ja Helsingin kaupungilla. Tulen varmastikin esittelemään työssä saatuja tuloksia eri foorumeilla, ja avaamaan ne laajempaan keskusteluun. Toivon, että tämän työn tulokset avaavat keskustelun myös virastojen johdon tasolla ja tuloksia voitaisiin käyttää apuna nuorten osallistamisen kehittämisessä kunnallisten nuoriso- ja kulttuuripalveluiden suunnittelussa.

Lähteet

Annantalo 2013. Annantalon verkkosivut.

Saatavuus <<http://www.annantalo.fi>> (luettu 5.10.2013).

Bergström, Matti 2011. Kulttuuri kasvattajana. Westerholm, Hanna (toim.): Kulttuurikasvatus Helsingin peruskouluissa. Helsinki: Helsingin kulttuurikeskus & Helsingin opetusvirasto.

Björkqvist, Leena & Halonen, Katri 2012. Kulttuurituotannon kehittämistä eurooppalaisessa kontekstissa. Halonen, Katri (toim.): Kulttuurituottajakoulutuksen suuntaviivoja. Tuottaja 2020-hankkeen loppuraportti. Tuottaja 2020 – osaraportti 12. Björkqvist, Leena, Halonen, Katri, Hero, Laura-Maija, Iso-Aho, Juha, Teye, Outi & Uotila, Pekka (toim.): Tuottaja 2020. Kurkistuksia kulttuurituottajan tulevaisuuteen. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kulttuuri ja luova ala.

Gretschel, Anu 2011. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä: Nuorten näkökulma. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus & Nuorisotutkimusverkosto. Saatavuus <<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/nuorisotalo.pdf>>

Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) 2007. Lasten ja nuorten kunta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (toim.) 2012. Demokratiaoppitunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Haapanen, Sinikka 2010. Nuori kirjoittaa kulttuurista käsikirjoitusta elämälleen. Koskinen, Tuulikki, Mustonen Pekka & Sariola Reetta (toim.): Taidekasvatuksen Helsinki. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Haapanen, Sinikka 2011. Lapset ja nuoret osallistujina, tekijöinä ja vaikuttajina: Nuori on tekijä, vaikuttaja, subjekti. Westerholm, Hanna (toim.): Kulttuurikasvatus Helsingin peruskouluissa. Helsinki: Helsingin kulttuurikeskus & Helsingin opetusvirasto.

Halava, Ilkka & Pantzar, Mika 2010. Kuluttajakansalaiset tulevat! Miksi työn johtaminen muuttuu? Elinkeinoelämän valtuuskunnan raportti. Helsinki: Taloustieto Oy. Saatavuus <<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2010/09/Kuluttajakansalaiset.pdf>> (luettu 13.8.2013).

Halonen, Katri 2011. Kulttuuri katalysoi. Megatrendien tärsähtäminen kulttuurituotannon kentälle. Tuottaja 2020 - osaraportti 2. Björkqvist, Leena, Halonen, Katri, Hero, Laura-Maija, Iso-Aho, Juha, Teye, Outi & Uotila, Pekka (toim.): Tuottaja 2020. Kurkistuksia kulttuurituottajan tulevaisuuteen. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kulttuuri ja luova ala.

Saatavuus

<http://tuottaja2020.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/2_Kulttuuri_katalysoi_Halonen_WEB.pdf>

Halonen, Katri & Teye, Outi. Kulttuuri Kannattelee. Takulaisten näkemyksiä kulttuurituotannon tulevaisuudesta. Tuottaja 2020 – osaraportti 3. Björkqvist, Leena, Halonen, Katri, Hero, Laura-Maija, Iso-Aho, Juha, Teye, Outi & Uotila, Pekka (toim.): Tuottaja 2020. Kurkistuksia kulttuurituottajan tulevaisuuteen. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kulttuuri ja luova ala.

Saatavuus

<http://tuottaja2020.metropolia.fi/fileadmin/user_upload/katalysoi/3_Kulttuuri_kannattelle_HalonenTeye_WEB.pdf>

Halonen, Katri (toim.) 2012. Kulttuurituottajakoulutuksen suuntaviivoja. Tuottaja 2020-hankkeen loppuraportti. Tuottaja 2020 – osaraportti 12. Björkqvist, Leena, Halonen, Katri, Hero, Laura-Maija, Iso-Aho, Juha, Teye, Outi & Uotila, Pekka (toim.): Tuottaja 2020. Kurkistuksia kulttuurituottajan tulevaisuuteen. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, Kulttuuri ja luova ala.

Lehtonen, Hanna-Maria 2012. Operaatio Pulssi! Lähiöohjelmahankkeen hankekauden 2009–2011 loppuraportti.

Harrastuskysely 2009. Operaatio Pulssin Malminkartanon, Kannelmäen ja Haagan alueen kouluissa nuorille toteutetun kyselyn vastaukset.

Harrastuskysely 2011. Operaatio Pulssin Malminkartanon, Kannelmäen ja Haagan alueen kouluissa nuorille toteutetun kyselyn vastaukset.

Harrastuskysely 2013. Operaatio Pulssin Pukinmäen, Malmin ja Tapanilan alueen kouluissa nuorille toteutetun kyselyn vastaukset.

Kulttuurikeskuksen painoalueet 2013. Helsingin kulttuurikeskus 3.9.2013, painoalueet valtuustostrategiassa 2013–2016.

Helsingin kulttuurikeskus 2013. Kulttuurikeskuksen verkkosivut. Saatavuus <<http://www.hel.fi/kulttuuri>> (luettu 4.9.2013).

Kulttuuristrategia 2012–2017. Helsingin kulttuuristrategia 2012–2017 ja taustaselvitys. Helsingin kaupunki.

Saatavuus

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/49e4ac004b43e1f9a6b0e63875a92d39/Kulttuuristrategia_2012_17_ebook_16821.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=49e4ac004b43e1f9a6b0e63875a92d39> (luettu 11.6.2013).

Kulttuuristrategia taustaselvitys 2012. Helsingin kulttuuristrategian 2012–2017 taustaselvitys. Helsingin kaupunki.

Saatavuus

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/49e4ac004b43e1f9a6b0e63875a92d39/Kulttuuristrategia_2012_17_ebook_16821.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=49e4ac004b43e1f9a6b0e63875a92d39> (luettu 11.6.2013).

Tietokeskus 2013. Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2012/2013 ja väestönmuutokset vuonna 2012. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Saatavuus

<http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_06_20_Tilastoja_19_Peuranen.pdf> (luettu 25.8.2013).

Strategiaohjelma 2013–2016, 2013. Helsingin kaupunki.

Saatavuus <http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Strategiaohjelma_2013-2016_Kh_250313.pdf> (luettu 5.8.2013).

Strategiaohjelman 2013–2016 perustelumuuisto 2013. Helsingin kaupunki.
Saatavuus <http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Strategiaohjelma_2013-2016_Kh_250313.pdf> (luettu 5.8.2013).

Herranen, Jatta & Junttila-Vitikka, Pirjo 2010. Osallisuuden vai sosiaalisuuden vahvistamista? Osallisuus ja sosiaalinen vahvistaminen 3/2010, pääkirjoitus.
Saatavuus <<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/node/476#paakirjoitus>> (luettu 5.8.2013).

Hirvonen, Riina 2010. Yhdessä tekemistä ja kokemista! Operaatio Pulssin kevään 2010 kurssitoiminta. Opinnäytetyö. Humanistinen Ammattikorkeakoulu, Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma.
Saatavuus
<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22759/hirvonen_riina.pdf?sequence=1> (16.11.2013).

Juvonen, Annimari 2010. Musiikkia! Moniäänistä nuorisotyötä Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksessa. Koskinen, Tuulikki, Mustonen Pekka & Sariola Reetta (toim.): Taidekasvatuksen Helsinki. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Kaupunginkirjasto 2012. Helsingin kaupunginkirjasto. Toimintakertomus 2012.
Saatavuus <<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/393d56ec-65f4-47f5-ba93-6fcdf1e6d1c2/Toimintakertomus+2012.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=393d56ec-65f4-47f5-ba93-6fcdf1e6d1c2>> (luettu 20.9.2013).

Kansanvalta.fi 2007. Kansalaisvaikuttaminen. [verkkodokumentti].
Saatavuus <<http://www.kansanvalta.fi/Etusivu/Kansalaisvaikuttaminen>> (luettu 15.8.2013).

Keskinen, Vesa & Nyholm, Anna Sofia 2012. Nuoret Helsingissä 2011. Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Korhonen, Marja-Leena & Laine, Eveliina 2011. Pulssiopas. Opas tukemaan moniammatillista yhteistyötä Haaga-Kaarela-alueella. Opinnäytetyö. Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma.

Koskinen, Sanna 2010. Lapset ja nuoret ympäristökansalaisina. Ympäristökasvatuksen näkökulmia osallistumiseen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.

Koskinen, Sanna 2009. Lasten ja nuorten osallistumisen riemu ja raamit. Yhdyskuntasuunnittelu. vol 47:2.

Kouluterveys 2010. Pääkaupunkiseudun raportti. Espoo: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavuus
<http://www.thl.fi/attachments/kouluterveyskysely/Tulokset/Tulokset_alueittain/Esuomi/Umaa/pkseutu_raportti_2010.pdf> (luettu 27.8.2013).

Kuntaliitto 2009. Vallakas – kuntalaisen vaikuttamisopas. Helsinki: Suomen Kuntaliitto. Saatavuus
<<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/demokratia/osallistuminen/vallakas/Documents/Vallakas%20-%20kuntalaisen%20vaikuttamisopas.pdf>> (luettu 6.6.2013).

Kuntaliitto 2013. Demokratia ja osallisuus: Nuorten vaikuttaminen & Käyttäjädemokratia. [Verkkodokumentti].

Saatavuus <<http://www.kunnat.net>> (luettu 7.6.2013).

LASU 2009–2012. Helsingin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma vuosille 2009–2012. Helsinki: Helsingin kaupunki.

Liikanen, Hanna-Liisa 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014. Helsinki: Opetusministeriö.

Saatavuus

<<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OPM1.pdf?lang=fi>> (luettu 8.8.2013).

Liikanen, Hanna-Liisa 2010:2. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. Koivisto Nelli, Lehkoinen Kai, Pasanen-Willberg Riitta, Ruusuvirta Minna, Saukkonen Pasi, Tolvanen Pirita & Veikkolainen Arsi (toim.): Kolmannella lähteellä. Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. Helsinki: Kokos Palvelut, Teatterikorkeakoulu.

Saatavuus

<http://www.kolmaslahde.fi/images/stories/kolmannella_lahteella_julkaisu.pdf> (luettu 5.9.2013).

Liikuntavirasto 2013. Helsingin liikuntaviraston verkkosivut.

Saatavuus

<<http://www.hel.fi/hki/Liv/fi/Ohjattu+liikunta/Lapset+ja+nuoret/Syyskauden+toiminta>> (luettu 1.10.2013).

Myllyniemi, Sami 2008. Mitä kuuluu? Nuorisobarometri 2008. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain neuvottelukunta & Opetusministeriö.

Saatavuus

<http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisoasiain_neuvottelukunta/julkaisut/barometrit/liitteet/Nuorisobarometri2008.pdf> (luettu 29.7.2013).

Myllyniemi, Sami 2010. Nuorten hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Koivisto Nelli, Lehkoinen Kai, Pasanen-Willberg Riitta, Ruusuvirta Minna, Saukkonen Pasi, Tolvanen Pirita & Veikkolainen Arsi (toim.): Kolmannella lähteellä. Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. Helsinki: Kokos Palvelut, Teatterikorkeakoulu.

Saatavuus

<http://www.kolmaslahde.fi/images/stories/kolmannella_lahteella_julkaisu.pdf> (luettu 5.9.2013).

Nuorisoasiainkeskus 2012. Toimintakertomus 2012. Helsinki: Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus.

Saatavuus

<http://www.hel.fi/static/nk/Toimintakertomukset/NK_toimintakertomus_2012_web.pdf> (luettu 3.9.2013).

Nuorisoasiainkeskus 2013. Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskuksen verkkosivut.

Saatavuus <<http://www.hel.fi/hki/Nk/fi>> (luettu 1.8.2013).

Nuorisotiedotusportaali Pointti 2013. Osallistu ja vaikuta! [verkkodokumentti] Varsinais-Suomen nuorisotiedotusverkosto.

Saatavuus <http://www.pointti.info/osallistu_ja_vaikuta> (luettu 5.6.2013).

Nuorten demokratiahanke 2009. Vaikuttamisopas. Lahden kaupungin nuorisopalvelut. Saatavuus <http://www.nuorilahti.net/upload/File/Julkaisut/Vaikuttamisopas_2009.pdf> (luettu 10.6.2013).

Ojasalo, Katri, Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.

Oikeusministeriö 2008. Demokratiaa koulunpenkille. Opettajan opas demokratiakasvatukseen. Helsinki: Oikeusministeriö.

Saatavuus:

<http://www.kansanvalta.fi/Satellite?blobtable=MungoBlobs&blobcol=urldata&SSURLapty-pe=BlobServer&SSURLcontainer=Default&SSURLsession=false&blobkey=id&blobheader=erve-lue1=inline;%20filename=907711_Demokratia_koulunpe_lr%20FINAL.pdf&SSURLsscontext=Satellite%20Server&blobwhere=1243790325272&blobheadername1=Content-Disposition&ssbinary=true&blobheader=application/pdf> (luettu 6.6.2013).

Oikeusministeriö 2009. Demokratiasanasto.

Saatavuus <<http://www.termipankki.fi/ext/demokratiasanasto>> (luettu 10.6.2013).

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelma 2012–2015.

Saatavuus

<<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/OKM06.pdf?lang=fi>> (luettu 5.6.2013).

Pulssiopas 2012. Opas Pulssitoimijoille. Operaatio Pulssi! 12-18-vuotiaat - Kantsu, Maltso, Haagat. Helsinki: Operaatio Pulssi! nuorisohanke.

Pölkki, Minna & Vähäsarja, Irina 2013. Sosiaalinen media voi vahvistaa nuorten minäkuvaa. Positiivinen huomio sosiaalisessa mediassa voi vahvistaa nuorten itsetuntoa. Helsingin Sanomat. 21.9.2013.

Saatavuus

<<http://www.hs.fi/kotimaa/Sosiaalinen+media+voi+vahvistaa+nuorten+min%C3%A4kuvaa/a1379664306529>> (luettu 21.9.2013).

Ramboll 2012. Arviointiselvitys Helsingin kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteuttamiseen vuosina 2009-2012 suunnattujen kaupunginhallituksen erillismäärärahojen vaikuttavuudesta. Ramboll Management Consulting Oy. Helsinki: Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelukeskus.

Saatavuus

<http://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunginhallitus/Suomi/Paatos/2012/Halke_2012-12-10_Khs_44_Pk/63D2DB6A-3D4A-448F-8137-1712B14D5C25/Liite.pdf> (luettu 15.9.2013).

Ruuti.net 2012. Ruuti vaikuttamisjärjestelmän verkkosivut.

Saatavuus < <http://www.ruuti.net>> (luettu 15.8.2013).

Salasvuo, Mikko 2007. Atomisoitunut sukupolvi. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Saatavuus

<http://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/07_10_31_Tutk_7_Salasuo.pdf> (luettu 15.8.2013).

Sariola, Reetta 2010. Helsinki taidekasvatuksen tukijana ja järjestäjänä. Koskinen, Tuulikki, Mustonen Pekka & Sariola Reetta (toim.): Taidekasvatuksen Helsinki. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Siurala, Lasse 2012. Tosiasiat haastavat pohtimaan nuoruutta. Keskinen, Vesa & Nyholm, Anna Sofia (toim.): Nuoret Helsingissä 2011. Vapaalla, koulussa, vaikuttamassa. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävä poikkihallinnollinen toimenpideohjelma 2011–2015.

Saatavuus

<http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=42733&name=DLFE-20715.pdf> (luettu 6.6.2013).

Tuliainen, Johanna 2006. Käytännön työntekijöiden käsityksiä kulttuurisesta nuorisotyöstä. Pro gradu. Kuopio: Kuopion yliopisto, Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos
Saatavuus <<http://kulttuurinennuorisoty.files.wordpress.com/2013/08/kaytannon-tyontekijoiden-kasityksia-kulttuurisesta-nuorisotyosta.pdf>> (luettu 6.8.2013).

Tuulaniemi, Juha 2011. Palvelumuotoilu. Helsinki: Talentum.

Vainila, Erika 2008. Oikeus osallistua – nuorten ääni kunnissa. Nuorisolain 8 §:n perusteella järjestettävä vajaanvaltaisten osallistuminen ja kuuleminen kunnissa. Pro gradu. Tampere: Tampereen yliopisto, Oikeustieteiden laitos.

Westerholm, Hanna (toim.) 2011. Kulttuurikasvatus Helsingin peruskouluissa. Helsinki: Helsingin kulttuurikeskus & Helsingin opetusvirasto.

Väliraportti 2011. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2009–2012. Tavoite 3: Lasten ja nuorten osallisuus ja yhteisöllisyys vahvistuvat. Kärkihanke 1: Tuotetaan lapsille ja nuorille iltapäivisin ja loma-aikoina tarjottavaa mielekästä toimintaa. Helsinki: Helsingin nuorisosiainkeskus, kulttuurikeskus, Liikuntavirasto & Opetusvirasto

Yk:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989.

Saatavuus <http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/LOS_A5fi.pdf> (luettu 8.6.2013).

Julkaisematon materiaali

18.3.2009 päivitetty työohjelma. Nuoret pois verkosta! – Kulttuuri ja nuoret. Operaatio Pulssi.

Kehityspäivä 30.1.2013. Länsi-Helsingin Operaatio Pulssin kehityspäivä. Keskustelun ja työskentelyn äänitys ja litterointi.

Kurssikyselyt 2011–2013. Operaatio Pulssin lyhytkurssien lopuksi toteutettujen kurssikyselyiden nuorten vastaukset Länsi- ja Koillis-Helsingin alueilla.

Kurssikyselyt syksy 2012 – kevät 2013. Operaatio Pulssin lyhytkurssien lopuksi toteutettujen kurssikyselyiden nuorten vastaukset Länsi- ja Koillis-Helsingin alueilla.

Malmin nuoret 13.9.2013. Malmin lapset ja nuoret verkoston kokous. Omat muistiinpanot.

Ohjausryhmä 15.11.2011. Länsi-Helsingin Operaatio Pulssin ohjausryhmän kokousmuistio.

Ohjausryhmä 2.2.2012. Länsi-Helsingin Operaatio Pulssin ohjausryhmän kokousmuistio.

Ohjausryhmä 22.5.2013. Koillis-Helsingin Operaatio Pulssin ohjausryhmän kokous. Muistio ja omat muistiinpanot.

Ohjausryhmä 2.9.2013. Koillis-Helsingin ohjausryhmän kokous. Muistio ja omat muistiinpanot.

Ohjausryhmä 24.10.2013. Operaatio Pulssin Koillis-Helsingin alueen ohjausryhmän kokousmuistio.

Pulssi-info 2012. Asiakirja Operaatio Pulssista.

Rahoituskeskustelu 15.10.2013. Aiheena Länsi-Helsingin Operaatio Pulssin rahoitus keväällä 2014. Keskustelussa mukana Koillisen ja Lännen Pulssikoordinaattorit, Haaga-Kaarelan nuorisotyöyksikön toiminnanjohtaja ja Kanneltalon johtaja. Äänitys ja litterointi sekä muistio.

Oppilaskuntatapaamiset 2013. Omat muistiinpanot, havainnointi ja raportit Operaatio Pulssin kevään 2013 oppilaskuntatapaamisista.

Ruutitapaaminen 12.9.2013. Operaatio Pulssin koordinaattoreiden ja Ruuti työntekijöiden tapaaminen. Omat muistiinpanot.

Tilannepalaveri 15.11.2013. Aiheena Länsi-Helsingin Operaatio Pulssin kevään 2014 koordinaatio. Keskustelussa mukana Koillisen ja Lännen Pulssikoordinaattorit, Haaga-Kaarelan nuorisotyöyksikön toiminnanjohtaja ja Kanneltalon johtaja. Äänitys ja litterointi sekä muistio. Omat muistiinpanot.

Tuottajapäivä 9.10.2013. Opinnäytetyöntekijän omat muistiinpanot keskustelusta Kulttuurikasvatus vs. kulttuurinen nuorisotyö.

Työpaja 16.8.2013. Operaatio Pulssin poikkihallinnollinen visio & konkretia työpaja Malmitalossa. Äänitys ja litterointi.

Työryhmän muistio 1.12.2011. Operaatio Pulssi! Malminkartano, Kannelmäki, Haaga.

Väliraportti 15.12.2010. Valtakunnalliseen lähiöohjelmaan 2008-2011 hyväksytty Helsingin hanke – Nuoret pois verkosta! – Kulttuuri ja nuoret – Operaatio Pulssi!

Konkretia & Visio työpaja 16.8.2013.**Osallistujat:**

Kulttuurikeskuksen Kanneltalon ja Malmitalon johtaja
Haaga-Kaarelan nuorisotyöyksikön toiminnanjohtaja
Malmi-Pukinmäki nuorisotyöyksikön toiminnanjohtaja
Malmitalon lastenkulttuurituottaja
Kulttuurikeskuksen ja opetusviraston kulttuurisuunnittelija
Suomenkielisen työväenopiston läntisen alueopiston suunnittelijaopettaja
Lähiöprojektin projektisuunnittelija
Opetusviraston projektisuunnittelija
Koillis-Helsingin Klaari-koordinaattori
Hyvä vapaa-aika hankkeen nuoriso-ohjaaja
09 Helsinki Human Rights toiminnanjohtaja
09 Helsinki Human Rights Malmi hankkeen vastaava ohjaaja
Koillisluotsin toiminnanjohtaja
Koillisluotsin terveydenhoitaja
Ruutisuunnittelija
Ruudin ydinryhmän vastuuhjaaja
Läntisen Pulssin koordinaattori

Iltapäivän aikataulu:

12.30 Kahvit ja työpajan taustaa
NUORTEN VAIKUTTAMINEN HELSINGISSÄ
12.45 Ajatuksia ja teoriapohjaa
Strategiat, nuoret Helsingissä, kunnan haasteet,
13.00 Kysymykset + Ryhmätyöskentely 1 (*Kaupungin rooli ja ajankoht. haasteet*)
13.25 Purku + kommentit
13.55 Tauko 10 min
PULSSI VISIOINTI/KONKRETIA TYÖSKENTELY
14.05 Pulssi lyhyesti
14.15 Kysymykset + Ryhmätyöskentely 2
14.40 Purku + kommentit
15.25-16.00 KESKUSTELU JA LOPPUPÄÄTELMÄT

Työpajan kysymykset:**RYHMÄTYÖSKENTELEY 1**

Kaupungin rooli nuoren osallistumisen ja aktiiviseksi kansalaiseksi kasvamisen tukemisessa. 3-5 hengen ryhmät (3 ryhmää). Keskustelkaa ja kirjatkaa paperille. Esitetään lopuksi kaikille.

KYSYMYS 1: (Ajankohtaiset ilmiöt/haasteet vailla keinoja: osallisuus/vaikuttaminen)

- Mieti oman työsi näkökulmasta minkälaiset tilanteet/prosessit (nuorten kanssa tai nuoret kohderyhmänä) saavat sinut tuntemaan itsesi voimattomaksi tai avuttomaksi? Keskustelkaa ryhmässä.

KYSYMYS 2: (Nuorten aito vaikuttaminen omassa elinympäristössään)

- Kertokaa konkreettisia esimerkkejä ja tilanteita, miten nuoret voivat vaikuttaa omassa lähiympäristössään, esim. teidän toimintaanne.

KYSYMYS 3: (Työkalut poikkihallinnollisen yhteistyön sujuvoittamiseksi ja haasteisiin vastaamiseksi)

- Valitkaa 1-2 ensimmäisessä keskustelussa tullutta tilannetta (tai esittäkää uusi), jonka voisi ratkaista poikkihallinnollisen toimintatavan muutoksella. Kuvaillkaa muutos.

RYHMÄTYÖSKENTELEY 2

Miten Pulssia voisi hyödyntää kaupungin yhteisenä työkaluna nuorten harrastamisen ja vaikuttamisen edistämiseksi? 3-5 hengen ryhmät (3 ryhmää). Keskustelkaa ja kirjatkaa paperille. Esitetään lopuksi.

Kysymys 1. Voisiko Pulssin malli auttaa ratkaisemaan edellisessä keskustelussa esiin tulleita haasteita/ongelmia?

Vastaako Pulssi ajankohtaisiin haasteisiin tai ratkaiseeko jotain? Miten voisi hyödyntää ja ketkä?

Kysymys 2. Mitä virastot hyötyvät Pulssin kaltaisesta toimintatavasta? (mukana olemisesta ja tekemisestä)? (Mitkä virastot/tasot/järjestöt?)**Kysymys 3. Mitkä asiat estävät/edistävät Pulssin mallin jakamista/levittämistä? Mitä toimintamalli vaatii toimiakseen?****Apukysymyksiä keskusteluun ja loppupäätelmiin:**

- Voidaanko toimintamallia tai sen osia hyödyntää ja missä/miten?
- Miten Pulssin malli toimisi Helsingissä aidosti poikkihallinnollisena alueellisena nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen välineenä?
- Voidaanko toimintamalli turvata? Mallia laajentaa / kehittää?
- Miten taataan, että hyviä kokemuksia ja toimintatapoja hyödynnetään?
- Miten toiminta mahdollistetaan tulevaisuudessa?

Lännen Pulssin kehityspäivä 30.1.2013.

Työpajan osallistajat:

Länsi-Helsingin Pulssin koordinaattori
Kanneltalon johtaja (Helsingin kulttuurikeskus)
Haaga-Kaarelan nuorisotyöyksikön toiminnanjohtaja
Haagan nuorisotalon alueohjaaja ja nuorisotyöntekijä
Malminkartanon nuorisotalon nuoriso-ohjaaja
Malminkartanon kirjaston kirjastonhoitaja
Kannelmäen kirjaston kirjastonhoitaja
Suomenkielisen työväenopiston Läntisen opiston suunnittelijaopettaja
Lähiöprojektin projektisuunnittelija
Ruutisuunnittelija
(Koillis-Helsingin Pulssin koordinaattori eli allekirjoittanut)

Sisältö:

Aiheena nuorten vaikuttaminen Operaatio Pulssissa.

- Missä mennään?
- Osallistuvan budjetoinnin ja Ruudin tietoisuus
- Työskentely, jonka kysymyksiä:
 - Miten nuoret voivat tällä hetkellä vaikuttaa Pulssissa ja Pulssin kautta?
 - Mihin nuoret voivat vaikuttaa Pulssissa?
 - Pulssista kirjatut tavoitteet ja niiden toteutuminen
 - Vaikuttamistyön syventäminen – kehittämisehdotukset
- Lisäksi työpajassa pysähdyttiin pohtimaan sitä, miten toimijat hyötyvät Pulssissa mukanaolosta?

Esimerkki nuorten osallisuudesta: Valokuvauskurssi

Oppilaskuntatapaaminen: Nuorten ryhmän suunnitelma valokuvauskurssista

Sisältö:	Kuvauksen kehittämistä, kameroihin tutustumista. (Enemmän itse kuvaamista, ehkä kerran kuvankäsittelyä)
Kesto:	6 kertaa, kahdesti viikossa, 2 tuntia kerrallaan klo 17-19. Heti syksyllä (värit ulkona)
Paikka:	Erän nuorisotalo ja läheiset metsät.
Mainostus:	Ilmoitukset kurssista nuorisotaloilla, kouluissa ym. Aamunavauksen pitäminen koulussa (Mainonta Ella ja Elisa)
Välineet:	Kamerat, jalustat (mielellään järkkärit)

Työryhmässä suunniteltu ja toteutunut sisältö:

Sisältö:	Valokuvauskurssilla tutustutaan kameran toimintaan ja saadaan uusia hauskoja kuvausvinkkejä. Kurssilla kuvataan paljon itse ja kehitetään valokuvaustaitoja kokeilemalla ja tekemällä. Tutustumme lyhyesti myös kuvankäsittelyyn. Kurssin päätteeksi järjestetään valokuvanäyttely. Ensimmäisellä tapaamiskerralla kurssin lopullinen sisältö suunnitellaan yhdessä juuri osallistujien toiveiden mukaiseksi
Kesto/paikka:	Tiistaisin ja torstaisin 10.9.–26.9.2013 klo 17.30–19.30 Tapanilan Erän nuorisotalo
Välineet:	Mukaan kurssille tarvitset oman digikameran. Myös kännykkäkamera käy. Käytössä kurssilla oli myös 2 järjestelmäkameraa.

Kurssin ajankohta ja paikka toteutuivat nuorten ehdotusten mukaan. Kurssiohjaajalle annettiin nuorten suunnitelmat ja ideat sisällöstä, joiden pohjalta hän suunnitteli toteutettavan sisällön harjoitukseen. Ohjaajan ammattitaito ja asiantuntijuus olivat suuressa roolissa. Ohjaajan palkkio maksettiin Pulssin toimintarahalla ja tila löytyi nuorisotalosta.

Valokuvauskurssia oppilaskunnassa suunnitelleen nuoren osallisuuden kokemukset

Syksyn 2013 valokuvauskurssi Tapanilassa toteutettiin hyvin pitkälle nuorten suunnitelmien mukaan. Hiidenkiven peruskoulun oppilastapaamisessa valokuvauksesta innostui pieni nuorten joukko, joka mietti kurssille sisältöjä, ajankohtaa, paikkaa ja mainostusta. Yksi nuori oli muita aktiivisempi, ja toimikin suunnittelussa pääjehuna.

Nuorten piti myös olla mukana mainostamassa ja osallistua kurssille, mutta koulun vaihdon ja muiden kiireiden takia ”pääjehu” ei päässytkään mukaan, ja muut perääntyivät. Nuori tuli kuitenkin mukaan kurssin viimeiselle kerralle näyttelyn pystytykseen ja paikallislehden haastatteluun.

Nuorella oli vahva omistajuus kurssista. Hän tunsikin aidosti toteuttaneensa kurssia, ja myös kertoi, miten oli siistiä huomata omien suunnitelmien oikeasti toteutuvan. Hänellä oli jo kokemusta valokuvaamisesta, joten hän myös koki, että olisi voinut olla kurssilla oppijan roolin lisäksi vertaisohjaajana. Kurssi oli onnistuttu toteuttamaan suunnitelmien mukaan. Esimerkiksi perusteluna syksyiselle ajankohdalle oli ollut syksyn värit, ja kurssilaisten näyttelykuviissa oli vahvasti tätä teemaa. Kurssikertojen toistuminen kahdesti viikossa ja kurssipaikka toteutettiin myös nuorten ajatuksesta.

Operaatio Pulssin toimintamallissa luotu alueellisen vaikuttamisen prosessi

Operaatio Pulssin resurssit

Malli on vaatinut erillisenä (per toiminta-alue):

Koordinaattorin palkka (~40 000 €)

Toimintaraha 10 000-20 000 € /vuosi

Lisäksi alueen toimijat ovat panostaneet omista budjeteistaan (sisältöjen suuntausta nuorten toiveista) (ks. taulukko).

Toimintarahaan sisältyy esimerkiksi:

- Graafinen suunnittelu (esite, julisteet, todistukset)
- Esitteen painatuskulut (3000–3500 esitettä)
- Toimintaa, kuten ohjaajien palkkioita (ks. alla)
- Toiminnan tarvike- ja materiaalihankintoja

Vuosittainen toimintaraha ns. on vuosien 2009–2013 välillä vaihdellut 11 000 – 30 000 euron välillä. Lännen virallisen hankekauden jälkeen toimintaa on mahdollistettu n. 5000–6000 € kausibudjetilla eli 10 000 -12 000€ vuodessa. Siihen ei ole sisältynyt kesätoimintaa.

Esimerkit vuoden 2013 toimintabudjeteilla saadusta toiminnasta

Esimerkki 1: Koillis-Helsingin Pulssin toimintabudjetti vuonna 2013: 8 500 € / kausi, 17 000 € / vuosi

Seuraavassa esimerkki Operaatio Pulssin avulla mahdollistetusta toiminnasta Koillis-Helsingissä Pulssin ensimmäisenä hankevuotena eli vuonna 2013. Taulukossa näkyy eriteltynä Pulssin avulla rahallisesti mahdollistetut kurssit sekä Pulssin avulla nuorten toiveista järjestetty muiden rahoittama toiminta. Muiden järjestämä toiminta ei pidä sisällään kaikkea sitä mitä Pulssiesitteissä mainostetaan, vaan tähän on valittu ne sisällöt, jotka toteutettiin Pulssin avulla nuorilta nousseista ehdotuksista. Rajaveto on siis vaikea, ja taulukosta puuttuvat esimerkiksi nuorisotalon tanssitunnit.

	Rahoittaja	Kurssit (ohjaajapalkkiot)	Työpajat	Tapahtumat
Kevät 2013	Pulssin toimintabudjetista	Leffantekokurssi Valokuvauskurssi Japanin kielen kurssi (50%) Parkourkurssi Graffitikurssi (50 %) Pieni määrä sirkusopetusta	Korutyöpaja	Pulssifest (Noah Kin, graffityöpaja, nuoret räppärit, tanssibattle)
	Kir	Japanin kielen kurssi (50%)	Elokuvaillat	
	09HHR	Graffitikurssi (50 %)		Pulssifestin tanssibattle
	Kulke			Gracias
Kesä	LASU (kulke)	Graffitikurssi		
	LASU (kulke)	Boulderoitkurssi		
	LASU (kulke)	K-Pop kurssi		
	LASU (kulke)	Harrastuksia Japanista -kurssi		
Syksy 2013	Pulssin toiminta-budjetista	Valokuvauskurssi	Seinäkiipeilykokeilut x 3	Syysloman virallinen tanssipäivä (tanssibattle)
		Leffantekokurssi	Korutyöpajat (2) kirjastoissa	
			Graffityöpajat Puksufesteillä	
			Tanssitunti tanssipäivässä	
	Kulke	Harrastuksia Japanista (50 %)		
	PHMO	Rumpujensoittokurssi		
	YAD	Dj-kurssi		
	Kir	Harrastuksia Japanista (50 %)	Japanipäivä	
	Nk			Lanit
Nk, 09HHR	Katutanssitunnit	Syysloman tanssipäivän tunnit ja battle		

Operaatio Pulssi Pukinmäki, Malmi, Tapanila - Ensimmäinen hankevuosi 2013. Vuoden kokonaisbudjetti 17 000 (sis. graafiset ym kulut).

Esimerkki 2: Länsi-Helsingin toimintabudjetti vuonna 2013. Erityistilanne.

Seuraavassa esimerkki Länsi-Helsingin Pulssin alla mahdollistetusta toiminnasta vuonna 2013. On huomioitava, että vuosi 2013 on ollut Lännen Pulssille resurssillisesti vaativa, koska esimerkiksi syksyn toiminta tuotettiin tietämättä onko toimintarahaa käytettävissä. Pienestä toimintarahasta mahdollistettiin myös yleiset toimintakulut, kuten esitteet ja graafikon palkkio. Vuoden kokonaistoimintarahana suuruudeksi tuli 8500 €.

		Kurssit (ohjaajapalkkiot)	Työpajat	Tapahtumat
Kevät 2013	Pulssin toimintabudjetista	Vauhtia ja jännitystä -kurssi Joogakurssi Hiphoptanssikurssi Tuunauskurssi	Korutyöpaja	Dance Competition Peliyö (osa)
	STO	Valokuvauskurssi		
	STO	Leffantekokurssi		
	Nk			Peliyö (osa)
	Kir		Japaniteemaillat ja mangapaja	
	Kulke			Pulssikahvilat (x 3)
Kesä	LASU (kulke)	Katutanssiworkshopit		
	LASU (kulke)	Graffitikurssi		
		Kurssit (ohjaajapalkkiot)	Työpajat	Tapahtumat
Syksy 2013	Pulssi-budjetista	Vauhtia ja jännitystä DJ-kurssi	DJ-workshop Korutyöpaja	Peliyö (osa)
	STO	Leffantekokurssi		
	STO	Valokuvauskurssi		
	Kulke			Pulssikahvilat x 4
	Nk			Peliyö (osa)

(Nk kustansi syksyn ajan myös koordinaattorin palkan)

Operaatio Pulssi Kantsu, Maltso, Haaga. Toimintabudjetti 8 000 € (Lähiöprojekti 7000 €, Kulke 1500 €).